

บทบาทของวิทยาศาสตร์ในเขตภาคเหนือที่มีต่อการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติ

นางลักขณา เรขาคีลา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาคศึกษาศาสตร์ศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2526

ISBN 974 - 562 - 737 - 4

ROLES OF TEACHERS COLLEGES IN NORTHERN REGION ON THE
NATIONAL CULTURAL PRESERVATION

MRS. LAKANA REKHASILA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement
for the Degree of Master of Education
Department of Higher Education
Graduate School
Chulalongkorn University

1983

หัวข้อวิทยานิพนธ์	บทบาทของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือที่มีต่อการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติ
ชื่อนิสิต	นางฉัทธนา เรขาศิลดา
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. วราภรณ์ ยวศิริ
ภาควิชา	อุดมศึกษา
ปีการศึกษา	2526

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อศึกษาบทบาทการทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ
2. เพื่อศึกษาถึงวิธีดำเนินการส่งเสริมทำนุบำรุงวัฒนธรรมท้องถิ่นในเขตที่วิทยาลัยครูแต่ละแห่งรับผิดชอบ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในด้านการดำเนินการทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล 2 ชุด คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากร 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารทางวิชาการระดับหัวหน้าคณะวิชาขึ้นไปจนถึงอธิการ โดยใช้ประชากรทั้งหมดจำนวน 56 คน กลุ่มอาจารย์ผู้สอน ยึดตามสาขาวิชาที่สอน 5 สาขา ได้แก่ สาขาศิลปะ สาขามนุษยศาสตร์ สาขากีฬา—และนันทนาการ สาขาช่างฝีมือ และสาขาคหกรรมศิลป์ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น จำนวน 120 คน และกลุ่มคณะกรรมการประจำศูนย์วัฒนธรรมแต่ละวิทยาลัยครูระดับตั้งแต่หัวหน้าฝ่ายขึ้นไปจนถึงประธานศูนย์ โดยใช้ประชากรทั้งหมด จำนวน 64 คน ผู้วิจัย

โคลงแบบสอบถามตามจำนวนตัวอย่างประชากร 240 ฉบับ และได้รับคืน 198 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 82.50 และใช้วิธีทางสถิติโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนแบบสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยได้นำไปใช้ในการสัมภาษณ์ประธานศูนย์วัฒนธรรมและหัวหน้าฝ่าย กิจการนักศึกษาในวิทยาลัยครู 4 แห่ง ซึ่งถือเป็นกลุ่มตัวแทนของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือตอน บน และวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือตอนล่าง คือ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูลำปาง วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ และวิทยาลัยครูหิมูลสงคราม (พินบุรีโลก)

ขอค้นพบจากการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ ได้ขอค้นพบดังต่อไปนี้คือ

1. วิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือยังคงให้ความสำคัญในการทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรม ของชาติได้ไม่เต็มที่ การจัดกิจกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

2. ลักษณะงานทางด้านวัฒนธรรมที่วิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือได้จัดทำขึ้น 5 อันดับ แรก คือ การจัดงานประเพณี การจัดนิทรรศการ การจัดพิพิธภัณฑ์หรือหอวัฒนธรรม การจัด การแสดงและสาธิต และการฝึกสอนและอบรม ส่วนวิธีดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จมากที่สุดคือ การร่วมมือกับสถาบันเอกชน องค์กรและหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐ รองลงมาคือ การดำเนินงาน เป็นเอกเทศ และอันดับสุดท้ายคือ การสนับสนุนให้หน่วยงานอื่นจัดทำ

ในด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เผยแพร่ ฟื้นฟู ปลูกฝัง และจรรโลงวัฒนธรรม วิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย แต่กิจกรรมที่ดำเนินการได้มีลักษณะ ที่เป็นการสอนมีการปฏิบัติมากกว่ากิจกรรมในลักษณะอื่นๆ และกิจกรรมที่วิทยาลัยครูจัดให้นักศึกษา เยาวชน และประชาชนแล้วได้รับความสำเร็จมากที่สุด คือ การจัดงานประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่น รองลงมาคือ การจัดนิทรรศการทางด้านวัฒนธรรม และอันดับสุดท้ายคือ การจัดประกวดมารยาท ของนักศึกษาและการให้การอบรมทางด้านวัฒนธรรมแก่ประชาชน

3. ปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อการทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น ของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนืออยู่ในระดับค่อนข้างน้อย แต่ปัญหาที่อยู่ในระดับสูงกว่าปัญหาด้าน อื่นๆ คือ ปัญหาด้านบุคลากร รองลงมาคือ ปัญหาทั่วไป เช่น ความสนใจของอาจารย์ที่เกี่ยวกับ กิจกรรมทางด้านวัฒนธรรม ความเหมาะสมของเวลาในการจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรม เป็นต้น

และผลจากการสัมภาษณ์ปรากฏว่า ปัญหาซึ่งวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือประสบนอกเหนือไปจากปัญหาดังกล่าวคือ ปัญหาทางงบประมาณและปัญหาการไม่ทราบเป้าหมายในการดำเนินงานทางงบประมาณ และปัญหาการไม่ทราบเป้าหมายในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม

4. จากข้อค้นพบดังกล่าว จึงมีแนวทางในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือ ดังนี้ คือ วิทยาลัยครูควรประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมไปยังประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ไข่มุกมวลชน จัดพิมพ์หนังสือ เป็นต้น ผู้บริหารวิทยาลัยครูควรมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริหารระดับจังหวัด เพื่อการปฏิบัติงานร่วมกัน และผู้บริหารวิทยาลัยครูสามารถกำหนดให้ศูนย์วัฒนธรรมเป็นหน่วยงานหนึ่งในวิทยาลัยครู เพื่อให้ทุกคนในวิทยาลัยครูเกิดความตระหนักถึงภาระหน้าที่ของวิทยาลัยครู และมีการจัดหลักสูตรด้านวัฒนธรรม ส่วนนักศึกษาและประชาชนควรจัดตั้งชมรมผู้สนใจด้านวัฒนธรรมขึ้น นอกจากนี้ควรใช้ประโยชน์จากพระสงฆ์และผู้ใหญ่ในการถ่ายทอดและเผยแพร่วัฒนธรรมไปยังชุมชน

ขอเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากข้อค้นพบดังต่อไปนี้

1. กรมการฝึกหัดครูและสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติควรกำหนดนโยบายและเป้าหมายที่ชัดเจนในการส่งเสริมวัฒนธรรมในแต่ละปีการศึกษาให้วิทยาลัยครูและศูนย์วัฒนธรรม เป็นผู้ดำเนินงาน พร้อมทั้งมีการติดตามผลงานด้วย
2. หัวหน้าสถานศึกษาในแต่ละวิทยาลัยครูควรให้การสนับสนุนด้านการเงินเพื่อการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมโดยใช้งบประมาณจากเงินบำรุงการศึกษา นอกจากนี้ควรกำหนดให้ทุกหน่วยงานภายในวิทยาลัยครูให้ความร่วมมือกับศูนย์วัฒนธรรม
3. วิทยาลัยครูควรปลูกฝังและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นไปยังกลุ่มเยาวชนด้วย นอกเหนือไปจากคณาจารย์และประชาชน
4. วิทยาลัยครูควรร่วมมือกับจังหวัดและเอกชนเพื่อการสนับสนุนทางการเงินในการดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรม
5. ศูนย์วัฒนธรรมควรทำการศึกษาหาผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อเป็นต้นแบบและอบรมบุคลากรด้านวัฒนธรรม
6. ควรลดหรือคงชั่วโมงสอนและพิจารณาความดีความชอบจากผลงานด้านวัฒนธรรมให้แก่บุคลากร ที่ปฏิบัติงานทางด้านวัฒนธรรม

faculty up to director totaling 56 persons, one hundred and twenty teacher educators teaching courses concerned with 5 aspects of culture (Arts, Humanities, Sports and Recreation, Practical Crafts and Domestic Arts) by using stratified random sampling and all the college committee members of the cultural centers totaling 64 persons. Of the total of 240 questionnaires sent out, 198 or 82.50 percent were returned. The data were analyzed by using percentages, arithmetic means and standard deviations. The interview schedules were used with the chairpersons of the cultural centres and the heads of student activities department in 4 teacher colleges which were representative of the upper and the lower Northern teacher colleges, i.e. Chiang Mai Teachers College, Lampang Teachers College, Uttaradit Teachers College, and Piboonsongkhram Teachers College (Phitsanulok province).

Findings:

The findings of this study are as follows:

1. The teachers colleges in the Northern region still could not carry out their role of preserving national culture fully. The activities in this field were minor.
2. The features of work in culture which the teachers colleges in the Northern region performed were under 5 categories: setting traditional festivals, setting exhibitions, establishing museums or cultural halls giving shows and demonstrations and teaching practice and training. The procedures used for preserving cultural activities, in order of greater effectiveness are

as follows: working with other private institutes and government agencies; setting independent activities and encouraging other agencies to organize activities.

As for organizing activities for the promotion, propagation, revival, implant and continuation of culture, the involvement of the teachers colleges in the Northern region was minimal but those activities carried out for teaching were actual performance rather than other forms. The most successful activities done by the teachers colleges for students, youth and the public were setting local traditional festivals, setting cultural exhibitions and contests of good conduct of the students and cultural training for the public.

3. There were not too many problems or obstacles in the preservation and promotion of local culture by the teachers colleges in the Northern region; the major problem was that of personnel. Next to this was the general problem of the interest of the teachers in cultural activities and suitability of time in organizing cultural activities. Results of the interviews showed that, apart from these problems, there was the problem of funding and that of not realising the objectives in cultural activities.

4. Ways of preserving culture in the Northern region are as follow:- the teachers colleges should provide information about culture to the people in various forms, such as by using mass media, publishing books. The college administrators should have promote relationships with the province administrators in order to work together. The college administrators could set

up the Cultural Centres as a section in the teachers college to make everyone realise the duty of the teachers colleges and a culture curriculum should be set up. Students and the people should establish clubs of people interested in culture. Moreover one should use monks and elders to disseminate culture in the public.

Recommendations

Recommendations from the findings are as follows:-

1. The Teachers Education Department and the Office of the National Culture Commission should lay down clear policies and objectives in the promotion of culture in each educational year for the teachers colleges and the Cultural Centres should implement these and monitor their performance.

2. College heads should give financial support for the performance of cultural activities and also should see that all sections of the college cooperate with the Cultural Centre.

3. The teachers colleges should promote local culture among youth besides the students and the public.

4. The teachers colleges should cooperate with the provincial authority and the private sector in providing financial support in carrying out cultural activities.

5. The Cultural Centre should recruit experts in local culture in order to act as models and give training to personnel involved in cultural work.

6. The personnel involved in carrying out cultural work should have their teaching load reduced or could be exempted from teaching and when their performance is evaluated for promotion, their cultural work should be used as a base for consideration.

กิติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ ดร. วราภรณ์ บวรศิริ และอาจารย์ ดร. สุภัทญา โสวไลกุล ผู้ให้คำแนะนำ ตรวจสอบและปรับปรุงวิทยานิพนธ์ เป็นอย่างดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปทีป เมธากุลวุฒิ กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึก ซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 ท่านที่ไดกรูณาตรวจแก้ไข และ ให้คำแนะนำในคานแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นอย่างดี คือ อาจารย์พะยอม แก้วกำเนิด ศาสตราจารย์ ดร. พัทธยา สายบุญ รองศาสตราจารย์ ดร. เจกณา นาควัชร รองศาสตราจารย์ ชาญ บุญรัตพันธ์ ดร. วีระ บำรุงรักษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพโรธ เลิศพิริยะกมล และ ศาสตราจารย์ กระแสร์ มาดชากรณ และกราบขอบพระคุณ อาจารย์จัน แพร่ ที่ไดกรูณา ให้ความช่วยเหลือในคานภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ไดกรูณาให้ทุนอุดหนุนเพื่อใหการวิจัยดำเนินไปด้วยความสำเร็จไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ในท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ในวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือทั้ง 8 แห่ง ที่ไดกรูณาให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม และให้สัมภาษณ์ รวมทั้งขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิศา สุวรรณประเทห์ อาจารย์บำรุง บุญยงค์ อาจารย์ธีรเกียรติ เวลาคี อาจารย์บรรจง หมายมัน อาจารย์นิพนธ์ บรรจง อาจารย์เขาวลัทธิณ ลีละชาติ อาจารย์นงลักษณ์ สุขสุเมฆ อาจารย์สุบิน แก้วยัง อาจารย์สุภา นฤวิศตวิวัฒน์ อาจารย์มณีวัลย์ ถักกีประไพ อาจารย์ สุจรีท บัวพิมพ์ คุณเชษฐิธร ชันดี คุณอุเทน วัฒนิกะกุล และโดยเฉพาะผู้ให้กำลังใจพร้อมทั้ง ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งตลอดมา

ลักขณา เรชาศิลา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
รายการตารางประกอบ	ณ

บทที่

1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	9
ขอบเขตของการวิจัย	9
นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	10
ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
ความสำคัญของวัฒนธรรม	13
ความหมายของคำว่าวัฒนธรรม	15
ลักษณะของวัฒนธรรม	20
องค์ประกอบของวัฒนธรรม	22
ประเภทของวัฒนธรรม	24
การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม	27
สถานการณ์การศึกษากับวัฒนธรรม	30
บทบาทของวิทยาลัยครูกับมาตรฐานค่าสูงวัฒนธรรม	33
การส่งเสริมวัฒนธรรมไทย	36
การเผยแพร่วัฒนธรรม	40

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การปลูกฝังวัฒนธรรมไทย	40
การฟื้นฟูวัฒนธรรม	42
การจรรโลงวัฒนธรรม	43
วัฒนธรรมภาคเหนือ	44
ผลงานวิจัยทางค่านิยมวัฒนธรรม	48
3. วิธีการในการวิจัย	51
การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	51
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52
การรวบรวมข้อมูล	55
การวิเคราะห์ข้อมูล	55
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	57
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	94
วัตถุประสงค์	94
วิธีดำเนินการวิจัย	94
สรุปผลการวิจัย	96
อภิปรายผลการวิจัย	101
ข้อเสนอแนะ	108
ฉาข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป	109

สารบัญ (ต่อ)

	๗
	หน้า
บรรณานุกรม	110
ภาคผนวก ก.	115
ภาคผนวก ข.	126
ประวัติผู้เขียน	151

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ อายุราชการ ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งทางการบริหารและวุฒิการศึกษา	59
2	ลักษณะงานที่ใช้ในการจัดกิจกรรมทางค่ายวัฒนธรรม	62
3	วิธีการที่ใช้ในการดำเนินงานทางค่ายวัฒนธรรมที่ประสบผลสำเร็จ ..	63
4	การจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานได้ในลักษณะของการสอน	64
5	การจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานได้ในลักษณะของการฝึกประกวด และแข่งขัน	66
6	การจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานได้ในลักษณะของการวิจัย การศึกษาและรวบรวม	67
7	การจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานได้ในลักษณะของการประสาน งานและติดต่อกับหน่วยงานอื่น	68
8	การจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานได้ในลักษณะของการไปทัศนศึกษา คู่มือและแลกเปลี่ยนเผยแพร่ซึ่งกันและกัน	69
9	การจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานได้ในลักษณะของการประชาสัมพันธ์	70
10	การจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานได้ในลักษณะที่เน้นด้านเทคนิค และวิธีการอื่น ๆ	71
11	เปรียบเทียบการจัดกิจกรรมที่ดำเนินงานได้ในลักษณะต่าง ๆ	72
12	การจัดกิจกรรมทางค่ายวัฒนธรรมที่มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม นักศึกษา เยาวชนและประชาชน แล้วได้รับผลสำเร็จมากที่สุด	74

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
13	ปัญหาหรืออุปสรรคด้านการดำเนินงานและวิธีการทำงาน	75
14	ปัญหาหรืออุปสรรคในด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่นทั้งภายใน และภายนอกวิทยาลัย	76
15	ปัญหาหรืออุปสรรคในค้ำมุกดลกร	77
16	ปัญหาหรืออุปสรรคในค้ำมวชกร	78
17	ปัญหาหรืออุปสรรคทั่วไป	79
18	เปรียบเทียบปัญหาหรืออุปสรรคในแต่ละค้ำ	80
19	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ในวิทยาลัยครูทั้ง 4 แห่ง จำแนกตามเพศ อายุ อายุราชการ ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งทางการบริหาร และวุฒิการศึกษา	81

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การที่มนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ๆ จำเป็นต้องสร้างกลไกขึ้นมาเพื่อความคุ้มครองสังคมเป็นสังคมที่ดี เป็นสังคมในอุดมคติของมนุษย์ เนื่องจากสังคมเป็นสังคมของมนุษย์ ความดีงามของมนุษย์จึงมิได้จำกัดอยู่เพียงเพียงการแสวงหาความสุขเพื่อมนุษย์บางคนหรือบางกลุ่ม แต่ต้องเป็นไปเพื่อมนุษย์ทุกคนในสังคมที่มีคุณค่าเท่าเทียมกัน ความก้าวหน้าทางวิทยาการและวัตถุ อาจจะได้ว่าเป็นสิ่งที่น่าความสุขมาให้แก่สังคม แต่ไม่อาจถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงามของสังคม ถ้าความก้าวหน้าเหล่านี้ไร้กรอบชีวิตและศักดิ์ศรีของมนุษย์ด้วยกันเอง มนุษย์จึงกำหนดวัฒนธรรมขึ้นเพื่อเป็นคุณค่า ศักดิ์ศรีของมนุษย์ และเป็นสิ่งที่ดีงามของสังคม มีลักษณะเฉพาะในขณะสังคม เดิมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เป็นที่ไปในรูปแบบเดียวกัน

ชาติไทยเป็นชาติเก่าแก่ชาติหนึ่งในเอเชีย ซึ่งได้พยายามสร้างวัฒนธรรมประจำชาติขึ้นเพื่อดำรงศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นไทยไว้ วัฒนธรรมไทยผ่านกระบวนการเลือกสรรและกลายลึกจนเกิดการผสมผสานกลมกลืนในทางปฏิบัติหรือรับรู้ขึ้นในวิถีชีวิตของคนไทยมาเป็นเวลายาวนานแล้ว จนล่วงเข้ากลางศตวรรษที่ 19 ได้เกิดการขยายอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจซึ่งผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ การเร่งรัดปรับปรุงประเทศให้ทันสมัย การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่ได้รับอิทธิพลจากทางตะวันตกนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นต่อเนื่องมาจนถึงระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นระยะที่เกิดแนวความคิดที่จะพัฒนาประเทศค่อยพัฒนาทั้งหลายให้มีสภาพเหมือนประเทศอเมริกาหรือประเทศทางยุโรป แต่จุดมุ่งหมายของการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยนั้น อยู่ที่ที่จะยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นทัดเทียมกับมหาประเทศมากกว่าจะเป็นการสร้างประเทศให้มีความเจริญทัดเทียม เพื่อต่อต้านอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจตะวันตก การพัฒนาประเทศจึงเป็นไปในลักษณะของการพัฒนาแบบทุนนิยม ซึ่งได้ละ

เลยคุณค่าและความหมายในด้านจิตใจของคนไทยไปบ้าง วัฒนธรรมอันเป็นแบบแผนของการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยจึงถูกละเลยไปบ้างเช่นกัน

ในปัจจุบันนี้ เป็นที่รู้กันว่า ประเทศชาติจะมีปกติสุขและดำรงอยู่ได้ก็ด้วยวัฒนธรรม หากใ้ช้การท่าสงครามรุกรานกันไม่ เหตุนี้วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่เข้าไปอยู่ในข่ายแห่งการเมืองว่าเป็นปัจจัยที่พึงปรารถนาในสังคม ซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องบำรุงและส่งเสริมร่วมกับคนในชาติให้เป็นดวงอกงามไปพลุลยต่อไป และในสภาพปัจจุบันนี้ ความเจริญทางเทคโนโลยี ทางวิชาการและการคมนาคม มีความก้าวหน้าสูง ทำให้การสัมพันธ์กันของส่วนต่าง ๆ ของโลกติดต่อกันได้สะดวกและรวดเร็ว ฉะนั้นถ้าชาติใดไม่รู้จักปรับปรุงและแก้ไข เอาใจใส่วัฒนธรรมเดิมของชาติตนให้ทันทางที่หรือประสานเข้ากันได้เหมาะสมและสภาพของพฤติกรรมแล้ว ก็จะถูกวัฒนธรรมที่มีแรงอำนาจมากกว่าเข้ามาแทนที่ จนในที่สุดไม่มีลักษณะของชาติตนต่อไป สภาพสังคมไทยทุกวันนี้ กระแสวัฒนธรรมต่างชาติไหลเข้ามาอย่างมากมายและคนไทยก็ยอมรับหรือเห็นดีเห็นงามไปกับวัฒนธรรมที่แพร่เข้ามาอย่างรวดเร็วอย่างนี้ ซึ่งในขณะที่เกี่ยวกับค่านิยมทางด้านวัฒนธรรมก็เสื่อมถอยและค่อยความสำคัญลงไป² สิ่งหนึ่งที่ชี้ให้เห็นถึงสภาพวัฒนธรรมไทยที่เสื่อมโทรมในปัจจุบันนี้ก็คือ สภาพของเยาวชนไทยในขณะนี้ ซึ่ง รองรัตน์ อิศรภักดี³ กล่าวว่า "เด็กวัยรุ่นในปัจจุบันนิยมคนทาง

¹ อนุমানราชชน, พระยา, ชาติ ศาสนา วัฒนธรรม (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดสื่อการท่า, 2515), หน้า 107.

² ฝ่ายวิชาการงานวัฒนธรรม 4 ภาค, เอกสารประกอบนิทรรศการวัฒนธรรมสามัคคี 4 ภาค, 2523, หน้า 6.

³ คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน, เอกสารการประชุมแนวนโยบายแห่งชาติ ณ เชื้อนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี, 13 - 15 กรกฎาคม 2521 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2521), หน้า 41 - 42.

ตะวันตกมาก ไม่ว่าจะเป็นการแก่งกาย กิริยาท่าทาง การพูดจา ตลอดจนขนบธรรมเนียมต่าง ๆ" และ ชัยนาถ นาคบุปผา¹ ยังได้กล่าวถึงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยรุ่นไทยซึ่งจัดทำโดยกรมวิชาการไว้ว่า "เด็กวัยรุ่นไทยในปัจจุบันค้อยู่ในทางศีลธรรมและทางวัฒนธรรมมากกว่าเด็ก่อน" และสิ่งนี้เอง เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กวัยรุ่นในปัจจุบันบางคนบางกลุ่มประพฤติผิดทำนองคลองธรรม ผิดประเพณีและศีลธรรมอันดีงามของไทย ซึ่งเป็นผลให้เด็กวัยรุ่นกลายเป็นปัญหาทางสังคมมากและนอกจากนี้ที่สำคัญที่สุดคือ เด็กวัยรุ่นทั้งหลายกำลังจะก้าวเข้ามาแทนที่ผู้ใหญ่ในอนาคตอันใกล้นี้ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนจึงควรที่จะช่วยเหลือกันในการที่จะทำให้คนไทยมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย และเกิดความรู้สึกที่จะคงรักษาเอาไว้ให้คงอยู่เป็นมรดกแก่ลูกหลานสืบไป ซึ่งการที่จะทำให้สังคมมีความยึดมั่นคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงาม เป็นเอกลักษณ์ของไทยและเป็นบรรทัดฐานที่นำไปสู่ค่านิยมที่ถูกต้องตามลักษณะทางวัฒนธรรมและสังคมไทยได้ก็คือ การให้การศึกษาบรม

ด้วยเหตุนี้เอง รัฐบาลจึงได้จัดตั้งหน่วยงานขึ้นรับผิดชอบ ทำหน้าที่ทางด้านวัฒนธรรมโดยตรงคือ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อจัดการส่งเสริม เผยแพร่ ประสานงาน ทำนุบำรุงดูแลรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของชาติ โดยรัฐได้วางแนวนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติโดยทั่ว ๆ ไปไว้ดังนี้²

1. พึงจัดให้หน่วยงานของรัฐและของเอกชนที่ดำเนินงานด้านวัฒนธรรมได้ประสานงานกันอย่างใกล้ชิด และเร่งระดมสรรพกำลังเพื่อการพัฒนา

¹ชัยนาถ นาคบุปผา, โลกของวัยรุ่น (เชียงใหม่: โรงพิมพ์แสงศิลป์, 2513), หน้า 32.

²คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน, เอกสารการประชุมแนวนโยบายแห่งชาติ ๗ เชื้อนตรีกรินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี 13-15 กรกฎาคม 2521, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา,) หน้า 42.

2. พึ่งขยายงานเผยแพร่วัฒนธรรมของชาติทุกด้าน รวมทั้งให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ทั้งในท้องถิ่นและต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมของชาติ
3. พึ่งซ่อมแซม บูรณะและบำรุงรักษาสมบัติวัฒนธรรมให้เป็นไปตามหลักวิชา
4. พึ่งสนับสนุน ส่งเสริม ให้มีการศึกษาและการวิจัยในวัฒนธรรมด้านต่างๆ ของไทย พร้อมทั้งปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมอันพึงประสงค์ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
5. พึ่งส่งเสริมและสนับสนุนวัฒนธรรมพื้นฐาน เพื่อก่อให้เกิดการภาคภูมิใจ และรู้สึกหวงแหนในวัฒนธรรมพื้นฐานและท้องถิ่น
6. พึ่งสนับสนุนส่งเสริมศิลปร่วมสมัย ตลอดจนให้รู้จักปรับปรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติอื่นที่เผยแพร่เข้ามาในประเทศไทยให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของคนไทย
7. พึ่งป้องกันการทำลายศาสนาซึ่งคนไทยนับถือ ตลอดจนปกป้องรักษาศาสนสมบัติ
8. พึ่งฝึกอบรมบุคลากรด้านวัฒนธรรมสาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะในค่านิยมที่ขาดแคลน เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม และเผยแพร่วัฒนธรรม ตลอดจนส่งเสริมสถานภาพของศิลปินและบุคลากรที่อุทิศตนให้แก่การศึกษา ค้นคว้า และส่งเสริมทางวัฒนธรรม
9. รัฐพึงหาทางให้เศรษฐกิจและวัฒนธรรมได้เกื้อกูลซึ่งกันและกัน

การที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้วางแผนแนวนโยบายทางวัฒนธรรมโดยทั่ว ๆ ไปไว้ดังที่กล่าวแล้วนั้น ก็เพื่อหวังที่จะแก้ปัญหาทางวัฒนธรรมตามความมุ่งหมายดังต่อไปนี้¹

1. ต้องการจะให้วัฒนธรรมแพร่ไปยังประชาชนให้มากที่สุดและโดยเร็วที่สุด
2. ต้องการที่จะให้เกิดความรู้และความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ให้กว้างขวาง ลึกซึ้งและถูกต้องยิ่งขึ้น

¹ คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน, เอกสารการประชุมแนวนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ ณ เชื้อนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี 13-15 กรกฎาคม 2521, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ กรมการศาสนา) หน้า 32

3. กองการที่จะให้มีการสร้างสรรค์วัฒนธรรมต่าง ๆ ต่อไป ทำนองเดียวกับที่บรรพบุรุษได้กระทำมาแล้ว

4. กองการที่จะทำนุบำรุงรักษาวัฒนธรรมไทยที่สำคัญมิให้เสื่อมโทรมและสูญหาย

วิทยาลัยครูเป็นสถาบันอุดมศึกษาของชุมชน ตั้งขึ้นและดำรงอยู่เพื่อกำเนิ การตามอุดมการณ์และจุดมุ่งหมายที่เด่นชัด เป็นลักษณะเฉพาะมุ่งพัฒนาชุมชนโดยเฉพาะ อย่างยิ่งในชนบท มีหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู 2518 ว่า¹ "ให้วิทยาลัยครูเป็นสถาบันการศึกษาและการวิจัย มีวัตถุประสงค์ให้การ ศึกษา วิชาการ และผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี ทำการวิจัยส่งเสริมวิชาชีพและวิหย- ฐานะของครู อาจารย์และเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการศึกษา ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และ ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม"

มีผู้กล่าวว่า ครูคือผู้นำในสังคม โดยเฉพาะในสังคมชนบท ดังนั้นหน้าที่ในการ ผลิตครูให้มีคุณภาพทั้งในด้านวิชาการ คุณธรรม และจริยธรรม พร้อมทั้งความเข้าใจ ในเรื่องของวัฒนธรรมเพื่อการทำนุบำรุงส่งเสริม เผยแพร่ และรักษาให้คงอยู่นั้น จึง เป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง วิทยาลัยครูมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งก็ย่อม เป็นที่ประจักษ์ชัดเจนนว่า วิทยาลัยครูจะต้องทำหน้าที่และรับผิดชอบเกี่ยวกับวัฒนธรรม ของชาติด้วย เพื่อให้บทบาทในค่านีของวิทยาลัยครูเป็นบทบาทที่เป็นหน้าที่อย่างแท้จริง และมีผลในเชิงปฏิบัติ มีขอบเขตแผ่ และเพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบายทางค่าน วัฒนธรรมของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติและ นโยบายของรัฐ กรมการฝึกหัดครูจึงได้กำหนดแผนงานที่ชัดเจนขึ้นเพื่อเป็นแนวทาง ในการพัฒนา และการปฏิบัติภารกิจและหน้าที่ของวิทยาลัยครูทางค่านวัฒนธรรมไว้ ดังนี้คือ² ให้จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมขึ้นในวิทยาลัยครู ทำหน้าที่ส่งเสริมประสานงาน

¹ การฝึกหัดครู, กรม, สำนักงานเลขาธิการกรม, "แนวทางการพัฒนา วิทยาลัยครู," ยี่สิบเจ็ดปีสถาปนากรมการฝึกหัดครู (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เม็ททราย, 2524) น. 62.

² กรมฝึกหัดครู, กรม, สำนักงานเลขาธิการกรม, "วิทยาลัยครูในแผน พัฒนาระยะ 5," ยี่สิบเจ็ดปีสถาปนากรมการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ เม็ททราย, 2524), หน้า 13.

วัฒนธรรม มุ่งเน้นการศึกษา ค้นคว้า วิจัยวัฒนธรรมสาขาต่าง ๆ ในชุมชนและจัดตั้งหอวัฒนธรรมท้องถิ่นขึ้นเพื่อจัดแสดงวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือให้ความร่วมมือกับสถาบันเอกชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในอันที่จะจัดการแสดงผลงานทางวัฒนธรรมร่วมกัน

จากที่กล่าวมาแล้ว พอจะมองเห็นได้ว่า วิทยาลัยครูมีบทบาทสำคัญมากในการทำหน้าที่ปลูกฝังศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้กล่าวว่า "ศิลปวัฒนธรรมของไทยมีกำเนิดในท้องถิ่น แล้วได้รับการประดับตกแต่งและชักเถลาในส่วนกลาง โดยผู้เชี่ยวชาญอีกทอดหนึ่งในรูปของวิวัฒนาการ ดังนั้นการฟื้นฟูทำหน้าที่รักษาและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมของชาติ จึงควรทำความเข้าใจกับชาติซึ่งมีลักษณะบูรณาการ (Integrated) จากท้องถิ่นต่าง ๆ และของท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นของดั้งเดิม" ซึ่งตามคำกล่าวข้างต้นนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า วิทยาลัยครูเป็นสถาบันสำคัญในอันที่จะรักษากำเนิดของวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่นไว้ กวดยเหตุนี้การที่จะสามารถทราบได้ว่า วิทยาลัยครูได้ดำเนินบทบาทของตนทางด้านการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมอย่างไร ย่อมจะทำให้มองเห็นจุดอันควรแก้ไขหรือสนับสนุนเกี่ยวกับการดำเนินบทบาททางด้านนี้ได้ เพื่อความไพบูรณ์ของวัฒนธรรมไทยสืบไปถึงกานแสนนาน และเหตุที่ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาถึงบทบาททางด้านนี้ของกลุ่มวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือก็เพราะภาคเหนืออันได้ชื่อว่าเป็นดินแดนที่ได้รับการผสมผสานกลมกลืนกันระหว่างวัฒนธรรมเก่าแก่หลายพวก อาทิเช่น ลานนา เชียงแสน เป็นต้น และนอกจากนั้นดินแดนทางภาคเหนือยังเป็นบ่อเกิดแห่งวัฒนธรรมที่อ่อนโยน ละเมียดละมัยหลายชนิด เช่น การดนตรี ฟ้อนรำ การต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง รวมทั้งภาษาพูดและวรรณกรรมอีกมากมาย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ ของภาคนี้ต่อกันมา และสมควรที่จะรักษาให้กับอนุชนรุ่นหลังต่อไป

¹คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน, เอกสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ชาววัฒนธรรม 11. 1 - 3 พฤษภาคม 2523, หน้า 57.

ผู้วิจัยได้จัดแบ่งวัฒนธรรมในท้องถิ่นภาคเหนือที่น่าสนใจออกเป็น 5 สาขา ตามการประชุมนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ ณ เขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 13 - 15 กรกฎาคม 2521 ดังนี้คือ

1. สาขาภาษาและศิลปะ

1.1 ภาษาไตแก่

1.1.1 คำที่เป็นสำเนียงของภาคเหนือ พร้อมทั้งความหมาย

1.1.2 คำภาษาอื่นที่ใช้ในภาคเหนือ

1.1.3 ส่วนวน สุภาษิต คำพังเพย

1.2 วรรณกรรมพื้นบ้าน

1.2.1 นิทานพื้นบ้าน เช่น ท้าวชูลูกับนางอ้อ วิธีปราบลิง
ผีมาป่อง

1.2.2 เพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงเยอ เพลงเตนกำรำเคียว
ของอำเภอยุทธเสนา เพลงแม่ศรี เพลงเข้านางคัง
เพลงเข้านางซาง

1.3 ทนตรี ไค้แก่ ซึง สะล้อ กลองแอ่ว ตะโโลกโปด ฯลฯ

1.4 รำ ฟ้อน ไค้แก่ ฟ้อนม่าน ฟ้อนเทียน การตีกลองสะบัดชัย ฯลฯ

1.5 ศิลปกรรม ไค้แก่ ภาพฝาผนังและรูปแบบของสถาปัตยกรรม
ไทยภาคเหนือ เช่น สถาปัตยกรรมที่วัดพระสิงห์ จันทน์เขียงใหม่

2. สาขามนุษยศาสตร์

2.1 สภาพของท้องถิ่นภาคเหนือ ไค้แก่ สภาพทางสังคมที่เรียบง่าย
อ่อนโยน สภาพทางเศรษฐกิจที่เป็นเศรษฐกิจภายในครัวเรือน
และการปกครอง

2.2 สถานที่ที่น่าสนใจ ไค้แก่ วัด จวนอุทยาน และอนุสาวรีย์

2.3 ประเพณีส่วนบุคคล เช่น การร่อนน้ำคำหัว

2.4 มารยาทส่วนบุคคล เช่น การนั่ง การไหว้ การเคารพผู้ใหญ่

- 2.5 บุคคลสำคัญ เช่น ประวัติพ่อขุนเม็งราย ผู้สร้างเมืองเชียงใหม่ พระเจ้ากาวิละ
 - 2.6 โบราณสถานและโบราณวัตถุ เช่น วัดเจ็ดยักษ์ พระธาตุศรีบุญไชย พระธาตุคอกยสุเทพ อนุสาวรีย์ช้างเผือก
 - 2.7 ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาล เช่น ประเพณีสงกรานต์ งานสารทไทย ลดาภัก
 - 2.8 คุณธรรม ใฝ่ดี การเป็นผู้มีความเชื่อเพื่อ เมตตากรุณา
 3. สาขากีฬาและนันทนาการ เช่น การแข่งขันตีกลองสะบัดชัย, การแข่งขันจุดบั้งไฟ แข่งกลองหลวง เป็นต้น
 4. สาขาช่างฝีมือ เช่น การแกะสลัก การทำเครื่องเงิน การลงรัก ปิดทองเครื่องประดับ การจักสาน
 5. สาขาศิลปะกรรมศิลป์ เช่น
 - 5.1 การดูแลเลี้ยงดูบุตร
 - 5.2 เลี้ยงม้า เครื่องแต่งกายประจำท้องถิ่น
 - 5.3 อาหารการกิน เช่น น้ำพริกหนุ่ม น้ำพริกอ่อง แกงโฮะ แกงแค ข้าวแคบ อาหารหวาน เช่น เมี่ยง กาละตม ขนมเป็๋อง กระจ่างสารท
 - 5.4 มารยาทการกินอยู่ คือ การนั่งรับประทานอาหารกับพื้น
 - 5.5 การต้อนรับแขกโดยการเลี้ยงขันโตก
 - 5.6 เศรษฐกิจในครอบครัว เช่น การทอผ้า การทำร่ม
 - 5.7 สัตว์ที่เป็นอาหารพื้นบ้าน เช่น กบ เขียด แยกู
 - 5.8 ผักพื้นบ้าน เช่น ผักปลั่ง บอน ผักคำสิง หัวปลี ยอดแพง
- จากที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า ภาคเหนือเป็นดินแดนที่มีมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมากมาย พอที่จะทำให้คนในภาคเหนือเกิดความภาคภูมิใจได้และพร้อมที่จะทำนุบำรุงรักษาหวงแหนเอาไว้มิให้สูญหายไป วิทยาลัยครูได้ดำเนินบทบาททางด้านทำนุบำรุง

วัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างไร จึงเป็นเรื่องที่ควรคำนึงถึง เพราะวิทยาลัยครูเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษาแห่งเดียวที่อยู่ใกล้ชิดกับท้องถิ่นมากที่สุด และมีกระจายอยู่ทั่วไปทั้งภาคเหนือ สิ่งที่ควรคำนึงถึงอีกประการหนึ่งคือ ช่องกลางระหว่างวิทยาลัยครูกับท้องถิ่นอันไต่แก่ ตัวนักศึกษานั้น เราได้ดำเนินการบทบาททางด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมให้แก่เขาอย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทการทำนุบำรุง ส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติ ของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ
2. เพื่อศึกษาถึงวิธีดำเนินการส่งเสริมทำนุบำรุงวัฒนธรรมท้องถิ่นในเขตที่วิทยาลัยแต่ละแห่งรับผิดชอบ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในด้านการดำเนินงาน การทำนุบำรุง ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือ

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาถึงบทบาทหน้าที่และการดำเนินงานของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ ซึ่งมีจำนวน 8 แห่ง คือ วิทยาลัยครูเชียงราย วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูลำปาง วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ วิทยาลัยครูพิจิตรสงคราม (พิษณุโลก) วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ วิทยาลัยครูกำแพงเพชร และวิทยาลัยครูนครสวรรค์ โดยจะสอบถามผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และคณะกรรมการประจำศูนย์วัฒนธรรม รวมทั้งสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายกิจการนักศึกษา และประธานศูนย์วัฒนธรรม ในเรื่องของการทำหน้าที่การดำเนินงานของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือทางด้านการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติ

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. บทบาท หมายถึง รูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงออกมาตามอำนาจหน้าที่ที่สถาบันได้รับ สถาบันหนึ่งอาจมีหลายบทบาทได้ และการดำเนินบทบาทนั้นสามารถที่จะสังเกตและวัดพฤติกรรมออกมาเป็นปริมาณงานและสามารถนำมาประเมินผลได้
2. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่บริหารควบคุมดูแลการดำเนินการของวิทยาลัย อันได้แก่ อธิการ รองอธิการฝ่ายวิชาการ รองอธิการฝ่ายบริหาร รองอธิการฝ่ายกิจการนักศึกษา หัวหน้าคณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หัวหน้าคณะวิชาครุศาสตร์ และหัวหน้าคณะวิชาวิทยาศาสตร์
3. อาจารย์ผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูที่ทำหน้าที่สอน วิชา บริการทางวิชาการแก่ชุมชน ซึ่งประจำอยู่ในวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือแต่ละแห่ง
4. คณะกรรมการประจำศูนย์วัฒนธรรม หมายถึง อาจารย์ที่ทำหน้าที่ในการบริหารและดำเนินงานภายในศูนย์วัฒนธรรมที่ตั้งอยู่ในวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือแต่ละแห่ง
5. การทำนุบำรุง หมายถึง การเก็บรักษาให้คงอยู่สืบไป และหมายรวมถึงการวิวัฒนาการให้ดีขึ้นด้วย
6. วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่ดีงามซึ่งเป็นมรดกทางสังคมของไทยที่ควรหวงแหนและรักษาไว้ให้คงอยู่ตลอดไป

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นอาจารย์ในวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือทั้ง 8 แห่ง โดยใช้วิธีการดังนี้

1.1 กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่ ผู้บริหารระดับหัวหน้าคณะวิชาจนถึงอธิการ โดยใช่
ประชากรทั้งหมด จำนวน 56 คน

1.2 กลุ่มอาจารย์ผู้สอน ใช้วิธีสุ่มแบบ Stratified Random Sampling
โดยยึดเอาวิชาที่สอนซึ่งเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทั้ง 5 สาขา คือ สาขาศิลปะ สาขามนุษยศาสตร์
สาขาช่างฝีมือ สาขากีฬาและนันทนาการ และสาขาศิลปกรรมศิลป์ สาขาละ 3 คน รวมจำนวน
120 คน

1.3 กลุ่มคณะกรรมการประจำศูนย์วัฒนธรรมของแต่ละวิทยาลัยครู ระดับตั้งแต่
หัวหน้าฝ่ายจนถึงประธานศูนย์วัฒนธรรม โดยใช่ประชากรทั้งหมดจำนวน 64 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้
เป็นเครื่องมือในการวิจัย

2.1 ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามที่ใช้
เป็นแบบเลือกตอบ และแบบปลายเปิด

ตอนที่ 2 เป็นความคิดเห็นในท่านลักษณะงานและวิธีดำเนินการของการจัดกิจกรรม
ทางด้านวัฒนธรรมของวิทยาลัยครูในรอบปีการศึกษา 2525 โดยใช้วิธีเรียงลำดับความสำคัญของ
ลักษณะงานและวิธีดำเนินการ

ตอนที่ 3 เป็นความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมของวิทยาลัยครู
ในรอบปีการศึกษา 2525 ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1) การดำเนินการกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมในลักษณะที่เกี่ยวกับการเรียน
การสอน การจัดกิจกรรม การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์วัฒนธรรม และด้านอื่น ๆ ลักษณะคำถาม
เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 4 ช่วง

2) กิจกรรมที่วิทยาลัยครูจัดแล้วได้รับความสนใจและความสำเร็จมากที่สุด
ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

ตอนที่ 4 เป็นปัญหาและอุปสรรคในการแสดงบทบาททางด้านวัฒนธรรมของ
วิทยาลัยครูในรอบปีการศึกษา 2525 โดยแบ่งเป็น 5 ด้านคือ ด้านการดำเนินงาน และวิธี
การทำงาน ด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่นทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัยครู ด้านบุคลากร
ด้านปัญหาและอุปสรรคด้านวิชาการ และด้านปัญหาทั่วไป ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วน
ประเมินค่า 5 ช่วง

2.2 ลักษณะของแบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบและแบบปลายเปิด

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมทางค่านิยมธรรมที่วิทยาลัยครู ได้จัดให้มีขึ้นในปีการศึกษา 2525 ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินบทบาททางค่านิยมธรรมของวิทยาลัยครูในปีการศึกษา 2525 ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ยังวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือทั้ง 8 แห่ง โดยขอให้หัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการในการแจกและรวบรวมแบบสอบถาม ส่วนแบบสัมภาษณ์นั้นผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล แบบสอบถามที่ตอบแล้วได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติต่างๆ คือ ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเกี่ยวกับวัฒนธรรมเพื่อส่งต่อไปยังวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ

2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสภาการฝึกหัดครูในการปรับปรุงหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแผนงานทางค่านิยมธรรมของชาติ

3. เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานและจัดทำโครงการของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ เพื่อการจัดกิจกรรมทางค่านิยมธรรม

4. เพื่อให้อาจารย์ในวิทยาลัยครูเขตภาคเหนือและผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงภาระหน้าที่ตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2518 มาตรา 5 ซึ่งระบุไว้ว่า "ให้วิทยาลัยครูเป็นสถานการศึกษาและการวิจัยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวิชาการและผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี ทำการวิจัย ส่งเสริมวิชาชีพและวิद्यฐานะของครูอาจารย์และเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการศึกษา ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและให้บริการวิชาการแก่สังคม" เพิ่มขึ้น

5. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ในด้านการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนทางค่านิยมธรรม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญของวัฒนธรรม

มนุษย์เป็นสัตว์ชนิดหนึ่งซึ่งมีความรู้สึก ต้องการอาหาร การพักผ่อนหลับนอน และการสืบต่อชีวิต ลักษณะเหล่านี้เป็นเรื่องของสัญชาตญาณซึ่งมนุษย์และสัตว์มีเท้าเหมือนกัน แต่มนุษย์มีมากกว่าสัตว์ เพราะมนุษย์มีธรรม คือ การปฏิบัติตนให้พ้นไปจากสภาพป่าเถื่อน มนุษย์รู้จักการประกอบอาหาร การนุ่งห่ม การสร้างที่อยู่อาศัย การประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ และพยายามรักษาการปฏิบัติตนนั้นไว้ให้เจริญงอกงาม ซึ่งเรียกว่าวัฒนธรรม

ถ้ามนุษย์ไม่มีวัฒนธรรมอันทำให้มีวิถีชีวิตพ้นไปจากสภาพอย่างสัตว์ มนุษย์ก็จะเอาตัวรอดและเหลือมาจนถึงทุกวันนี้ไม่ได้ เพราะมนุษย์เดียวเปรียบสัตว์บางชนิดเป็นอย่างมาก เป็นคนว่า มนุษย์ไม่มีกำลัง ความไว หรืออาวุธเหมือนสัตว์บางชนิด แต่มนุษย์มีความคิด ความรู้สึก และความเชื่อที่จะพาตนเองให้พ้นภัย เหตุนี้วัฒนธรรมจึงมีความสำคัญและจำเป็นแก่วิถีชีวิตของมนุษย์อย่างยิ่ง

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ดีงาม ทำให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ดีช่วยให้มนุษย์เป็นคนอย่างแท้จริง และยังมีวัฒนธรรมมากเพียงใด ก็ยิ่งแสดงถึงความเจริญมากเพียงนั้น ชาตินี้ใครมีวัฒนธรรมสูง ชาตินั้นก็จะเจริญเป็นนาน หม่อมเจ้าหญิงพูนพิสมัย กิติกุล ทรงกล่าวไว้ว่า^๑ "การเลิกวัฒนธรรมของตนเอง จะเป็นความอุปาสใจก็ตาม จะเป็นการล้มละลายชาติอย่างแน่นอน เพราะวัฒนธรรมเป็นเครื่องแสดงให้เห็นคุณลักษณะของชาติ หากวัฒนธรรมของชาติใดถูกแทรกซึมเปลี่ยนแปลงให้เหมือนกับวัฒนธรรมของชาติอื่น อาจกล่าวได้ว่า ชาตินั้นถูกกลืนโดยวัฒนธรรม และ

^๑พูนพิสมัย กิติกุล, ม.จ., สารคดีน่ารู้ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
บันกาลชาต, 2518), หน้า 3.

ในที่สุดก็จะไม่มีอะไรเหลือแสดงถึงความเป็นชาตินั้นเลย" ซึ่งในเรื่องความสำคัญของวัฒนธรรมของชาติ นิพนธ์ สุขสวัสดิ์¹ ได้สรุปไว้ดังนี้

1. เป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นอยู่ ความเจริญ และเชิดชูเกียรติของบุคคลและชาติ ชาติใดไม่มีวัฒนธรรมของตนเอง อาจได้รับการดูหมิ่นเหยียดหยามได้
2. เป็นเครื่องแสดงถึงคุณลักษณะของประชาชาติ และเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงอายุของชาติเอาไว้
3. เป็นเครื่องมือสำคัญในการกล่อมเกล่าให้ประเพณีปฏิบัติให้เป็นไปตามทำนองคลองธรรม รักหมู่คณะ ส่งเสริมความถนัดในกิจการกระทำและการดำรงอยู่ของชีวิต

ชาติไทยได้รับอิทธิพลของอารยธรรมที่เก่าแก่กว่ามาเป็นพื้นฐานของวัฒนธรรมของไทยเองอยู่บ้าง กล่าวคือ อารยธรรมจีนได้แทรกซึมเข้ามาตั้งแต่ครั้งที่ยังมีภราดรภาพอยู่ทางตอนใต้ของจีนในมณฑลยูนนาน และในขณะเดียวกันไทยก็ได้เริ่มติดต่อกับอินเดีย และรับศาสนาพุทธมาเป็นศาสนาประจำชาติ ครั้นเมื่อไทยมาตั้งพื้นฐานอยู่ในสุวรรณภูมิก็ได้มีความสัมพันธ์กับชนชาติมอญและขอม ซึ่งเป็นเจ้าของอาณาจักรทวารวดี และอาณาจักรขอมอันรุ่งเรืองอยู่ก่อนหน้านั้นตามลำดับ ซึ่งทั้งสองชาตินั้นต่างก็ได้รับอิทธิพลของอารยธรรมอินเดียเป็นอย่างมาก การรับอารยธรรมอินเดียของไทยจึงผ่านตัวกลางทั้งสองนี้เป็นส่วนใหญ่ นับแต่ศตวรรษที่ 13 จนถึงศตวรรษที่ 15 อย่างไรก็ตามชาติไทยก็เป็นชาติที่มีมรดกทางวัฒนธรรมอันแสดงถึงเอกลักษณ์ของชาติหลายประการที่ตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงศักดิ์ศรีของชาติ เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการพัฒนาจิตใจ เศรษฐกิจ และสังคมอันจะเป็นผลให้เกิดการพัฒนาและความมั่นคงทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศชาติ ฉะนั้น วัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องที่ทุกคนในชาติควรได้ร่วมมือกันทำนุบำรุงรักษา ส่งเสริมและเผยแพร่ให้ดำเนินไปอย่างได้ผล

¹นิพนธ์ สุขสวัสดิ์, วรรณคดีไทยเกี่ยวกับชนบทประเพณี (พินิจโลก : แผนกเอกสารการพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พินิจโลก, 2520), หน้า 6-7.

และมีประสิทธิภาพ¹ เพื่อให้วัฒนธรรมของชาติได้คงอยู่สืบไปอีกนานเท่านาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันได้ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาทไว้ว่า² "งานด้านการศึกษาคิดปและวัฒนธรรมนั้นเป็นงานสร้างสรรค์ความเจริญทางปัญญาและทางจิตใจ ซึ่งเป็นทั้งคนใหญ่และองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของความเจริญด้านอื่นทั้งหมด และเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษาและดำรงความเป็นไทยไว้ได้สืบไป"

วัฒนธรรมจะยืนยงคงอยู่และมีความเจริญงอกงามไม่ได้ ถ้าไม่มีการถ่ายทอดและสืบทอดวัฒนธรรมกันไว้ การถ่ายทอดและสืบทอดนี้ขึ้นอยู่กับการศึกษาของเยาวชนในสังคมหรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ วัฒนธรรม ต้องอาศัยการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ และวัฒนธรรมจะอยู่ได้ก็เพราะคนในสังคมถ่ายทอดให้แก่กันทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยรู้สึกตัวและไม่รู้สึกตัว แต่วัฒนธรรมจะมีพัฒนาการก้าวหน้าได้ก็เนื่องจากคนส่วนมากในสังคมสนใจเรื่องความเจริญทางจิตใจและปัญญาความคิด เพราะถ้าจิตใจและปัญญาความคิดเจริญสิ่งที่สร้างขึ้นเป็นวัฒนธรรมก็เจริญงอกงามตามไปด้วยเช่นเดียวกัน และคราบคิดที่ความจำเนียรและความถาวรในเรื่องวัฒนธรรมของสังคมนั้นไปอย่างง่าย ๆ คือมีสิ่งที่ต้องการน้อยอย่างคราบน้ำมันวิเศษของคนในสังคมนั้นก็มีลักษณะสม่ำเสมอเปลี่ยนแปลงซึ่ง เป็นสิ่งที่ไม่ดี จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคนในแต่ละสังคมต้องทำให้สังคมของตนเจริญในเรื่องวัฒนธรรม ด้วยการปรับปรุงและเสริมสร้างวัฒนธรรมในสังคมของตนให้เหมาะสม

ความหมายของคำว่าวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นคำที่มาจากภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตว่า วัฒนธรรม (รูปบาลี) ธรรม (สันสกฤต) แปลว่า ธรรมเป็นเหตุให้เจริญ หรือธรรมคือความเจริญ มีประกาศ

¹คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน, วารสารวัฒนธรรมไทย
2 (กุมภาพันธ์ 2513), หน้า 1.

²ศิลปากร, กรม, มรดกทางวัฒนธรรมบนแผ่นดินไทยก่อนพุทธศตวรรษที่ 19
(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2513), หน้า 51.

ใจเป็นหลักฐานครั้งแรกในพระราชบัญญัติบำรุงวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2483¹ ส่วน
 อานนท์ อภาภิรม² ได้ให้ความหมายของคำว่า "วัฒนธรรม" ว่า วัฒนธรรมเป็นคำ
 สมาสคือ การรวมคำ 2 คำเข้าไว้ด้วยกัน ได้แก่คำว่า "วัฒนธรรม" หมายถึง ความเจริญ
 รุ่งเรืองของงาน และ "ธรรม" หมายถึง กฎ ระเบียบ ขอบบังคับ ข้อปฏิบัติ เมื่อ
 รวมกันแล้ว "วัฒนธรรม" หมายถึง ความเป็นระเบียบ ความมีวินัย ซึ่งความหมายนี้
 จัดเป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2485 ที่กล่าวถึง
 วัฒนธรรมว่า³ เป็นลักษณะที่แสดงถึงความเจริญของงาน ความเป็นระเบียบเรียบร้อย
 ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีงามของประชาชน

นอกจากนี้พระยาอนุমানราชชน⁴ ยังให้ความหมายวัฒนธรรมว่า เป็นสิ่งที่มนุษย์
 ในส่วนรวมผลิตสร้างมันขึ้นมาโดยการเรียนรู้จากกันและสืบทอดเป็นความเจริญก้าวหน้า หรือ
 อาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ซับซ้อน ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ
 ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณีและความสามารถอื่น ๆ ที่มนุษย์ได้มาในฐานะเป็นสมาชิก
 ของสังคม จึงทำให้มนุษย์ต่างจากสัตว์อื่น เพราะมนุษย์มีภาษา มีสถาบันต่าง ๆ มีการ
 ถายทอดสืบทอดกันมาหลายยุคหลายสมัย พร้อมทั้งได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกันมาตลอด
 เพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัย

¹ ประสิทธิ์ กาญจนลอน, แบบเรียนวิชาภาษาไทย ท.301 "ภาษาับวัฒนธรรม"
 (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2518), หน้า 1.

² อานนท์ อภาภิรม, สังคมวัฒนธรรมและประเพณีไทย (กรุงเทพมหานคร :
 แพร่พิทยา, 2519), หน้า 99.

³ ประสิทธิ์ จำปา, "การบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรม," เอกลักษณ์มักซ์ไท้
 (เนื่องในงานนิทรรศการวัฒนธรรมพื้นเมืองภาคใต้, 4-6 สิงหาคม 2520), หน้า 4.

⁴ อนุমানราชชน, พระยา, "ความรู้เรื่องวัฒนธรรม," งานวัฒนธรรมของ
 คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, กรุงเทพฯ, 2515, หน้า 104-116.

สังคมวิทยาถือว่า วัฒนธรรม¹ เป็นศัพท์ทางวิชาการ (technical vocabulary) ซึ่งในทฤษฎีของสังคมวิทยาหมายถึงวิถีการดำเนินชีวิต กระบวนการแห่งพฤติกรรม และบรรพกาลงานทั้งหมดที่มนุษย์ได้สร้างสรรขึ้น ตลอดจนความคิด ความเชื่อ และความรู้ เป็นต้น

นอกจากนี้ Webster's New Collegiate Dictionary² ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าวัฒนธรรมไว้ว่า การทำให้สติปัญญาและศีลธรรมเจริญขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยการศึกษา (The act of developing the intellectual and moral faculties especially by education)

ส่วน The American Heritage Dictionary of the English Language³ ให้ความหมายของวัฒนธรรมว่า แบบแผนของการปฏิบัติงาน ศิลปะ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม และผลิตภัณฑ์ทุกอย่างที่เป็นงานของมนุษย์ซึ่งถ่ายทอดกันมาทางสังคม รวมทั้งความนึกคิดของชุมชนหรือประชาชน (The totality of socially transmitted behavior patterns, arts, beliefs, institutions, and all other product of human work and thought characteristic of a community or population)

ใน The Holt Intermediate Dictionary of American English⁴ นิยามคำว่าวัฒนธรรมคือ ความรู้ ประเพณี และศิลปะของประชาชนหรือกลุ่มคนใน

¹ อานนท์ อากาธิรม, มนุษย์กับสังคม : สังคมและวัฒนธรรมไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บำรุงนุกฎกิจ, 2515), หน้า 105.

² Webster's New Collegiate Dictionary, Massachusetts G & C Merriam Company, 1977, p. 202.

³ William Morris (editor), The American Heritage Dictionary of The English Language, Houghton Mifflin Company, Boston, 1979, p. 321.

⁴ The Holt Intermediate Dictionary of American English, Holt, Rinehart and William, Inc., New York, 1966, p. 190.

เวลาใดเวลาหนึ่ง (knowledge, customs and arts of a people or group at a certain time)

ส่วนคำว่า "วัฒนธรรม" ของไทยนั้นเป็นคำที่ พดตรีพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า กรมหมื่นราชนิพนธ์ประพันธ์ ทรงบัญญัติขึ้น โดยทรงแปลมาจากภาษาอังกฤษจากคำว่า culture โดยให้ความหมายง่าย ๆ ว่า หมายถึง ความเจริญงอกงามที่มนุษย์ทำให้เกิดขึ้นและกระทำสืบต่อกันมาเป็นมรดกตกทอดไปสู่ชนรุ่นหลัง และพระยาอนุমানราชชน¹ ได้อธิบายว่า "วัฒนธรรม" คือสิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือผลิตขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตของมนุษย์ในส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันไว้ เลียนกันไว้ เอาอย่างกันได้ วัฒนธรรมคือสิ่งอันเป็นผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้ เรียนรู้มาจากคนแก่คนเฒ่าสืบต่อกันเป็น ประเพณีคัมภีร์ และวัฒนธรรมก็คือ ความคิดเห็น ความรู้สึก ความประพฤติ และกิริยาอาการ หรือการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ในส่วนรวม คงรูปเป็นพิมพ์เดียวกัน และสำแดงออกมาให้ปรากฏเป็นภาษา ศิลปะ ความเชื่อถือ ระเบียบ ประเพณี เป็นต้น วัฒนธรรมคือมรดกแห่งสังคม ซึ่งสังคมรับและรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 ให้ความหมายคำว่าวัฒนธรรม คือ ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียว กว้างขวางของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งมีความหมายครอบคลุมถึง

1. ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม คือ
 - ก. ความเจริญทางวัตถุ หมายถึง การกินที่อยู่ดี มีเครื่องใช้ดี มีนารักษาโรคดี
 - ข. ความเจริญงอกงามทางจิตใจ หมายถึง ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีเมตตากรุณา ความไม่เห็นแก่ตัว และไม่เบียดเบียนผู้อื่น
2. ลักษณะที่แสดงถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อย
 - ก. การแต่งกาย กิริยามารยาทเรียบร้อย

¹ อนุমানราชชน, พระยา, วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของไทย โดย เสฐียรโกเศศ (นามแฝง) (กรุงเทพฯ หันคร : คลังวิทยา, 2514), หน้า 87.

- ข. การปฏิบัติตน เช่น การปฏิบัติตนต่อครอบครัว การปรับปรุงบ้านเรือนของตนให้สะอาดเรียบร้อย
- ค. การประพฤติตนในการนำเกียรติยศมาสู่ประเทศบ้านเมือง
3. ลักษณะที่แสดงถึงความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ คือ
- ก. ความสามัคคีกลมเกลียวของหมู่คณะ
- ข. ความนิยมไทยต้นเป็นชาติบ้านเมืองของตน
4. ลักษณะที่แสดงถึงศีลธรรมอันดีงามของประชาชน คือ
- ก. การทำตนให้เป็นคนมีศาสนา
- ข. การปฏิบัติตนตามหลักของศาสนา
- ค. การรักษาระเบียบประเพณีทางศาสนา

และถ้าจะแยกกล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรมออกเป็นประเด็นใหญ่ ๆ ดังที่ประสิทธิ์ กาศย์กลอน¹ กล่าวไว้จะได้ดังนี้

1. วัฒนธรรมในความหมายกว้าง ๆ หมายถึง วิถีทางและแบบฉบับในการดำเนินชีวิตที่ได้อ้างอิงกันมา รวมทั้งความคิดต่าง ๆ ที่คนได้กระทำ สร้าง ถวายทอด สะสม และรักษาไว้ จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ดังนั้น อะไรที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ย่อมเป็นวัฒนธรรมทั้งสิ้น

2. วัฒนธรรมในความหมายแคบ หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญของงานความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนั้น จึงจำกัดเฉพาะขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม

กล่าวโดยสรุปแล้ว วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบ กฎเกณฑ์ วิถี

¹ ประสิทธิ์ กาศย์กลอน, ภาษากับวัฒนธรรม (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2518), หน้า 3 - 4.

ในการปฏิบัติกรต่างๆ ตลอดจนสร้างความเชื่อ ความนิยม ความรู้และเทคโนโลยี
ต่าง ๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ

ลักษณะของวัฒนธรรม

ลักษณะของวัฒนธรรมโดยทั่ว ๆ ไปนั้น สุพัทรา สุภาพ¹ ได้จำแนกไว้เป็น

4 ลักษณะ คือ

1. เป็นสิ่งที่ได้มาโดยการเรียนรู้ คือ เรียนรู้จากมนุษย์ด้วยกัน โดยเฉพาะจาก
กลุ่มที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ เช่น การนั่ง การเดิน การแต่งกาย ฯลฯ สิ่งเหล่านี้
ต้องรับการเรียนรู้มาก่อน เป็นสิ่งที่ได้มาโดยกรรมพันธุ์ แต่เราเรียนสิ่งที่ใช้อยู่ใน
สังคมที่เราเป็นสมาชิกอยู่

2. เป็นมรดกทางสังคม วัฒนธรรมต้องมีการเรียนรู้ แม้ว่าจะเป็นกรเรียน
แบบไม่รู้อะไรก็ตาม วัฒนธรรมจะต้องมีการสอน แม้จะไม่ตั้งใจก็ตาม ถ้าวัฒนธรรมต้อง
สิ้นสูญหรือสูญหายไป แสดงว่าคนรุ่นก่อนไม่ได้ถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นต่อมา

3. เป็นวิถีชีวิตหรือแบบของการดำรงชีวิต ความคิดในเรื่องวัฒนธรรมทำให้
สามารถจำแนกวัฒนธรรมของสังคมหนึ่งจากอีกสังคมหนึ่ง เป็นวัฒนธรรมเฉพาะอย่าง
เพราะบุคคลเกิดในสังคมใดก็เรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมนั้น จึงมีวิถีชีวิตที่เป็นลักษณะ
ของตนเอง

4. เป็นสิ่งไม่คงที่ เพราะมนุษย์มีการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ หรือปรับปรุงของเดิม
ให้เหมาะกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

แต่อย่างไรก็ตาม ลักษณะวัฒนธรรมของแต่ละสังคมจะมีแนวความคิดเป็นหลักใหญ่
ซึ่งแนวความคิดนี้จะปรากฏอยู่ในระเบียบปฎิกร้อยต่าง ๆ ในวัฒนธรรมนั้น ที่เรียกกันว่า

¹สุพัทรา สุภาพ, สังคมวิทยา (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,
2514), หน้า 20 - 22.

คุณภาพทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมไทยมีลักษณะเฉพาะตัวที่สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ¹ คือ ลักษณะโดยทั่วไป และลักษณะที่แสดงออกถึงความเจริญของงานด้านต่าง ๆ

ลักษณะโดยทั่วไป วัฒนธรรมไทยมีลักษณะที่เป็นการถ่ายทอดจากคนรุ่นก่อนมาสู่คนรุ่นหลังด้วยการเรียนรู้ มิได้ถ่ายทอดกันในทางชีววิทยา เช่น เราเรียนรู้วิธีทำนา หวานข้าว ก็เพราะสังคมไทยเดิมของเรามีอยู่แล้ว และถ่ายทอดกันต่อกันมา เพื่อให้เป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตในสังคมไทย เพราะสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ต่อมาเมื่อมนุษย์มีการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ หรือปรับปรุงแก้ไขของเดิมให้เหมาะกับสภาพการณ์ วัฒนธรรมไทยก็มีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปบ้าง เช่น สังคมไทยแต่ก่อนมีความคิดเห็นว่าคุณหญิงควรทำงานในบ้าน ผู้ชายทำงานนอกบ้าน แต่ปัจจุบันหญิงทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับชายมากขึ้น เป็นต้น

ลักษณะที่แสดงออกถึงความเจริญของงานด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความเจริญทางวัตถุ หมายถึง การกินคืออยู่ที่ คือ คนไทยเห็นความสำคัญในการกินคืออยู่ที่มาเป็นเวลานาน เพราะประเทศไทยเป็นเมืองอู่อารยธรรม มีอาหารอุดมสมบูรณ์ให้คนไทยได้บริโภคครบทั้งห้าหมู่ ความเจริญด้านจิตใจ หมายถึง การที่สังคมไทยได้พยายามอบรมลูกหลานให้มีความเมตตากรุณา มีความซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ตัว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีลักษณะที่แสดงถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแต่งกาย จรรยา มารยาทในการพูด รู้จักอ่อนน้อมกับผู้ใหญ่ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการปฏิบัติตน อันเป็นทางนำมาซึ่งเกียรติของชาติไทย เช่น เคารพธงชาติ ประมุขของประเทศ และสัญลักษณ์ซึ่งใช้แทนพระองค์ มีความสามัคคีกลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ทำตนเป็นคนมีศาสนา ด้วยการรักษาระเบียบประเพณีทางศาสนา คือร่วมพิธีทางศาสนาตามควรแก่โอกาส เช่น การทำบุญตักบาตร และพยายามปฏิบัติตามหลักธรรมของพุทธศาสนา

¹ จริฎี พรหมอัญญ์: สังคมและวัฒนธรรมไทย (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2522), หน้า 39 - 45.

อานนท์ อาภาภิรม¹ กล่าวถึงลักษณะของวัฒนธรรมไทยไว้ว่า วัฒนธรรมไทยมีเอกลักษณ์ของคนซึ่ง สามารถแบ่งเป็นหัวข้อได้ดังต่อไปนี้

1. การทำบุญและการประกอบกรการกุศล คนไทยส่วนใหญ่มีความเชื่อในกฎแห่งกรรม คนไทยจึงนิยมทำบุญและประกอบกรการกุศลโดยทั่วไป เช่น การทำบุญอุทิศบาปกรรมช่วยเหลือคนยากจนหรือผู้พาลสภาพ

2. ความเป็นไทย ประเทศไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศใดเลย ดังนั้นความเป็นไทยจึงเป็นรากฐานอันมั่นคงของวัฒนธรรมไทย กล่าวคือคนไทยมีสิทธิเสรีภาพอย่างกว้างขวางในการเลือกแบบการดำเนินชีวิต

3. ความสุขุขสถาน เนื่องจากความเป็นไทย การดำเนินชีวิตของคนไทยจึงเป็นไปอย่างเสรี อีกทั้งความอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร คนไทยจึงไม่เลือกร้อนใจในการทำมาหากิน มีชีวิตอยู่ด้วยความเบิกบานสำราญใจ

4. พิธีกรรม คนไทยมักจัดงานพิธีเพื่อแสดงออกถึงความมีหน้ามีตา เช่น พิธีฉลองวันแต่งงาน งานเฝ้าศพ เป็นต้น และยังมีพิธีซึ่งแสดงออกในเรื่องของความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ และกระบวนการที่มีระเบียบระบบอีกด้วย

จึงพอจะเห็นได้ว่า ลักษณะของวัฒนธรรมไทยนั้นค่อนข้างจะ เน้นหนักไปทาง ศาสนพุทธศาสนา เพราะประเทศไทยมีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ คนไทยจึงมีจิตใจอ่อนโยน เมตตากรุณา ซึ่งแสดงออกในรูปของวัฒนธรรมไทย

องค์ประกอบของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นผลจากการที่มนุษย์ได้เข้าควบคุมธรรมชาติและพฤติกรรมของมนุษย์เอง ทำให้เกิดการจัดระเบียบทางสังคม ระบบความเชื่อ ศิลปกรรม ค่านิยม และวิทยาการต่าง ๆ ดังนั้นจึงอาจแบ่งองค์ประกอบของวัฒนธรรมได้ดังนี้²

¹อานนท์ อาภาภิรม, มนุษย์กับสังคม : สังคมและวัฒนธรรมไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ, 2515), หน้า 113 - 115.

²เล่มเดียวกัน, หน้า 102.

1. องค์คติ (concepts) ได้แก่ ความเชื่อ ความคิด ความเข้าใจและ
อุดมการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเชื่อในเรื่องพระเจ้าองค์เดียว ความเข้าใจในเรื่องราว
ของมนุษย์ และอุดมการณ์ คือ แผนการณ์ตามความคิดเห็นของตน

2. องค์พิธีการ (usages) ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยอมรับกัน
โดยทั่วไปซึ่งแสดงออกในรูปพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น ประเพณีการโกนผมไฟ พิธีการสมรส
พิธีการตั้งศพ พิธีการแต่งกาย ฯลฯ พิธีการเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปบ้างตามสภาพของ
สังคม

3. องค์การ (organization) ได้แก่ องค์การ สถาบัน สมาคม
หรือสโมสร ซึ่งได้ตั้งขึ้นอย่างมีระเบียบและระบบ กล่าวคือ มีกฎเกณฑ์หรือระเบียบ
ข้อบังคับ และวัตถุประสงค์แน่นอน องค์การที่เล็กที่สุดคือ ครอบครัว และองค์การที่
ใหญ่ที่สุดคือ องค์การสหประชาชาติ

4. องค์วัตถุ (instrumental and symbolic objects) องค์วัตถุ
ที่มีรูปร่างสามารถจับต้องได้เรียกว่า วัฒนธรรมทางวัตถุ ได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้
เช่น จาน ถ้วย มีด เข็ม เป็นต้น ตลอดจนผลิตภัณฑ์ของมนุษย์ในทางศิลปกรรม เช่น
ภาพเขียน รูปปั้น ส่วนองค์วัตถุที่ไม่มีรูปร่าง แต่เป็นเครื่องหมายแสดงถึงสัญลักษณ์
ได้แก่ ภาษา และตัวเลข เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบของวัฒนธรรมส่วนที่เป็นองค์คตินั้น เป็นส่วนที่ไม่มี
รูปแบบและเนื้อหาที่แน่นอนชัดเจน เป็นสิ่งที่อยู่ในความรู้สึกนึกคิดและจิตใจของสมาชิกใน
สังคม

นอกจากนี้ สมจิตต์ สิทธิไชย¹ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของวัฒนธรรมว่า
มีอยู่ 3 ประการคือ

¹ สมจิตต์ สิทธิไชย, "ภารกิจของมหาวิทยาลัยกับการทำนุบำรุงและสร้าง
สรรค์ศิลปวัฒนธรรม," ภารกิจของมหาวิทยาลัยที่สังคมมุ่งหวัง โครงการพัฒนามหา
วิทยาลัย, 2517, หน้า บ.101.

1. การรับรู้ คือการที่จะบอกได้ว่า อะไรเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและมีอยู่ในโลกนี้ ไต่แก ความรู้อันเกิดจากการศึกษาเล่าเรียน ความเชื่อถือเทวคา หรือความเชื่อที่นำประโยชน์มาใช้ได้

2. การยอมรับของคนส่วนใหญ่ ประกอบด้วยค่านิยมและกฎเกณฑ์สำหรับการประพฤติบางประการซึ่งมนุษย์ยอมรับเพื่อความคุ้มครองกระทำของตนเอง ซึ่งบางทีก็เรียกสั้นๆ ว่า "อุดมการณ์"

3. องค์ประกอบด้านวัตถุ เช่น เครื่องจักร เครื่องมือ เสื้อผ้า เครื่องใช้ต่าง ๆ ฯลฯ ซึ่งมีความหมายทางวัฒนธรรมมากในแง่ของปริมาณและคุณภาพว่าแตกต่างกันมากเพียงใด ที่จะทำให้เราเรียกสิ่งๆ นั้น ว่า โบราณ คร่ำครึ หรือทันสมัย กว้างหน้า แต่ทั้งนี้ก็ได้วัดความเหนือกว่าหรือค้อยกว่าของสิ่งๆ ใดโดยดูจากความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ เพราะความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการเป็นแต่เพียงความสำเร็จของมนุษย์ ซึ่งอาจจะไม่ได้ทำให้มนุษย์มีความสุข มีศีลธรรมและจิตใจงามเสมอไป

ประเภทของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมนั้นมีความแตกต่างกันในหลายแง่หลายมุม ซึ่งแล้วแต่เราจะมองในแง่มุมใด สังคมวิทยาได้จำแนกวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัตถุ (material culture) ได้แก่ วัตถุอันเกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นของมนุษย์ เช่น ถ้วย จาน ช้อน ส้อม ตึกรามบ้านช่อง และถนนหนทาง ตลอดจนผลงานในทางศิลปกรรมของมนุษย์ เช่น ภาพวาด รูปปั้น เป็นต้น

2. วัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ (non-material culture) หมายถึง อุดมการณ์ ค่านิยม แนวความคิด ความเชื่อ ความสนใจ ความรู้ ที่ทัศนคติ ความสามารถ ซึ่งเป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นได้

วัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุนี้ อาจเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า วัฒนธรรมทางจิตใจ ซึ่งแบ่งออกเป็นสาขาต่าง ๆ ได้ดังนี้

¹หน่วยประเคราะห์ศูนย์ ชุมชนส่งเสริมวัฒนธรรมไทย วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เอกสารเผยแพร่วัฒนธรรมไทย, มปท., มปป., หน้า 11.

1. วัฒนธรรมทางการเมือง การเมือง มีจารีตประเพณี กฎหมายและการปกครองอันเป็นระเบียบของสังคม
2. วัฒนธรรมทางศาสนา มีเรื่องของปรมัตถ์ ศีลธรรม และพิธีรีตอง
3. วัฒนธรรมทางภาษาและวรรณคดี มีระเบียบการพูด การใช้ภาษา และการใช้หนังสือ
4. วัฒนธรรมทางศิลปะ มีประติมากรรม จิตรกรรม สถาปัตยกรรม คุริยางคศิลป์ วรรณศิลป์ นาฏศิลป์และมณฑลศิลป์
5. วัฒนธรรมทางระบบการศึกษาและความคิดเห็น

วัฒนธรรมทั้งสองประเภทนี้ ย่อมต้องสัมพันธ์กัน จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็จะไม่สมบูรณ์ ถ้าวัฒนธรรมของชาติใดหนักไปในประเภทใดประเภทหนึ่งก็เกิดความไม่สมดุลกัน ถ้าเจริญไปในทางวัตถุเกินไป แต่ทางจิตใจไม่เจริญ ก็จะกลายเป็นความหายนะ แต่ถ้าเจริญทางจิตใจเกินไป ทางวัตถุไม่เจริญ ก็เป็นเรื่องของการตกต่ำจากสังคม เพราะฉะนั้นวัฒนธรรมทั้ง 2 ประเภทนี้จึงต้องสัมพันธ์กันตามส่วนที่เหมาะสม อยู่ในดุลพินิจของแต่ละสังคม

นอกจากนี้ วัฒนธรรมอาจแบ่งได้เป็น 4 อย่างคือ คติธรรม เนติธรรม วัตถุธรรม และสหธรรม

1. คติธรรม เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิต ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของจิตใจและโคมาจากศาสนา การดำเนินชีวิตถ้าไม่มีเครื่องนำทางก็เหมือนเดินในที่มืด หากความปลอดภัยไต่ยาก เครื่องนำทางที่ดีที่สุดของจิตใจก็คือ คติธรรม
2. เนติธรรม เป็นวัฒนธรรมทางกฎหมาย รวมทั้งระเบียบประเพณีที่ยอมรับนับถือกันว่ามีความสำคัญพอ ๆ กับกฎหมาย วัฒนธรรมเกี่ยวกับกฎหมายมีอยู่มากมาย อาจกล่าวได้ว่าสังคมมนุษย์เจริญมากเพียงใดก็ยิ่งจำเป็นต้องมีระเบียบข้อบังคับในรูปกฎหมายมากขึ้นเพียงนั้น ผู้ที่ละเมิดกฎหมายแม้จะมีโทษจับกุมลงโทษ ก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้ขาดวัฒนธรรมนั่นเอง
3. วัตถุธรรม เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น การกินคืออยู่ที่ เครื่องนุ่งห่ม

บ้านเรือน และอื่น ๆ นอกจากนั้นการรู้จักใช้เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ อย่างเหมาะสมถือได้ว่าเป็นผู้มีวัฒนธรรม

4. สหธรรม เป็นวัฒนธรรมทางสังคม นอกจากหมายถึงคุณธรรมต่าง ๆ ที่ทำให้คนอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก ถ้อยทีถ้อยอาศัยกันแล้ว ยังรวมทั้งระเบียบมารยาทที่ติดต่อกันเกี่ยวข้องกับสังคมทุกชนิด สหธรรมเป็นจักรกลที่ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงสังคมต่าง ๆ นับแต่บุคคลต่อบุคคล ถึงครอบครัว สังคมชน และประชาชาติ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึดถือการแบ่งประเภทของวัฒนธรรมตามคณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมในคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาทางวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ กระทรวงศึกษาธิการ¹ ซึ่งได้แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 5 สาขา ดังนี้

1. สาขาศิลปะ (The Arts) ได้แก่ ภาษา วรรณคดี กวีนิพนธ์ วรรณกรรม วิจิตรศิลป์ สถาปัตยกรรม ละคร ประติมากรรม ฯลฯ
2. สาขามนุษยศาสตร์ (The Humanities) ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา ปรัชญา ประวัติศาสตร์ มารยาทในสังคม ฯลฯ
3. สาขากีฬาและนันทนาการ (The Sports and Recreation) ได้แก่ การละเล่นมวยไทย ฟันดาบสองมือ กระบี่กระบอง ฯลฯ
4. สาขาช่างฝีมือ (The Practical Crafts) ได้แก่ การเย็บปักถักร้อย การแกะสลัก การทอผ้า การจักสาน การทำเครื่องเงิน เครื่องเงิน เครื่องทอง เครื่องปั้นดินเผา ฯลฯ
5. สาขาคหกรรมศิลป์ (Domestic Arts) ได้แก่ ความรู้เรื่องอาหาร เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ความรู้เรื่องบ้าน เรือยนต์ การต้อนรับแขก มารยาทในการกินอยู่ ความรู้ในการดูแลเด็ก การแก้ปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัว ฯลฯ

¹ คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, "แผนนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ," เอกสารการประชุมพิจารณาโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ ณ เชื้อนศรีนกรินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี 13-15 กรกฎาคม 2521, หน้า 42-43.

การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพราะมนุษย์ชอบเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงของเก่าให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป อีกทั้งมนุษย์มักมีการคิดค้นประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้น วัฒนธรรมจึงเปลี่ยนตามไปด้วย

สาเหตุที่ทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงมีอยู่หลายประการ นับจากบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งไปจนถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินไหว แต่สิ่งที่เห็นได้ชัดและมีมากคือ "วิชาการ" "เทคโนโลยี" อันได้แก่ เครื่องมือที่มนุษย์นำมาเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม ซึ่งสาเหตุแห่งเทคโนโลยีนี้เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงและต้านทานไม่ได้ ผลบางประการก็เห็นได้ชัด บางประการก็เป็นเรื่องค่อย ๆ ซึม กว่าจะเห็นได้ก็กินเวลาหลายปี เช่น การทำระเบิดปรมาณู การเปลี่ยนอวัยวะของคน เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีจะเกิดขึ้นอย่างที่ไม่มีการวางแผนล่วงหน้าแน่ ๆ ทั้ง ๆ ที่ผลของมันจะต้องอยู่กับมนุษยชาติเป็นเวลานาน

นอกจากสาเหตุทางเทคโนโลยีแล้ว ก็ยังมีสาเหตุอื่น ๆ อีกเช่น

สาเหตุทางเศรษฐกิจ สาเหตุส่วนใหญ่ของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของมนุษย์คือ ความต้องการอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และงานอาชีพที่จะทำใ้มนุษย์มีสิ่งทั้งสามนั้นได้

สาเหตุทางอุดมการณ์ ตัวอย่างคือ ความเชื่อและการนำตัวเองเข้าไปผูกพันกับอุดมการณ์อันหนึ่งของสังคม

สาเหตุทางการกระจายตัวของวัฒนธรรมอื่น คือ การที่สมาชิกของสังคมหนึ่งสามารถรู้เห็นและรับรสของวัฒนธรรมหนึ่งได้อย่างง่ายดาย และเป็นประจำทุกวัน ทำให้วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงไป

ผจญจิต อธิคมันตะ¹ กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลง เนื่องจาก

¹ผจญจิต อธิคมันตะ, การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม
(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520), หน้า 27.

1. การขอยืมจากวัฒนธรรมอื่น เป็นการยอมรับแนวความคิดหรือวัตถุต่าง ๆ ของสังคมอื่นมาใช้โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมในการรับว่าเป็นที่ยอมรับกันในสังคมของตนหรือไม่
2. การค้นพบ เป็นการค้นพบความรู้ใหม่ ซึ่งเมื่อได้พิสูจน์ความรู้นั้นแล้ว ความรู้นั้นก็จะกลายเป็นปัจจัยในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม
3. การประดิษฐ์ เป็นการนำความรู้ที่มีอยู่ก่อนแล้วทำสิ่งอื่นขึ้นมาใหม่ แบ่งได้เป็น 2 อย่างคือ การประดิษฐ์ทางวัตถุ เช่น การสร้างอาวุธ และการประดิษฐ์ทางอวัตถุ เช่น การสร้างพิธีกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาให้ผู้คนยอมรับ
4. นวัตกรรม คือ การคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้น มีความหมายรวมทั้งการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ด้วย
5. การกระจาย คือ การที่วัฒนธรรมมาจากสังคมหนึ่งกระจายไปสู่สังคมหนึ่งด้วยการเผยแพร่ การให้ การยอมรับ ซึ่งเกิดขึ้นได้เมื่อสังคมมีการติดต่อกัน

สำหรับวัฒนธรรมไทยก็มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นระยะ . แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย ได้แก่¹

1. วัตถุนิยม กล่าวได้ว่าในสมัยก่อนนั้นคนไทยส่วนใหญ่มีวิถีความเป็นอยู่แบบง่าย ๆ ตามครรลองชีวิตในระบบงานเกษตร เครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพก็มีลักษณะง่าย ๆ ครั้นเมื่อความเจริญของอุตสาหกรรมขยายตัวขึ้น ผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรมได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตของคนไทยมากขึ้นโดยลำดับคนไทยในปัจจุบันมีวัตถุนิยมความสะแวกเพิ่มขึ้นมากมาย นับตั้งแต่วิทยุไปจนถึงรถยนต์
2. การนิยมวัฒนธรรมตะวันตกได้รับการปฏิบัติอย่างแข็งขันในหมู่วัยรุ่น อันเป็นประชากรส่วนใหญ่ของสังคมไทย ฉะนั้นวัยรุ่นจึงมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยอย่างมาก

¹ อุดุลย์ คันประยูร, สังคมวิทยา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2520), หน้า 19.

3. การใช้หลักวัฒนธรรมสากล ปัจจุบันวัฒนธรรมของสังคมต่าง ๆ ได้เผยแพร่มิสมยสานกันมามากขึ้น ทำให้เกิดแบบของวัฒนธรรมอันมีหลักสากลคือมีการปฏิบัติโดยทั่วไป หรือที่เรียกว่า "วัฒนธรรมสากล" เช่น นิยมถือเอา วันที่ 1 มกราคม ของปีเป็นวันเริ่มต้นปีใหม่หรือศักราชใหม่ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติวัฒนธรรมในสังคมไทยนั้นจะเห็นได้ว่า มีปัจจัยบางประการที่มีผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม อานนท์ อากาภิรม¹ กล่าวว่า วัฒนธรรมไทยต้องเปลี่ยนไป เพราะอิทธิพลของปัจจัยต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงของค่านิยม ค่านิยมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ในสมัยก่อนนั้นคนไทยมีค่านิยมในเรื่องความเชื่อเพื่อเชื่อแม่ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี แต่ปัจจุบันการต่อสู้แข่งขันเพื่อการอยู่รอดในสังคมมีมากขึ้น คนส่วนใหญ่ต้องคิดถึงตัวเองก่อน ค่านิยมในเรื่องความเชื่อเพื่อเชื่อแม่ก็หมดไป

2. การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางสังคม สังคมมีไค่อยู่หนึ่ง มีการเปลี่ยนแปลงเสมอ เช่น กรุงเทพฯ เคยอุดมไปด้วยลาคดลอง ครั้นคนในกรุงเทพฯ เพิ่มขึ้น มีการสร้างตึก ศูนย์การค้า สถานที่สำคัญต่าง ๆ ความจำเป็นในการใช้ยวดยานมีมากขึ้น เป็นผลให้มียานยนต์เพิ่มขึ้น จึงต้องถมคลอง เช่นนี้เป็นต้น

3. ความรู้สมัยใหม่ วัฒนธรรมหรือประเพณีไทยบางอย่างมีลักษณะแสดงออกถึงความยึดมั่นโดยปราศจากเหตุผลในทางวิทยาศาสตร์ เช่น ประเพณีแห่นางแมว คนไทยเชื่อว่า แมวเป็นสัตว์การนำความแห้งแล้งมาให้จึงควรสาคน้ำให้แมวเปียก แมวก็จะหายจากความแห้งแล้ง ฝนก็จะตกลงมา ครั้นปัจจุบันคนไทยมีความรู้เรื่องฝนดีแล้ว ประเพณีแห่นางแมวจึงเสื่อมคลายความนิยมไป

4. การนำเครื่องจักรกลมาใช้ สมัยก่อนเครื่องมือเครื่องใช้ในการเกษตรของคนไทยเป็นเครื่องมือที่ใช้แรงงานคนและสัตว์ ในปัจจุบันนี้มีการประดิษฐ์เครื่องจักรกลทันสมัย จึงได้หันมานิยมใช้เครื่องจักรแทน

¹ อานนท์ อากาภิรม, มนุษย์กับสังคม : สังคมและวัฒนธรรมไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ, 2515), หน้า 121-125.

5. สถานะทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมหรือประเพณีบางอย่างของไทยจำเป็นต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก เช่น การบวชนาค แต่ปัจจุบันการทำมาหากินฝืดเคืองขึ้น พิธีการต่าง ๆ จึงต้องลดลง

6. อิทธิพลทางวัฒนธรรมตะวันตก ปัจจุบันนี้วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตของคนไทยเป็นอย่างมาก เช่น การแต่งกาย การกีฬาและการดนตรี เป็นต้น ทำให้การปฏิบัติวัฒนธรรมไทยคลายความเคร่งครัดลง

วัฒนธรรมเป็นเรื่องที่อ่อนโยนและไหวตัวได้ง่าย ฉะนั้นการที่สังคมถูกกระทบจากสิ่งภายนอกไม่ว่าจะเรื่องใดหรือในก้นใดก็ตาม เช่น เทคโนโลยี ทัศนวิทยา วิชาการ เศรษฐกิจ การเผยแพร่ทางกานัลัทธิการเมือง อิทธิพลจากต่างประเทศ การแทรกซึมม่อนทำลาย ฯลฯ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งใดก็ตาม ทั้งที่เป็นวัฒนธรรมหรือนามธรรม เมื่อเข้ามากระทบแล้วย่อมทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งก็คือว่าเป็นวิวัฒนาการทางกานัลัทธิวัฒนธรรม

สถาบันการศึกษากับวัฒนธรรม

หน้าที่ที่เราคาดหมายว่าเป็นหน้าที่สำคัญของสถาบันการศึกษามี 4 ประการ¹ คือ

1. การให้ความรู้ความกึคทางวัฒนธรรม
2. ช่วยให้แก่ละคนเลือกบทบาทที่ตนต้องการมีส่วนร่วมในสังคม และสอนว่าแต่ละคนจะแสดงบทบาทนั้นได้อย่างไร
3. ช่วยประสมประสานกลุ่มและบุคคลต่าง ๆ ให้เข้ากันเป็นสังคมเดียวกันได้

¹สมจิตต์ สิทธิไชย, "ภารกิจของมหาวิทยาลัยกานัลัทธิการทำงานบูรณและสร้างสรรคกึคปลัทธิวัฒนธรรม," ภารกิจของมหาวิทยาลัยที่สังคมมุ่งหวัง โครงการพัฒนา มหาวิทยาลัย, 2517, หน้า 11.102 - 106.

4. เป็นแหล่งการริเริ่มทางวัฒนธรรมทางสังคม ซึ่งหน้าที่ทั้ง 4 ประการนั้น มีรายละเอียดดังนี้

การให้ความรู้ความถนัดทางวัฒนธรรมนั้น เราอาจแยกออกได้เป็น 2 แบบ คือ การให้ความรู้ทางวัฒนธรรมกับการสร้างทัศนคติ ให้ความคิดเชิงค่านิยมทางวัฒนธรรม คำว่า ความรู้ทางวัฒนธรรมนี้มีความหมายกว้าง ครอบคลุมเรื่องภาษา ความรู้ทางวิธีการคำนวณและคณิตศาสตร์กับความรู้ที่ค้นพบใหม่ทางวิทยาศาสตร์และงานวิชาการอื่น ๆ เข้าไปด้วย

แท้จริงแล้ว การถ่ายทอดความรู้ทางวัฒนธรรมก็คือ การให้การศึกษา ฝึกอบรมนั่นเอง ในสังคมสมัยโบราณพ่อแม่ก็จะถ่ายทอด อบรมสั่งสอนลูกหลานเกี่ยวกับการทำมาหากินของคนในสังคมนั้น ๆ ส่วนในสังคมสมัยใหม่ก็อาจจะจัดอยู่ในรูปของโรงเรียน อาชีพ เป็นต้น ในทั้งสองสังคมที่กล่าวมานั้นก็ยอมทำหน้าที่ให้การศึกษา อบรม ฝึกฝน ผู้เรียนให้มีความรู้ความชำนาญ เพื่อที่จะช่วยให้ตัวเองสามารถมีชีวิตอยู่ได้ในสังคม โดยประสบผลสำเร็จในสถานะที่เต็มไปด้วยการแข่งขันของวิถีชีวิตแต่ละแบบของเขา สรุปได้ว่า สถาบันการศึกษาจะต้องช่วยคนให้เรียนรู้ว่าจะเรียนได้อย่างไร จะค้นหา สร้างสรรค์วิธีการใหม่ ๆ หรือสิ่งใหม่ ๆ ใดอย่างไร ซึ่งสิ่งนี้เป็นวัตถุประสงค์หลักของการศึกษา แต่เท่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ก็ยังเป็นเพียงการถ่ายทอดความสันทัดของแต่ละบุคคลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางสังคมเท่านั้น

การเลือกและดำเนินบทบาททางสังคมในปัจจุบันนี้ สังคมไทยค่อนข้างจะเน้นหนักในเรื่องความจำเป็นของการเรียนรู้อย่างจริงจังในสาขาวิชาชีพ การเน้นหนักเช่นนี้นำเอาปัญหาหลายอย่างที่สังคมจะต้องแก้ไขมาด้วย ประการแรกที่เกี่ยวข้องเราต้องหาอุปกรณ์ในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความชำนาญในสาขาต่าง ๆ ประการที่สอง ต้องหาทางให้แน่ใจได้ว่าจำนวนของผู้ที่เข้ารับการอบรมในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ นั้นเพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการ ประการที่สาม เราจะต้องหาทางที่จะทำให้ความสามารถและความถนัดของแต่ละคนใช้ได้กับงานของแต่ละสาขา เพื่อว่างานแต่ละอย่างจะได้มีคนทำงานที่ประสบความสำเร็จมาก ๆ ขึ้น

นอกจากนั้นเรายังคาดหวังให้สถาบันการศึกษาสอนบทบาทอื่น ๆ ให้แก่ประชากรอีกด้วย เช่น สอนให้รู้จักรู้จักประเพณีคนเป็นพลเมืองดีของประเทศ รู้จักบทบาทของตนเอง และจะคงสอนทว่าตนควรจะต้องแสดงบทบาทในฐานะนักศึกษาอย่างไร ซึ่งบทบาทเหล่านี้ สถาบันการศึกษาจะเป็นผู้เลือกและส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติจนเคยชินและกลายเป็นนิสัยที่ดี

การผสมผสานกลุ่มและบุคคลต่าง ๆ ให้เข้ากันในสังคม ในสังคมที่มีคนหลายเชื้อชาติหลายศาสนา และเศรษฐกิจต่างกันอยู่รวมกัน เช่นประเทศไทยนี้ การผสมผสานให้เข้ากันได้เป็นหน้าที่ของสถาบันการศึกษาอย่างหนึ่ง เรามีเสรีภาพในการเลือก มีหลายสิ่งให้เลือก แต่ละคนและแต่ละกลุ่มมีกานิยมและทัศนคติของตนเอง ซึ่งคนส่วนใหญ่อาจจะไม่เห็นรวมกันได้ ในสังคมเช่นนี้ถ้าขาดแรงดึงเข้าหากันและพลังประสาน สังคมของเราก็จะแตกแยกเป็นหลายเสียง รวมกันไม่ติด ในลักษณะสถาบันใหญ่ที่มั่นคง สถาบันการศึกษาจึงจะต้องช่วยเหลือ เพราะการศึกษาช่วยให้เกิดโอกาส การผสมผสานกันในสังคม ที่จะทำให้ไทยเราอยู่รวมกันเป็นสังคมที่ทำงานได้ เพราะการศึกษาให้ประสบการณ์แก่คนหลายคน ซึ่งจะมีลักษณะที่รวมกันได้เป็นอย่างดี

เป็นแหล่งของการสร้างสรรค์ความคิดและสิ่งใหม่ทางวัฒนธรรม สถาบันการศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย เป็นแหล่งกำเนิดของความคิดและประสบการณ์ การสร้างสรรค์ใหม่ ๆ สิ่งใหม่ที่รู้จักกันมากในมหาวิทยาลัยก็คือ การวิจัยและการส่งเสริมพัฒนากิจกรรมของคณาจารย์และนักศึกษา และสิ่งใหม่ที่รู้จักกันดีในวิทยาลัยครูก็คือ การตั้งศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นขึ้นในวิทยาลัยครู ซึ่งนับว่าเป็นอีกก้าวหนึ่งของการแสดงบทบาททางด้านการทำนุบำรุงวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเป็นแหล่งกำเนิดของการสร้างความคิดใหม่ ทัศนคติอันเป็นลักษณะเฉพาะของนักศึกษามหาวิทยาลัยคือ การเปิดใจรับที่จะสอบสวน ศึกษาพิจารณาแนวความคิดใหม่ สามารถเปรียบเทียบและศึกษาความคิดเห็นที่ขัดแย้งกัน มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเป็นแหล่งที่มีบรรยากาศอันก่อให้เกิดความคิดใหม่ ๆ ซึ่งมีคุณค่าและมีความหมายต่อสังคมได้หลายประการ

บทบาทของวิทยาลัยครูกับการทำนุบำรุงวัฒนธรรม

วิทยาลัยครูเป็นระบบย่อยของระบบอุดมศึกษาที่มีบทบาทและหน้าที่ใหญ่ ๆ อยู่ 3 ประการ¹ คือ

1. ถ่ายทอดความรู้ อารยธรรมและวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้บุคคลรุ่นหลัง ไต่ทราบบและรักษาลึ่่งที่คืงามไว้ หน้าที่นี้ไ้แก่ การสอน การอบรม เพื่อผลิตบุคคลที่มีคุณสมบัติตามความมุ่งหมายออกไปรับใช้สังคม

2. แสวงหาความรู้ วิทยาการใหม่ ๆ ไ้แก่ การทดลอง ค้นคว้า วิจัย หากความก้าวหน้าทางวิชาการ แสวงหาความรู้ใหม่และประยุกต์ผลงานการวิจัย ค้นคว้าเพื่อช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม

3. ใช้ความรู้ต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์แก่สังคม หน้าที่นี้ไ้แก่ การบริการทางวิชาการแก่สังคมตามความต้องการของท้องถิ่นเป็นหลัก เป็นผู้นำและเผยแพร่ทักษะเทคนิคการสอนใหม่ไ้แก่โรงเรียนในชนบท เช่น จัดการอบรมและเผยแพร่การศึกษาไ้แก่ครูประจำการ

เราจะพบว่า ในบทบาทและหน้าที่หลักทั้ง 3 ประการตามที่กล่าวมาแล้วนั้น การทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ อารยธรรมและวัฒนธรรมนั้นจะถูกเน้นเป็นอันดับแรก นอกจากนั้นถ้าจะกล่าวถึงหน้าที่และภารกิจของการฝึกหัดครูตามพระราชบัญญัติแล้ว เรา จะพบว่า การทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติก็เป็่นภารกิจหลัก 1 ใน 5 ประการของวิทยาลัยครูควบเช่นกัน

สำหรับบทบาทของวิทยาลัยครูจากคำแถลงของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการปรากฏดังนี้

¹ สุภรณ์ ศรีพิณฑ, "บทบาทของสถาบันฝึกหัดครูที่จะรับใช้สังคม," การประชุมทางวิชาการการฝึกหัดครูกับการรับใช้สังคม (กรุงเทพฯ : เจริญวิทยการพิมพ์, 2518), หน้า 32.

1. วิทยาลัยครูควรสถาปนาการผลิตครูในเชิงปริมาณลง เน้นการผลิตให้
ได้คุณภาพ เพื่อสนองกลุ่มวิชาพื้นฐานอาชีพ นาฏศิลป์ คณิตศาสตร์ และครูวิชาเฉพาะที่
ขาดแคลน

2. วิทยาลัยครูควรหันไปดำเนินการเพื่อช่วยปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษา
ในเรื่องต่อไปนี้

2.1 อบรมครูประจำการ

2.2 ประสานงานกับสถาบันการศึกษาอื่นที่อยู่ใกล้เคียงร่วมกันทำ
การวิจัยและบริการชุมชน

2.3 ผลิตตำรา วัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตร
ของกรมการฝึกหัดครู

2.4 ให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนเพื่อให้โอกาสครู อาจารย์
และนักศึกษาได้ใกล้ชิดและสัมผัสชีวิตจริงในชุมชน

2.5 ร่วมกับชุมชนในการดำเนินการจัดกรรมค้ำทำนุบำรุง ส่งเสริม
เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

บทบาทที่กำหนดไว้นี้ เท่าที่ผ่านมานั้นมักเป็นเพียงบทบาทแฝงเท่านั้น เพราะ
ในทางปฏิบัติแล้วเป็นการอาสาหรือสมัครใจมากกว่าจะเป็นหน้าที่ที่แท้จริง เพราะบทบาท
เหล่านี้เขียนไว้ไม่ชัดเจน ค่อนข้างกว้างจนหาข้อยุติไม่ได้

เนื่องจากสภาพเหตุการณ์ที่ผ่านมาเป็นเช่นนั้น กรมการฝึกหัดครูจึงได้ตระหนัก
ถึงบทบาททางด้านการทำนุบำรุงวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก และเพื่อให้บทบาท ทางด้านนี้
เป็นบทบาทของวิทยาลัยครูอย่างแท้จริง และมีผลในเชิงปฏิบัติ มิใช่บทบาทแฝงดังที่
ผ่านมาแล้ว กรมการฝึกหัดครูจึงมีนโยบายในทางปฏิบัติโดยให้จัดตั้งหน่วยงานใน
วิทยาลัยครูเทียบเท่าคณะวิชา ทำหน้าที่บริหารงาน ประสานงาน และดำเนินการ
ทางด้านวัฒนธรรม นั่นก็คือ จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมขึ้นในวิทยาลัยครู และให้หน่วยงานนี้
ดำเนินการดังนี้¹

¹ การฝึกหัดครู, กรม, ฝ่ายประชาสัมพันธ์สำนักงานเลขาธิการกรมการ
ฝึกหัดครู, "วิทยาลัยในแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 5," ยี่สิบเจ็ดปีสถาปนากรมการ
ฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เบ็ลลทราย, 2524), หน้า 14-16.

1. รักษา พันฟู เเบบแพรววัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้งทางคานมบุษยศาสตร์ ศิลปะ การช่างฝีมือ คหกรรม กีฬาและนันทนาการโดยการศึกษา ค้นคว้า วิจัย
2. จัดการอบรมและพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับงานวัฒนธรรมทุกสาขา ส่งเสริมศิลปินและผู้ทัศนคนื่องานวัฒนธรรม
3. ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสถานศึกษาทุกระดับในท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านวัฒนธรรม
4. ให้ความรู้ ความเข้าใจแก่เยาวชน นักเรียน นักศึกษา และอบรมให้ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมที่มีต่อเอกลักษณ์ ศักดิ์ศรี และความมั่นคงของชาติ เกิดความภาคภูมิใจ สำนึกในความเป็นไทย เข้าใจซึ่งกันและกัน สร้างความสามัคคี สำนึกถึงลมเกสียว เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่งคนในท้องถิ่นและภายในชาติ ซึ่งผลคือจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันด้วยสันติสุข ช่วยกันป้องกันกิจกรรมอันทำลายวัฒนธรรมและขัดคอศีลธรรมจรรยา ชื่อเสียง เกียรติคุณของคนไทย ป้องกันการทำลายศาสนาซึ่งคนไทยนับถือ รวมทั้งให้รู้จักเลือกสรรวัฒนธรรมของชาติอื่นที่เผยแพร่เข้ามาในประเทศไทย นำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของคนไทย
5. ปลุกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์ให้กับเยาวชนและประชาชนไทย โดยเฉพาะในก้านประหยัด รู้จักประมาณ การใช้ชีวิตที่เรียบง่าย การทำงานเพื่องานและเพื่อความดี การทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ การพึ่งตนเอง การเคารพตนเอง ความซันนหมั่นเพียร และความรับผิดชอบต่อน้าที่ตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ให้คนในชาติประพฤติปฏิบัติตามครรลองของศีลธรรม มีระเบียบวินัย ซันนขันแข็งในการประกอบอาชีพ และเพื่อให้งานวัฒนธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลัก และวิถีชีวิตของประชาชนชาวไทย ตามแบบสังคมไทยในระบอบประชาธิปไตยที่มีศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจ และมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของชาติ ให้บังเกิดความร่มเย็นและความสงบสุขสมบูรณ์ภายในท้องถิ่นและภายในประเทศชาติของเรา

และนอกจากนั้น กรมการฝึกหัดครูยังมีนโยบายเร่งรัดพัฒนาบุคลากรในกรมการฝึกหัดครูให้มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม อันเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนโดยทั่วไปอีกด้วย

จากความหมายของวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมทางคามวัฒนธรรมของสังคมไทย และจากนโยบายของกรมการฝึกหัดครู ให้วิทยาลัยครูปฏิบัติภารกิจและดำเนินบทบาท ในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาตินั้น จึงพอจะกล่าวได้ว่า วิทยาลัยครูควรส่งเสริม เผยแพร่ ฟื้นฟู อนุรักษ์ ศึกษาค้นคว้า และจรรโลงวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่ เป็นเอกลักษณ์เด่นแสดงถึงศักดิ์ศรีของชาติไทยไว้ให้นาน

การส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมประจำชาติมาตั้งแต่สมัยอดีตกาล โดยเฉพาะในสมัยสุโขทัย แม้ว่าอาณาจักรสุโขทัยจะเสื่อมลง แต่กระแสของวัฒนธรรม ก็ยังได้รับการรักษาไว้จนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าสภาพเศรษฐกิจ การเมืองจะทำให้วัฒนธรรม ต้องเปลี่ยนไป แต่การดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมก็เป็นการเสริมสร้างความมั่นคงของ ชาติและรักษาเอกราชได้มาจนถึงปัจจุบัน รัชกาลที่ 6 ได้ทรงมีพระราชดำรัสให้ ปรับปรุงส่งเสริมวัฒนธรรมไทยและปรับปรุงวัฒนธรรมต่างประเทศที่เข้ามามีอิทธิพลใน เมืองไทยให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย จากนั้นในสมัยเริ่มประชาธิปไตย ฝ่ายปกครอง ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรม ซึ่งจะต้องมีให้ทัดเทียมกับชาติอื่น เพราะเรา ต้องมีการติดต่อกับต่างประเทศด้วย รัฐบาลจึงตราพระราชบัญญัติบำรุงวัฒนธรรมแห่ง ชาติฉบับแรก พุทธศักราช 2483 ขึ้น และตราพระราชบัญญัติฯ ฉบับที่ 2 ขึ้นในปี พ.ศ.2485 กับได้สถาปนาสภาวัฒนธรรมแห่งชาติขึ้นเมื่อวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2485 เพื่อดำเนินการส่งเสริมวัฒนธรรม ในปี พ.ศ.2486 รัฐบาลก็ได้ตราพระราชบัญญัติ บำรุงวัฒนธรรมแห่งชาติฉบับที่ 3 ขึ้น และในปี พ.ศ.2495 ได้สถาปนากระทรวง วัฒนธรรมขึ้น โดยมีกรมการวัฒนธรรม กรมการศาสนา และกรมศิลปากร ขึ้นอยู่ใน สังกัด ประเทศไทยมีสถาบันวัฒนธรรม ตั้งแต่ พ.ศ.2485 - 2501 นับเป็นเวลา 16 ปี แต่เป็นที่น่าเสียดายที่สถาบันนี้ถูกยุบลงในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ด้วย เหตุผลว่า เป็นการฟุ่มเฟือยโดยไร้เหตุผล แต่อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ.2505 ได้มี การจัดตั้งศูนย์ชุมชนส่งเสริมวัฒนธรรมไทยขึ้น โดยกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้อุปการะ และในปี พ.ศ.2515 กองวัฒนธรรมได้เสนอขอแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการชุดใหม่

ขึ้น ได้มีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงวัฒนธรรมอยู่ตลอดเวลา เพราะถือว่าวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของชาติ และในปัจจุบันนี้มีศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรม 51 แห่ง โดยมีโรงเรียนและวิทยาลัยครูต่าง ๆ เป็นผู้ดำเนินงาน

การดำเนินการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยนั้น สถานศึกษาทุกแห่งได้ดำเนินการตามนโยบายการศึกษาอยู่แล้ว และเป็นโอกาสอันดีที่รัฐบาลของ ฯพณฯ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ได้กำหนดนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติขึ้น โดยออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2524 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.) กำหนดนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ 5 ข้อดังนี้

1. ส่งเสริมการบำรุงรักษาวัฒนธรรมไทยทุกด้านให้เจริญก้าวหน้าด้านการ ศึกษา ค้นคว้าวิจัย พัฒนาและพัฒนาวัฒนธรรมไทยให้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญ สำหรับการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต การพัฒนาประเทศด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการป้องกันประเทศ ป้องกันการทำลายวัฒนธรรมและศาสนา และห้ทุนบำรุงศาสนา ให้บริสุทธิ์ เพื่อเป็นหลักในการพัฒนาจิตใจประชาชน

2. เผยแพร่วัฒนธรรมไทยทุกด้าน นำไปสู่ประชาชนถึงชั้นปฏิบัติให้แพร่หลาย ยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมที่มีต่อ เอกลักษณ์ ศักดิ์ศรี ความสามัคคี และความมั่นคงของชาติ ตลอดจนเกิดความเข้าใจ ซึ่งกันและกัน ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

3. ส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นฐานและวัฒนธรรมของกลุ่มชนในท้องถิ่น เพื่อให้ ประชาชนมีความเข้าใจเห็นคุณค่าและยอมรับวัฒนธรรมของท้องถิ่นซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุขในชาติและ มีความรักหวงแหนวัฒนธรรมไทยยิ่งขึ้น

4. สนับสนุนส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับต่างประเทศ เพื่อเสริม สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ รวมทั้งรู้จักเลือกสรรวัฒนธรรมของต่างชาติที่เผยแพร่เข้ามาในประเทศไทยหรือผลจากการเปลี่ยนวัฒนธรรม โดยนำมาคัดกรองปรับปรุงคัดแปลงให้เหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยและความมั่นคงปลอดภัยของชาติ

5. สนับสนุนส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐและของเอกชนที่ดำเนินงานด้านวัฒนธรรมได้ประสานงานกันอย่างใกล้ชิด โดยการระดมสรรพกำลังทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมให้มั่นคงเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตของประชาชน ตลอดจนร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม เพื่อให้วัฒนธรรมมีบทบาทสนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง

กรมการฝึกหัดครูก็ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ด้วยการสนับสนุนให้วิทยาลัยครูส่งเสริมทำนุบำรุงวัฒนธรรมโดยกรมการฝึกหัดครูจัดหางบประมาณให้วิทยาลัยครูดำเนินการด้านนี้ทุกปี และศูนย์วัฒนธรรมที่จัดตั้งขึ้นในวิทยาลัยครูนั้นก็มิได้โครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมและปลูกฝังวัฒนธรรมให้แก่นักศึกษาและประชาชนทั่วไปอยู่เสมอ เป็นการสนับสนุนเสียงเรียกร้องที่ให้มีการอบรมคุณธรรมและวัฒนธรรมแก่เยาวชนและประชาชนรวมทั้งนักศึกษาครูให้มากขึ้นด้วย

ส่วนการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมในวิทยาลัยครูต่าง ๆ นั้น ก็มีอยู่มากมายดังเช่น¹

วิทยาลัยครูภูเก็ต จัดโครงการฝึกอบรมคุณลักษณะและมารยาทในสังคมเพื่อให้มีบุคลิกภาพการวางตัวที่เหมาะสม และรู้จักควบคุมมารยาทที่แสดงออกในสังคมให้แก่นักศึกษา เพราะเรื่องนี้ยังไม่มีการเรียนการสอนกันเป็นส่วนใหญ่ เว้นแต่นักศึกษาบางคนซึ่งได้รับการอบรมมาจากพ่อแม่ที่บ้านเท่านั้น โครงการนี้กำหนดให้นักศึกษาทุกคนต้องผ่านการฝึกอบรมมิฉะนั้นจะไม่มีสิทธิ์จบการศึกษา นอกจากโครงการนี้แล้ววิทยาลัยครูภูเก็ตยังดำเนินงานโดยการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับเยาวชนอีกด้วย

วิทยาลัยครูนครปฐม ได้จัดงานเผยแพร่วัฒนธรรมเคลื่อนที่และได้ปฏิบัติอย่างจริงจังด้วยความพยายาม มีผลงานมาโดยตลอดตั้งแต่ ปี พ.ศ.2520 เป็นต้นมา

¹ การฝึกหัดครู, กรม, ฝ่ายประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการกรมการฝึกหัดครู, ยี่สิบเจ็ดปีสถาปนากรมการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ เม็ททราย, 2524) หน้า 96 - 100 "

โดยทำการเผยแพร่เมื่อ 2 ลักษณะคือ ออกเผยแพร่ตามโครงการที่ทางศูนย์วัฒนธรรม
วางไว้ ปีละประมาณ 24 ครั้ง ครั้งละ 1-2 วัน ทั้งกลางวันและกลางคืนตามความ
เหมาะสม กับออกเผยแพร่ตามคำเชิญของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของทางราชการที่ออก
ไปปฏิบัติงานในชนบท กิจกรรมที่นำออกเผยแพร่ได้แก่ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของไทย
นาฏศิลป์ไทย การละเล่นพื้นเมืองของไทย มารยาทไทย การช่างฝีมือและการประดิษฐ์
แบบไทย

วิทยาลัยครูกำแพงเพชร ได้จัดโครงการส่งเสริมงานประเพณีตามเทศกาล
ต่าง ๆ ของคนไทย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออนุรักษ์เผยแพร่ประเพณีเทศกาลแก่ชุมชน

วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ ได้จัดโครงการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมแก่
เยาวชน โดยร่วมมือกับศูนย์กลางการเผยแพร่พระพุทธศาสนา วัดศรีมงคล อำเภอ
หล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ นอกจากนี้วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ยังได้ดำเนินโครงการจัด
นิทรรศการเอกลักษณ์ไทยซึ่งได้ดำเนินงานมาแล้ว 2 ครั้ง โดยได้รับการสนับสนุนด้าน
งบประมาณส่วนใหญ่จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี ได้จัดโครงการเอกลักษณ์ไทย "จุลกรีน"
เพื่อฟื้นฟู รักษา อนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของชาติไว้ และยังดำเนินโครงการ
ฝึกเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงวัฒนธรรมแก่นักศึกษาคูซึ่งเป็นโครงการวิจัย แต่รายงาน
การวิจัยนี้ยังไม่เสร็จสมบูรณ์

วิทยาลัยครูสุรินทร์ มีการเปิดสอนวิชาเอกนาฏศิลป์ระดับ ป.กศ.ชั้นสูง ได้
จัดโครงการกิจกรรมการจะครส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเป็นประจำทุกปี เพื่อแสดงผลงาน
และเพื่อการประเมินผลการเรียนการสอนด้วย

จึงพอจะเห็นได้ว่า วิทยาลัยครูพยายามหาทางส่งเสริมวัฒนธรรมไทยตาม
นโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นอย่างดี

การเผยแพร่วัฒนธรรม

เมื่อวัฒนธรรมหมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงความเจริญงอกงาม ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน และในทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมถึงสิ่งทุกอย่างที่เป็นเครื่องแสดงออกถึงวิถีทางดำรงชีวิตของมนุษย์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง วัฒนธรรมจึงเปรียบเสมือนใยแมงมุมที่ครอบคลุมไปทั่วทุกส่วนของสังคม มีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของมนุษย์ ทั้งยังบ่งชี้ถึงความเจริญหรือความเสื่อมของสังคมตั้งแต่อดีตได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การเผยแพร่วัฒนธรรมจึงเป็นการเผยแพร่ทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นผลผลิตของมนุษย์ในสังคม เป็นต้นว่า ความถึก ความรู้สึกรู้สีก ความประพฤติกิริยาอาการ ศิลปะ ประเพณี กฎหมาย ประติมากรรมต่าง ๆ ที่สังคมยอมรับและปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความดี ความงาม ความจริง ขึ้นในชีวิตของมนุษย์ และทั้งความดี ความงาม ความจริงในชีวิตมนุษย์นั้นก็จะมีอยู่ในสิ่งต่อไปนี้คือ ในสาขาศิลปะ มนุษยศาสตร์ กีฬาและนันทนาการ ช่างฝีมือ และคหกรรมศิลป์

ในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย ผู้ที่มีหน้าที่ดำเนินการด้านนี้จึงจำเป็นจะต้องศึกษาถึงรายละเอียดและวิธีการในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยให้เข้าถึงกลุ่มบุคคลต่าง ๆ โดยอาศัยสาขาเหล่านั้นเพื่อผลสัมฤทธิ์ในขั้นสูงในอันที่จะรักษาวัฒนธรรมไทยไว้ชั่วกาลนาน

การปลูกฝังวัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรมไทยเป็นสิ่งที่มีความค่าและดีงาม แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมจึงขาดการเอาใจใส่ดูแลยึดถือปฏิบัติ นักการศึกษาได้ศึกษาพบว่า ปัญหาวัฒนธรรมไทยที่จะให้เกิดการยอมรับและปฏิบัติตามจนเป็นนิสัย จะต้องมีการปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก ความหลักทฤษฎีของ เพียเจต์ (Piaget) ซึ่งถือว่า การปลูกฝังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำงานด้านความคิด และเรียกสิ่งซึ่งจำเป็นสำหรับการทำงานด้านความคิดว่าตัวคงที่ซึ่งทำงาน (functional invariants) มีอยู่ 3 องค์ประกอบที่สำคัญคือ¹

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การจัดบริการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน, 2520, หน้า 11.

1. การนำเข้า (assimilation) เป็นกระบวนการในที่ซึ่งวัตถุภายนอก นำเข้าไปในการคิดที่คิดตัวเด็กและถูกกระทำให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตการคิดของบุคคล
2. การปรับตัว (accommodation) เป็นกระบวนการซึ่งบุคคลปรับตัวให้เข้ากับความเป็นจริงของโลกภายนอก
3. องค์การ (organization) เป็นการสร้างและการใช้แบบแผน (scheme) หรือการลงมือทำอย่างใหญ่อย่างหนึ่งกับวัตถุและเหตุการณ์ต่าง ๆ

การปลูกฝังวัฒนธรรมนอกจากจะใช้วิธีการปลูกฝังให้เกิดเป็นนิสัยดังกล่าวแล้ว บางครั้งผู้ที่ไม่เกิดการยอมรับสิ่งที่สังคมจะต้องมีการจริงจังให้เกิดการยอมรับให้ได้โดยใช้ เหตุผลหรือคิดในหลายแง่มุม คือ คิดแบบเอนกนัย (divergent thinking) นอกจากนี้การแผ่กระจายประติมากรรมใหม่หรือนวัตกรรมไปสู่ประชาชนเป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้นการรับข่าวสารของประชาชนจะต้องมีขั้นตอน ซึ่งมีองค์ประกอบหลายอย่างเช่น การยอมรับประติมากรรมใหม่ซึ่งส่งผ่านสื่อในช่วงระยะเวลาหนึ่งไปยังสมาชิกของระบบ สังคม โครงสร้างสังคมและระบบวัฒนธรรม ซึ่งองค์ประกอบสำคัญจะขึ้นอยู่กับเวลา ซึ่ง เวลานั้นอาจขึ้นอยู่กับกรรมวิธีของการคัดสรรใจ การรับแนวความคิดใหม่เร็วหรือช้า และ อัตราการรับ ในการที่จะเผยแพร่สิ่งใหม่ให้ประชาชนยอมรับและนำไปใช้เป็นกระบวนการ ทางสมอง (mental process) ซึ่งซับซ้อนและต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ แบ่งเป็น 5 ระยะคือ ระยะตื่นตัว (awareness stage) ระยะสนใจ (interest stage) ระยะไตร่ตรองทางได้ทางเสีย (evaluation stage) ระยะทดลอง (trial stage) และระยะที่ยอมรับเอามาปฏิบัติจนเป็นนิสัย (adoption stage) ซึ่งเป็นระยะที่กระบวนการทางสมองทดลองปฏิบัติได้ผลดี ประสพผลสำเร็จตามเป้าหมาย จึงนำมาปฏิบัติจนเป็นนิสัย การยอมรับระยะนี้มีผลในทางปฏิบัติมาก เพราะเมื่อบุคคล ได้เกิดการยอมรับแล้วจะเป็น "สิ่งบุคคล" ที่ช่วยเผยแพร่บอกกล่าวกับคนอื่นไปอีกช่วย ในการเผยแพร่สิ่งใหม่ วัยรุ่น เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้ที่ยอมรับแนวความคิดหรือสิ่งใหม่ ๆ ได้เร็วที่สุด เพราะมีคุณสมบัติประจำตัวบางประการ เช่น ความชอบที่จะอ่านหนังสือ หรือวารสารต่าง ๆ ชอบสมาคมแม้กับคนแปลกหน้าทุกวัยทุกชั้น รวมทั้งในการร่วมงาน สาธารณะ คนเหล่านี้จะเป็นไว้ยวแรงในการชักชวนคนอื่นมาร่วม ซึ่งผิดกับบุคคลสูงอายุ

หรือพวกที่ไม่เอาไหน พวกที่ไม่สนใจ ไม่ค่อยชอบอ่าน แม้กระทั่งการคบเพื่อนก็เลือกคบเฉพาะคนที่ถูกใจ จึงทำให้พวกนี้รับการเผยแพร่หรือปลูกฝังวัฒนธรรม ทางสื่อมวลชน ได้ในบางส่วนเท่านั้น

การฟื้นฟูวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีทุกอย่างทุกอย่าง นอกจากจะเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะทำนุบำรุงรักษาให้สืบต่อกันต่อไปแล้ว ประชาชนจะต้องร่วมกันรักษาส่งเสริมและหาทางฟื้นฟูวัฒนธรรมให้เป็นที่ไปในแนวเดียวกัน รัฐบาลได้ให้ความสนใจในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525 - 2529 ซึ่งในแผนนี้พยายามจะแก้ปัญหาวัฒนธรรมในเรื่องศิลป ศาสนา จริยธรรม จารีตประเพณี และการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุและมรดกทางศิลปกรรม และนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติที่กำหนดขึ้นก็สอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ด้วยเหตุนี้ส่วนราชการทั้งธุรกิจเอกชนต่าง ๆ ก็ได้พยายามจัดกิจกรรมตามเทศกาลวันสำคัญ ๆ และประเพณีต่าง ๆ เช่น การจัดงานวันวิสาขบูชา 2525 นายกรัฐมนตรี มีบัญชาให้ส่วนราชการต่างๆ กำหนดการ 2 ประการคือ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.)

1. ให้หน่วยงานของรัฐทุกฝ่ายให้ความสนใจสนับสนุนฟื้นฟูความสำคัญวันวิสาขบูชา และให้ส่งเสริมการส่งบัตรอวยพร ประกอบด้วยข้อความธรรมะตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

2. ให้กระทรวงศึกษาธิการและกรมประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของวันวิสาขบูชาทางสื่อมวลชน วิทยุ โทรทัศน์ทุกสถานี รวมทั้งหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ เพื่อโน้มน้าวให้ประชาชนประพฤติธรรมอย่างกว้างขวางโดยเร็วต่อไป

นอกจากนั้น รัฐบาลยังได้รณรงค์เรียกร้องให้ประชาชนฟื้นฟูและปฏิบัติตามวัฒนธรรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยทำการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมมือกับรัฐบาลในการฟื้นฟูวัฒนธรรมขึ้นใหม่ เพราะวัฒนธรรมของไทยเราหลาย ๆ อย่างถูก

คัดแปลงและยกเลิกเลยจนหายไป รัฐบาลจึงเห็นสมควรที่จะให้มีการพิจารณาว่ามีอะไรบ้างที่เสื่อมลง ควรจะต้องหยิบยกขึ้นมาแก้ไขให้ชัดเจน และควรเริ่มค้นกลุ่มคนในแต่ละกลุ่มในเรื่องอะไร เป็นต้นว่า การรักษาความสะอาด การเคารพธงชาติ การใช้ถนนตามกฎจราจร เป็นต้น และในวันที่ 27 มีนาคม 2525 ประชาชนต่างจังหวัดทุกจังหวัดก็ได้เริ่มรณรงค์ในเรื่องการรักษาความสะอาด ชักชวนให้เคารพธงชาติเวลา 8.00 นาฬิกา ตลอดจนการปฏิบัติตามกฎหมายจราจรเกี่ยวกับการเดินข้ามถนนและการขับรถตามกฎจราจร และในกรุงเทพมหานครก็มีการดำเนินการเช่นเดียวกันในวันต่อมาคือวันที่ 28 มีนาคม 2525

ส่วนในวิทยาลัยครูต่าง ๆ ก็มีการจัดนิทรรศการ กิจกรรม โฆษณาชักชวนในเรื่องดังกล่าวเช่นเดียวกัน จะเห็นได้ว่า การฟื้นฟูวัฒนธรรมไทยเป็นการเสริมสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม ซึ่งวิทยาลัยครูเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่พยายามปลูกฝังความสนใจทัศนคติทางด้านวัฒนธรรมให้เกิดแก่นักศึกษาคูครูซึ่งเป็นเยาวชนอันเป็นกำลังของชาติในภายหน้า

การจรรโลงวัฒนธรรม

คุณค่าของมนุษย์ไม่ได้อยู่ที่ความเจริญทางด้านวัตถุ การเมือง และเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังอยู่ที่จริยธรรมและวัฒนธรรมอีกด้วย การศึกษาทางวิทยาศาสตร์เป็นการแสวงหาการคิด การประพันธ์ แต่การศึกษาทางมนุษยศาสตร์เป็นการพิจารณา คิดคำนึงในระบอบ วิจักษ์และหาคุณภาพที่จะทำให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ด้วยกันได้อย่างมีความสุข มิฉะนั้นแล้วสังคมมนุษย์อาจกลายเป็นเพียงสังคมของเครื่องจักรกลและหุ่นยนต์ และอาจจะสูญไปด้วยอาวุธที่ร้ายแรงซึ่งมนุษย์สร้างขึ้นมาจากตัวเองก็ได้ ดังนั้น การจรรโลงวัฒนธรรมของแต่ละชาติจึงเป็นการเสริมสร้างสิ่งดีงามในสังคมให้เหมาะสมกับสภาพของคน เป็นการแผ่เขตการค้นหาข้อเท็จจริงและความเข้าใจซึ่งกันและกันของมนุษย์ซึ่งอาจอาศัยการศึกษาในทุกระดับช่วยในการกระตุ้นผู้เรียนให้คิดและยกย่องการถ่ายทอดวัฒนธรรมกันเป็นสิ่งสำคัญในการจรรโลงไว้ซึ่งวัฒนธรรม

วิทยาลัยครูก็ตระหนักดีว่า คุณค่าของมนุษย์มิได้อยู่ที่การเกิดมาเป็นมนุษย์เท่านั้น แต่อยู่ที่การเป็นคุณธรรมประจำตนเป็นสำคัญ วิทยาลัยครูจึงพยายามจรดใจวัฒนธรรมไว้ให้คงอยู่กับชนในชาติ นอกเหนือไปจากการส่งเสริม เผยแพร่ ปักฝัง และฟื้นฟูวัฒนธรรมไทยอีกด้วย

วัฒนธรรมภาคเหนือ

วัฒนธรรมภาคเหนือน่าจะถือได้ว่าเป็นอาณาเขตวัฒนธรรมเขตหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะพิเศษของตนเองหลายประการ จนทำให้มีความแตกต่างไปจากวัฒนธรรมของไทยในภาคอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัดเจน ความพิเศษของวัฒนธรรมเช่นนี้มีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการ นับตั้งแต่ปัจจัยทางกายภาพ ซึ่งอาจเป็นตัวกระตุ้นหรือจำกัดความเจริญเติบโตของแบบฉบับทางวัฒนธรรมบางประการก็ได้ นอกจากนี้ก็อาจมีปัจจัยทางกายภาพอื่น ๆ เช่น ปริมาณของประชากร ความสัมพันธ์ทางสังคม ตามลักษณะของวัฒนธรรมดั้งเดิม ความเชื่อในสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งสถานการณ์ทางการเมือง การปกครอง และการอพยพเคลื่อนย้ายถิ่นของประชากรอีกด้วย สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วได้ช่วยกันเสริมสร้างลักษณะพิเศษของวัฒนธรรมภาคเหนือขึ้น จนเป็นวัฒนธรรมที่มีลักษณะเด่นของตนเอง

การแบ่งเขตภาคเหนือทางวัฒนธรรมนั้น แตกต่างจากการแบ่งเขตภาคเหนือของทางราชการ เพราะถ้าแบ่งเขตตามทางราชการแล้ว ภาคเหนือจะประกอบด้วย จังหวัดต่าง ๆ รวม 17 จังหวัดคือ นครสวรรค์ อุทัยธานี พิจิตร กำแพงเพชร ลพบุรี สุโขทัย แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ ลำพูน เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา และแม่ฮ่องสอน แต่ถ้ามองในทางวัฒนธรรมแล้ว กลุ่มจังหวัดที่อยู่ในเขตวัฒนธรรมของภาคเหนือโดยแท้จริงแล้วก็น่าจะมีแต่เฉพาะจังหวัด แพร่ ลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา และแม่ฮ่องสอน เท่านั้น ส่วนจังหวัดอื่น ๆ นั้นมีลักษณะวัฒนธรรมค่อนข้างไปทางด้านของภาคกลางและภาคอีสาน หรือผสมกันทั้งสามภาคมากกว่าจะแสดงถึงวัฒนธรรมทางภาคเหนืออย่างแท้จริง

คนภาคเหนือส่วนใหญ่มีผิวพรรณค่อนข้างขาว รูปร่างสันตัก มีภาษาท้องถิ่นของตนเอง และมีภาษาเขียนดั้งเดิมของตนด้วยเป็นอักษรไทยยวน¹ แต่ปัจจุบันไม่มีผู้ใช้แล้ว เพราะใช้อักษรไทยปัจจุบันหมด ภาษาพูดของชาวเหนือมีสำเนียงพิเศษคือไม่เหมือนกับภาษาไทยภาคอื่น นอกจากนั้นยังมีคำของตนเองอีกหลายคำซึ่งภาคอื่นไม่มี หรือมีความหมายแตกต่างกันออกไป ภาษาเหนือหรือภาษาคำเมือง ยังมีการใช้พูดกันแพร่หลายทั่วไปในบริเวณจังหวัดที่อยู่ในเขตวัฒนธรรมของภาคเหนือโดยแท้จริงตามที่กล่าวแล้ว

ธรรมเนียมประเพณีทางด้านการรับประทานอาหารของชาวเหนือก็ต่างไปจากภาคอื่น อาหารหลักของชาวเหนือคือ ข้าวเหนียวหนึ่ง ซึ่งภาษาเหนือเรียกสั้น ๆ ว่า ข้าวหนึ่ง กับข้าวก็เป็นประเภท น้ำพริกคอง น้ำพริกหนุ่ม ลาบ ลู เป็นต้น ส่วนการปลูกสร้างบ้านเรือนจะเห็นได้ว่า บ้านเรือนของชาวเหนือทั่วไปนิยมปลูกบ้านใต้ถุนค้ำและมุงหลังคาด้วยกระเบื้องมากกว่าสังกะสี ผู้มีฐานะยากจนก็มุงหลังคาด้วยใบตองคิง ฝาใช้ฟากซึ่งหว่ามาจากไม้ไผ่ และโคยที่ภาคเหนือมีป่าไผ่มาก บ้านของคนฐานะดีสมัยก่อนจึงใช้เสาและฝาเป็นไม้สัก

การประกอบอาชีพของคนภาคเหนือ นั้น ส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมคือ ทำนา ทำสวน และปลูกพืชเพื่อขาย การทำนามีทั้งนาค้ำและนาหว่าน ข้าวที่ปลูกส่วนมากเป็นข้าวเหนียว ข้าวเหนียวที่มีชื่อได้แก่ ข้าวเหนียวสันป่าคอง นอกจากนี้ทางภาคเหนือยังประกอบอาชีพค้าขายการทำเหมืองและยาสูบพื้นเมือง ซึ่งเรียกว่า บุหรี่ธิโย รวมทั้งทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน ที่นับว่าเด่นคือ การทอผ้า การทำเครื่องเงิน เครื่องเงิน และการแกะสลักไม้เป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ รวมทั้งทำเป็นภาชนะและเครื่องใช้ต่าง ๆ ในครัวเรือนด้วย

ส่วนการแต่งกายนั้น ผู้ชายนิยมแต่งกายด้วยกางเกงขายาวและเสื้อแขนสั้น ผากหรือสวมหัวสีน้ำเงินที่เรียกว่า ชุดมอฮ่อม ผู้หญิงพื้นเมืองนิยมมุงผ้าถุงยาว สวมเสื้อผ่าฝ้ายปลิวคล้ายคอกงคาง ชาวเหนือนิยมแต่งกายงามกันมาก โดยเฉพาะผู้หญิง

¹ สงวน โถกศิษฐ์รัตน์, ประเพณีตำนานล้านนาไทย (กรุงเทพมหานคร : โอเคียนสโตร์, 2515), หน้า 6.

ดังมีคำกล่าวพื้นเมืองของภาคเหนือถึงเรื่องความสำคัญในการแต่งกายไว้ดังนี้¹

ดูกบวไค่กิน

บอมีไค่ถามไฟส่องตอง

ดูกบวไค่เอไค่ยอง

ชาวบ้านเป็นแคน

ซึ่งพอแปลเป็นภาษากลางได้ดังนี้

ทุกข์ไม่ได้กิน

ไม่มีใครเอาไฟไปส่องทอง

ทุกข์ไม่ได้ไค่ไค่เอไค่เอ(แต่งตัวสวย) ชาวบ้านเขาถูกแค้น

การที่คนภาคเหนือเห็นความสำคัญในการแต่งกายมากกว่าการกิน อาจเป็นเพราะภาคเหนือมีความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องอาหารที่อยู่แล้ว จึงไม่ใคร่สนใจในการกินว่าเป็นเรื่องสำคัญ นอกจากนี้ อากาศที่ค่อนข้างหนาวอาจส่งเสริมต่อการนิยมแต่งกายของคนภาคนี้ด้วยก็ได้

ลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่งของวัฒนธรรมภาคเหนือคือ ความอ่อนน้อมถ่อม มีความรู้และผู้มีอำนาจ กับความรักสงบและเอื้อเฟื้อต่อคนทั่วไปโดยเฉพาะคนต่างถิ่น ลักษณะเช่นนี้อาจมีอยู่ทั่ว ๆ ไปในทุกภาค แต่ที่ภาคเหนือนี้ค่อนข้างชัดเจนกว่าภาคอื่น

ทางด้านศิลปะและดนตรี คนศรีภาคเหนือจะมีลักษณะของเสียงที่แสดงถึงความอ่อนโยนละมุนละม่อม การฟ้อนรำก็เป็นไปแบบเนิบ ๆ ซ้า ๆ แดสวยงามมาก เช่น การฟ้อนเล็บ การรำเทียน เป็นต้น ส่วนด้านศิลปะก็แสดงออกตามสถาปัตยกรรมในทางศาสนา ซึ่งดูได้จากโบสถ์ เจดีย์ต่าง ๆ

ด้านศาสนานั้น ชาวเหนือส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชนที่เคร่งครัดมาก อาจจะมีบ้างที่นับถือศาสนาอื่น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเผยแพร่ศาสนาของหมอสอน ศาสนานิกายต่าง ๆ

จะเห็นได้ว่า ลักษณะเด่นของวัฒนธรรมภาคเหนือ นั้น ยึดถือความสงบ อ่อนน้อม ไม่นิยมความรุนแรง ไม่ปฏิบัติกร่าง ๆ อย่างเขมรหรือเยียบขาดเกินไป คือยึดถือทางสายกลางเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ซึ่งตรงกับค่านิยมของคนไทยที่เป็นพุทธศาสนิกชนโดยแท้

¹ สนิท สัมภกรการ (บรรณาธิการ), สังคมและวัฒนธรรมของภาคเหนือประเทศไทย เอกสารวิชาการของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) 2521, หน้า 11.

ส่วนจังหวัดอื่น ๆ ที่มีได้วัดอยู่ในเขตวัฒนธรรมภาคเหนือโดยแท้ นั้น จะมีลักษณะความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี การละเล่น ฯลฯ เป็นแบบเขตภาคกลางหรือภาคอีสานผสมกับเขตภาคเหนือ หรือปนกันหมดทั้งสามภาค ทั้งนี้ เพราะการอพยพโยกย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยของกลุ่มคน เช่น ในจังหวัดกำแพงเพชร ที่กิ่งอำเภอไทรงาม เป็นบริเวณที่มีชาวอีสานอพยพมาอยู่มาก วัฒนธรรมจึงเป็นแบบอีสานหรือที่ตำบลบ้านใหม่ สุวรรณภูมิ อำเภอเมือง เป็นที่อยู่อาศัยของชาวเหนืออพยพ วัฒนธรรมก็เป็นแบบชาวเหนือ

นอกจากนั้น วัฒนธรรมในแต่ละจังหวัดจะค่อนข้างไปเป็นแบบใดก็ขึ้นอยู่กับเขตที่ตั้งของจังหวัดนั้นด้วยว่า ใกล้เคียงกับจังหวัดในเขตอีสานหรือจังหวัดในเขตภาคกลาง เช่น จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเขตอีสาน วัฒนธรรมและประเพณีก็คล้ายคลึงกับประชาชนในภาคอีสาน เช่น ภาษาถิ่นของเพชรบูรณ์จะมีสำเนียงและลักษณะภาษา เช่นเดียวกับภาษาอีสาน หรือแม้แต่ประเพณี ก็มีประเพณีบุญบั้งไฟ การละเล่นแมนางกวัก รำแมนางไซ หมอลำ ฯลฯ เช่นเดียวกับในภาคอีสาน เพียงแต่อาจจะมีลักษณะบางประการที่ผิดแผกไปบ้างเล็กน้อย ส่วนจังหวัดที่อยู่ใกล้กับจังหวัดในเขตภาคกลางก็จะมีภาษา ประเพณี การละเล่น เป็นแบบคนภาคกลาง ภาษาที่พูดจะมีเสียงเพี้ยนไปบ้าง และคำพูดบางคำก็จะผิดไป แต่ทั้งนี้รู้เรื่องในระหว่างคนในจังหวัดเดียวกัน เช่น คนในจังหวัดกำแพงเพชรจะพูดคำว่า 'เห็ลยวหลัง' เป็น 'แหงะ' หรือเพี้ยนสระ เช่น สระไอ เป็น สระอา ก็อย่างเช่น ไปไหน เป็น ไปหนา เรื่องอะไร เป็น เรื่องอะรา เป็นต้น

¹ วิชาลัยกรกำแพงเพชร, นิทรรศการวัฒนธรรม "กรีน กระพง" 13-15 พฤศจิกายน 2521 (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2521), หน้า 26.

อย่างไรก็ตาม ลักษณะวัฒนธรรมในเขตจังหวัดกึ่งกลาง เป็นลักษณะที่มีการผสมผสานของวัฒนธรรมหลายภาค ซึ่งเป็นภาระลำบากที่จะแบ่งเขตให้แน่นอนตามเขตวัฒนธรรมได้ จึงจำเป็นต้องศึกษาบทบาทของวิทยาลัยในเขตภาคเหนือจะต้องแบ่งเขตวิทยาลัยครูแต่ละแห่งตามการแบ่งเขตจังหวัดของทางราชการ คือ วิทยาลัยครูเชียงราย วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูลำปาง เป็นวิทยาลัยครูที่อยู่ในเขตภาคเหนือตอนบน ส่วน วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม (พิษณุโลก) วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ วิทยาลัยครูกำแพงเพชร และวิทยาลัยครูนครสวรรค์ เป็นวิทยาลัยครูที่อยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง

ผลงานวิจัยทางก้านวัฒนธรรม

วิมล คำศรี¹ ได้ทำการศึกษาทางก้านวัฒนธรรมเรื่อง "การสอนคติชนวิทยาในวิทยาลัยครูภาคใต้" ในปี พ.ศ.2522 ผลปรากฏว่า ครูอาจารย์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์และมองเห็นคุณค่าหรือความสำคัญของคติชนวิทยา นักศึกษาส่วนใหญ่เลือกเรียนวิชานี้ด้วยความสมัครใจ ครูอาจารย์ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องภาษาถิ่น ปริศนา เพลงกล่อมเด็ก ฯลฯ มาก แต่ให้ความรู้เรื่องสถาปัตยกรรมชาวบ้าน ละครชาวบ้าน ระบายชาวบ้าน น้อย ทั้งครูอาจารย์และนักศึกษาต่างเห็นว่า หลักสูตรและเนื้อหาวิชาคติชนวิทยาช่วยให้นักศึกษาเข้าใจรูปแบบของวัฒนธรรมและพฤติกรรมสร้างสรรค์ของกลุ่มชนในท้องถิ่น และช่วยให้นักศึกษาได้อนุรักษ์และพัฒนา ตลอดจนเผยแพร่วัฒนธรรมให้กว้างขวางออกไป ด้านเอกสารและวัสดุอุปกรณ์ ครูอาจารย์และนักศึกษาต่างเห็นความสำคัญและคุณค่าของเอกสารและวัสดุอุปกรณ์ แต่มีเอกสารและวัสดุอุปกรณ์น้อย แหล่งวิชาการในท้องถิ่น ผลงานของนักศึกษา ศูนย์วัฒนธรรมของวิทยาลัยเป็นแหล่งเอกสารและวัสดุ

¹วิมล คำศรี, "การสอนคติชนวิทยาในวิทยาลัยครูภาคใต้," (วิทยานิพนธ์การศึกษาศรรมหาบัณฑิต จากวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า ง - จ.

อุปกรณ์ที่มีคุณค่าต่อการเรียนการสอนที่ชั้นวิद्याมากที่สุด แต่ครูอาจารย์ไม่ได้นำมาใช้
ประโยชน์อย่างเต็มที่ เพราะมีปัญหาหลายประการ

ผลงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมพื้นบ้านยังเป็นสิ่งซึ่งมีความสำคัญและ
ได้รับความสนใจจากครูอาจารย์และนักศึกษาอยู่ แต่ครูอาจารย์ยังมีความรู้ความชำนาญ
ในเรื่องนี้ไม่เพียงพอ และแม้ว่าจะมีศูนย์วัฒนธรรมของวิทยาลัยอยู่แล้วก็ตาม ก็ยังไม่
สามารถใช้ประโยชน์จากศูนย์ดังกล่าวได้เต็มที่ จึงสมควรที่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย
จะลองปรับปรุงแก้ไข

ในปี พ.ศ.2523 อุบลวรรณภา ทวกานันท์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การ
ทดลองถ่ายทอกรรมกรทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กวัยรุ่นในจังหวัดนครราชสีมา" โดยใช้
วิธีสอนแบบอยู่ค่ายพักแรม วิธีสอนแบบในห้องเรียน และวิธีสอนแบบควบคุม ซึ่งไม่ได้
รับการถ่ายทอโดยวิธีใด ๆ ทั้งสิ้น กับนักเรียน 3 กลุ่ม พบว่า กลุ่มนักเรียนที่ใช้วิธี
สอนแบบอยู่ค่ายพักแรมและกลุ่มที่ใช้วิธีสอนแบบในห้องเรียน มีความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับ
วัฒนธรรมดีกว่ากลุ่มควบคุม และกลุ่มที่อยู่ค่ายพักแรมมีความรู้มากกว่าและทัศนคติดีกว่า
กลุ่มที่สอนในห้องเรียน ซึ่งผลการวิจัยนี้ก็เช่นเดียวกับผลการวิจัยเรื่อง "การทดลอง
ถ่ายทอกรรมกรทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กวัยรุ่นในจังหวัดเชียงใหม่" ของ ชนิกา
วิญูติเกียรติ² ซึ่งทำการวิจัยเมื่อปี พ.ศ.2524 และ ชนิกา วิญูติเกียรติ ได้เพิ่ม
เกมผลการวิจัยว่า วิธีการสอนโดยอยู่ค่ายพักแรมนั้น กลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ
ด้วยตนเองเป็นส่วนมาก ได้เล่นการละเล่นพื้นเมืองกลางสนาม ได้ฟังเพลงขอหิ้งคณะ
จริง ๆ ที่บ้านของครูซอ และไปชมโบราณสถานต่าง ๆ ผลงานวิจัยทั้ง 2 ฉบับ แสดงว่า

¹อุบลวรรณภา ทวกานันท์, "การทดลองถ่ายทอกรรมกรทางวัฒนธรรมท้องถิ่น
แก่เด็กวัยรุ่นในจังหวัดนครราชสีมา," (ปริญญาานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2523), หน้า 62.

²ชนิกา วิญูติเกียรติ, "การทดลองถ่ายทอกรรมกรทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่
เด็กวัยรุ่นในจังหวัดเชียงใหม่," (ปริญญาานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสาน
มิตร, 2524), หน้า 53.

การถ่ายทอดวัฒนธรรม โดยการสอนไม่ว่าจะเป็นการสอนโดยอยู่ภายในห้องเรียน หรือใช้วิธีสอนในท้องถิ่น จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นและมีทัศนคติที่ดีขึ้นกว่าการที่จะไม่ถ่ายทอดใด ๆ แก่ผู้เรียนเลย นอกจากนั้น การให้ผู้เรียนได้สัมผัสและกระทำด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเข้าใจวัฒนธรรมมากขึ้น จึงควรใช้วิธีการสอนแบบนี้ในการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นในสถานศึกษาต่าง ๆ เพื่อเป็นการจรรโลงวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ยาวนานเท่านาน

ส่วน บำรุง สุขพรรณ¹ ได้ศึกษากำหนดวัฒนธรรมในปี 2525 เรื่อง "บทบาทและผลการปฏิบัติงานของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมในการเผยแพร่ พื้นฟู พัฒนาความคิด จิตใจ และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อประชาชนในชนบท" พบว่า ความร่วมมือของประชาชนในการร่วมดำเนินการให้ความร่วมมือศึกษาในทุกด้านที่ดำเนินงานเช่น ด้านศาสนาและประเพณี สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานนั้น พบว่า มีปัญหาด้านขาดวัสดุอุปกรณ์ ขาดงบประมาณ ขาดเจ้าหน้าที่ และขาดการสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรม ผลงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า งานส่งเสริมวัฒนธรรมเป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือและปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ถึงแม้จะมีศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมประจำจังหวัดแล้วก็ตาม ก็ไม่อาจดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้โดยสมบูรณ์แต่เพียงฝ่ายเดียว ต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ และประชาชนในระเทศ การทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติจึงจะดำเนินไปได้ด้วยดีและได้รับความสำเร็จตามเป้าหมาย

¹ บำรุง สุขพรรณ, "บทบาทและผลการปฏิบัติงานของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมในการเผยแพร่ พื้นฟู พัฒนาความคิด จิตใจ และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อประชาชนในชนบท," (คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 67.

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) ประเภทการศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์และคณะกรรมการศูนย์วัฒนธรรมในวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือที่มีบทบาททางด้านการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติ เพื่อจะได้ทราบว่าวิทยาลัยครูได้ดำเนินการบทบาททางด้านการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติ มีลักษณะการดำเนินงานและอุปสรรคปัญหาอย่างไร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการจัดสรรงบประมาณ การจัดหลักสูตรและการจัดกิจกรรมให้นักศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ และคณะกรรมการประจำศูนย์วัฒนธรรมของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ 8 แห่ง คือ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูลำปาง วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ วิทยาลัยครูพิจิตร (เดิมอุโลก) วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ วิทยาลัยครูกำแพงเพชร และวิทยาลัยครูนครสวรรค์ ซึ่งเป็นผู้กำลังปฏิบัติราชการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2525

กลุ่มตัวอย่างได้แก่

1. กลุ่มผู้บริหารทางด้านวิชาการระดับหัวหน้าคณะวิชาขึ้นไป ได้แก่ หัวหน้าคณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หัวหน้าคณะวิชาครุศาสตร์ หัวหน้าคณะ

วิชาวิทยาศาสตร์ รองอธิการฝ่ายบริหาร รองอธิการฝ่ายวิชาการ รองอธิการฝ่ายกิจการนักศึกษา และอธิการ โดยใช้ประชากรทั้งหมด รวมจำนวน 56 คน

2. กลุ่มอาจารย์ผู้สอน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยยึดเอาวิชาที่สอนซึ่งเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทั้ง 5 สาขา คือ สาขาศิลปะ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาช่างฝีมือ สาขากีฬาและนันทนาการ และสาขาคหกรรมศิลป์ สาขาละ 3 คน รวมจำนวน 120 คน

3. กลุ่มคณะกรรมการประจำศูนย์วัฒนธรรมของแต่ละวิทยาลัยครู ระดับตั้งแต่ หัวหน้าฝ่ายขึ้นไป ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายวัฒนธรรมสัมพันธ์ หัวหน้าฝ่ายหอวัฒนธรรม หัวหน้าฝ่ายฝึกอบรม หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ หัวหน้าฝ่ายวิจัยและพัฒนา เลขานุการศูนย์วัฒนธรรม รองประธานศูนย์วัฒนธรรม และประธานศูนย์วัฒนธรรม โดยใช้ประชากรทั้งหมด รวมจำนวน 64 คน

รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีทั้งสิ้นจำนวน 240 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม ความเป็นมาทางด้านวัฒนธรรม นโยบายวัฒนธรรมของชาติ นโยบายการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของกระทรวงศึกษาธิการและของกรมการฝึกหัดครู จากเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

2. ส่งแบบสอบถามให้อาจารย์ในวิทยาลัยครูเขียนบรรยายถึงวิธีดำเนินการทำนุบำรุงรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมตามที่วิทยาลัยได้กระทำ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่วิทยาลัยครูได้ประสบ จากนั้นผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยให้ครอบคลุมลักษณะการดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรมตามนโยบายทางวัฒนธรรมของสำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติ คือ ลักษณะการดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรมในรูปของการส่งเสริม การเผยแพร่ การปลูกฝัง การฟื้นฟู และการจรรโลงรักษา โดยสร้างเป็นแบบจัตวาเรียงลำดับความสำคัญและแบบ

มาตราส่วนประเมิน (rating scale) 4 ช่วง ส่วนแบบสัมภาษณ์เป็นแบบบันทึกข้อมูลตามค่าให้สัมภาษณ์ ซึ่งครอบคลุมลักษณะการดำเนินบทบาททางวัฒนธรรมทั้งที่กล่าวมาแล้ว

3. หากความเที่ยงตรงทางค่านเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น โดยขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม จำนวน 7 ท่าน ให้ความช่วยเหลือแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่านคือ อาจารย์พะยอม แก้วกำเน็ค อธิบดีกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ศาสตราจารย์ ดร.พิทยา สายหู ผู้อำนวยการโครงการคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รองศาสตราจารย์ ดร.เจตนา นาควัชระ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร รองศาสตราจารย์ ธนู บุญรัตพันธุ์ ผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้านแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ดร.วีระ บำรุงรักษา ผู้อำนวยการกองวิจัยและแผนงาน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพโรธ เลิศพิริยะกมล อธิการวิทยาลัยครูจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี และ ศาสตราจารย์ กระแสร์ มาลายาภรณ์ ผู้อำนวยการโครงการวัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

4. หากความเชื่อมั่น (reliability) เมื่อผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วมาตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับอาจารย์ในวิทยาลัยครูนครสวรรค์จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of Alpha) ของ Cronbach โดยมีสูตรดังนี้¹

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{S_1^2}{S_x^2} \right)$$

เมื่อ r_{tt} = ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

n = จำนวนข้อในแบบทดสอบ

S_1 = ความแปรปรวนของข้อสอบแต่ละข้อ

S_x^2 = ความแปรปรวนของข้อสอบทั้งหมด

¹ บุญธรรม กิจปรีคาบวิสุทธิ, ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : หจก.การพิมพ์พระนคร, 2524), หน้า 134.

และจากการแทนค่าในสูตร ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม .839654

5. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งในด้านการเรียบเรียง และการใช้ภาษาร่วมกันอาจารย์ที่ปรึกษา จนได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์สำหรับนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมี 2 ชุดคือ

1. แบบสอบถาม
2. แบบสัมภาษณ์

แบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามที่ใช้เป็นแบบเลือกตอบ (check list) และแบบปลายเปิด (open ended)

ตอนที่ 2 เป็นความคิดเห็นในด้านลักษณะงานและวิธีดำเนินการของการจัดกิจกรรมทางค่านิยมธรรมของวิทยาลัยในรอบปีการศึกษา 2525 โดยใช้วิธีเรียงลำดับความสำคัญของลักษณะงานและวิธีดำเนินการ

ตอนที่ 3 เป็นความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมทางค่านิยมธรรมของวิทยาลัยในรอบปีการศึกษา 2525 แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

1. การดำเนินการกิจกรรมทางค่านิยมธรรมในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์วัฒนธรรม และด้านอื่น ๆ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 4 ช่อง

2. กิจกรรมที่วิทยาลัยจัดแล้วได้รับความสนใจและความสำเร็จมากที่สุด ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

ตอนที่ 4 เป็นปัญหาและอุปสรรคในการแสดงบทบาททางค่านิยมธรรมของวิทยาลัยในรอบปีการศึกษา 2525 โดยแบ่งเป็น 5 ด้านคือ ด้านการดำเนินงาน และวิธีการทำงาน ด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัย ด้านบุคลากร ด้านปัญหาและอุปสรรคด้านวิชาการ และด้านปัญหาทั่วไป ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ช่อง

แบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (check list) และแบบปลายเปิด (open ended)

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมทางค่านิยมธรรมที่วิทยาลัย ได้จัดให้มีขึ้นในปีการศึกษา 2525 ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินบทบาททางค่านิยมธรรมของวิทยาลัยในปีการศึกษา 2525 ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

การรวบรวมแบบสอบถาม

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ยังวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือทั้ง 8 แห่ง โดยขอให้หัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการในการแจกและรวบรวมแบบสอบถามแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมดมีจำนวน 240 ชุด และได้รับการตอบกลับมา 198 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82.50 ส่วนแบบสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยได้เดินทางไปสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายกิจการนักศึกษา และประธานศูนย์วัฒนธรรมของวิทยาลัย รวม 4 แห่งด้วยตนเองคือ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูลำปาง วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ และวิทยาลัยครูพิษณุโลก (พิษณุโลก) ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือตอนบนและเขตภาคเหนือตอนล่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้ง 198 ฉบับ มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นทางสถิติดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ แล้วหาค่าร้อยละ (percent) ของแต่ละรายการ และเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

2. ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นในกานลักษณะงามและวิธีดำเนินการทางคาน
วัฒนธรรม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ แล้วคำนวณค่าเฉลี่ยของแต่ละรายการ แล้ว
หาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) จากผลคูณของค่าความถี่และน้ำหนักตอจากนั้นจึงลำดับค่าความสำคัญ
และเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

3. ข้อมูลเกี่ยวกับความเห็นในการจัดกิจกรรมคานวัฒนธรรม ปัญหาและ
อุปสรรคในการแสดงมทมาทางคานวัฒนธรรม วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{x})
ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อ รายนวม และรายตอน แล้ว
เสนอเป็นตารางประกอบความเรียง ซึ่งในการวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x})
นั้น ผู้วิจัยยึดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.00	หมายความว่า มีการปฏิบัติกิจกรรมและมีปัญหา หรืออุปสรรคในการคานงานคานวัฒนธรรม มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายความว่า มีการปฏิบัติกิจกรรมและมีปัญหา หรืออุปสรรคในการคานงานคานวัฒนธรรม ค่อนข้างมาก
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายความว่า มีการปฏิบัติกิจกรรมและมีปัญหา หรืออุปสรรคในการคานงานคานวัฒนธรรม ค่อนข้างน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายความว่า มีการปฏิบัติกิจกรรมและมีปัญหา หรืออุปสรรคในการคานงานคานวัฒนธรรม น้อยที่สุด

ส่วนข้อมูลที่เกี่ยวกับกิจกรรมที่วิทยาลัยจัดแล้วได้รับความสนใจและความสำเร็จมากที่สุด ซึ่งลักษณะค่าความเป็นแบบปลายเปิดนั้น วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่แล้วคูณค่าน้ำหนักของแต่ละรายการที่ผู้วิจัยจัดแบ่งเป็นหมวดใด แล้วหาค่าเฉลี่ยจากผลคูณของความถี่และน้ำหนัก พอจากนั้นจัดลำดับค่าความสนใจและความสำเร็จ และเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

4. ส่วนแบบสัมภานันท์ นำมาวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละในตอนที่ 1 ซึ่งเป็นสถานะของผู้ให้สัมภาษณ์ แล้วเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง ส่วนในตอนที่ 2 และตอนที่ 3 คือ ลักษณะการจัดกิจกรรมและปัญหาหรืออุปสรรคนั้น เสนอเป็นความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. หาค่าร้อยละ ดังนี้

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่าง}}{\text{จำนวนประชากร}} \times 100$$

2. สถิติที่ใช้วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยพื้นฐาน ใช้สูตร

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ \bar{x} = ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N = จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

3. ใช้ค่าสถิติวิเคราะห์โดยการหา S.D. โดยใช้สูตร

$$S.D. = \frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ S.D. = ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N = จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเพื่อศึกษาค้นคว้าของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือที่มีต่อการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาตินี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นแบบสอบถาม และ ตอนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นการสัมภาษณ์

ข้อมูลที่เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้เสนอเป็นรูปตารางประกอบความเรียงตามลำดับดังต่อไปนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 ลักษณะงานและวิธีดำเนินการในการจัดกิจกรรมทางค่านิยมวัฒนธรรมของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ
- ตอนที่ 3 การจัดกิจกรรมค่านิยมวัฒนธรรมของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ
- ตอนที่ 4 ปัญหาหรืออุปสรรคในการแสดงบทบาทค่านิยมวัฒนธรรมของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ

ข้อมูลที่เป็นแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้แยกเสนอเป็น 3 ตอนดังต่อไปนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ เสนอเป็นรูปตารางประกอบความเรียง
- ตอนที่ 2 กิจกรรมค่านิยมวัฒนธรรมที่วิทยาลัยครูจัดให้มีขึ้นในรอบปีการศึกษา 2525 เสนอเป็นความเรียงแต่ละค่านิยม
- ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานทางค่านิยมวัฒนธรรมของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือในรอบปีการศึกษา 2525 เสนอเป็นความเรียงแต่ละค่านิยม

ข้อมูลที่เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ไว้ดังนี้

ตอนที่ 1

สถานการณ์ของบุคลากรแบบสอบถาม

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ แยกหาถ้อยคำ และเสนอผลทั้งใน
ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ อายุราชการ ตำแหน่งทาง
วิชาการ ตำแหน่งทางการบริหาร และวุฒิการศึกษา

รายการ		จำนวน	ร้อยละ
<u>เพศ</u>	ชาย	133	67.17
	หญิง	65	33.83
<u>อายุ</u>	21 - 30	38	19.20
	31 - 40	97	48.99
	41 - 50	53	26.76
	51 - 60	10	5.05
<u>อายุราชการ</u>	1 - 10	80	40.40
	11 - 20	95	47.98
	21 - 30	20	10.10
	31 - 40	3	1.52
<u>ตำแหน่งทางวิชาการ</u>	ศาสตราจารย์	0	0
	รองศาสตราจารย์	0	0
<u>ผู้ช่วยศาสตราจารย์</u>	ผู้ช่วยศาสตราจารย์	10	5.05
	อาจารย์	188	94.95

ตารางที่ 1 (ต่อ)

	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่งทาง การบริหาร	อธิการ	3	1.52
	รองอธิการ	17	8.59
	หัวหน้าคณะ	15	7.56
	รองหัวหน้าคณะ	12	6.06
	หัวหน้าภาค	56	28.28
	รองหัวหน้าภาค	13	6.57
	หัวหน้าสำนักงานอธิการ	0	0
	รองหัวหน้าสำนักงานอธิการ	1	0.51
	หัวหน้าแผนก	7	3.54
	ประธานศูนย์วัฒนธรรม	3	1.52
	รองประธานศูนย์วัฒนธรรม	6	3.03
	เลขานุการศูนย์วัฒนธรรม	8	4.04
	เจ้าหน้าที่อื่น ๆ	17	8.59
วุฒิการศึกษา	ปริญญาเอก	0	0
	ปริญญาโท	97	48.99
	ปริญญาตรี	99	50.00
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	2	1.01

จากตารางข้างบนปรากฏว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 67.17 เป็นเพศชาย และมีจำนวนมากกว่า 2 เท่าของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิง ซึ่งมีเพียงร้อยละ 33.83 ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.99 รองลงมาคือ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.76 และผู้มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.20 ตามลำดับ

ส่วนผู้มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 5.05 ผู้ตอบแบบสอบถาม
 ส่วนใหญ่มีอายุราชการระหว่าง 11 - 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.98 รองลงมาคือผู้มีอายุ
 ราชการระหว่าง 1 - 10 ปี ร้อยละ 40.40 และผู้มีอายุราชการระหว่าง 21 - 30 ปี
 ร้อยละ 10.10 ตามลำดับ ผู้มีอายุราชการระหว่าง 31 - 40 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คือ
 ร้อยละ 1.52 ส่วนตำแหน่งทางวิชาการนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ คิด
 เป็นร้อยละ 94.95 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 5.05 เป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ ในตำแหน่ง
 ทางการบริหาร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าภาค คิดเป็นร้อยละ 28.28
 รองลงมาคือผู้ที่ตำแหน่งรองอธิการและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 8.59
 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งหัวหน้าสำนักงานอธิการ มีจำนวนน้อยที่สุด คือร้อยละ 0.51
 สำหรับด้านวุฒิการศึกษาปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ
 50.00 รองลงมาคือผู้มีวุฒิปริญญาโทคือ ร้อยละ 48.99 และผู้มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน
 น้อยที่สุด คือร้อยละ 1.01

ตอนที่ 2

ลักษณะงานและวิธีดำเนินการในการจัดกิจกรรมทางค่านิยมของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ

ในตอนที่ 2 นี้ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม ในแต่ละรายการ แล้วคูณด้วยค่าน้ำหนักของแต่ละรายการ เพื่อเป็นคะแนนรวม ต่อจากนั้นจึง หาค่าเฉลี่ย โดยการหารด้วยจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด และจัดอันดับถึงเสนอในตาราง ที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ลักษณะงานที่ใช้ในการจัดกิจกรรมทางค่านิยม

ลักษณะงาน	คะแนนรวม	ค่าเฉลี่ย	อันดับที่
จัดการแสดงและสาธิต	1953	9.86	4
จัดนิทรรศการ	2076	10.48	2
จัดอภิปรายและปาฐกถา	1471	7.43	9
จัดประชุมและสัมมนา	1721	8.69	6
ฝึกสอนและอบรม	1836	9.27	5
จัดการแข่งขัน	1255	6.34	13
จัดการประกวด	1585	8.01	8
จัดงานประเพณี	2322	11.73	1
พิมพ์เอกสารออกเผยแพร่	1651	8.34	7
จัดรายการวิทยุและเสียงตามสาย	1433	7.24	10
จัดพิพิธภัณฑ์หรือหอวัฒนธรรม	2055	10.38	3
จัดกิจกรรมและกลุ่มผู้สนใจ	1093	5.58	14
วางโครงการศึกษาและวิจัย	1355	6.84	11
จัดทำทะเบียนและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมหมู่บ้าน	1282	6.47	12

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า ลักษณะงานที่วิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือจัดทำมาก เป็นอันดับ 1 - อันดับ 5 คือการจัดงานประเพณี การจัดนิทรรศการ การจัดพิพิธภัณฑ์หรือหอวัฒนธรรม การจัดการแสดงและสาธิตและการฝึกสอนและอบรมตามลำดับ ส่วนลักษณะงาน

ที่วิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือจัดทำเป็นอันดับสุดท้ายคือ การจัดกิจกรรมและกลุ่มผู้สนใจ

ตารางที่ 3 วิธีการที่ใช้ในการดำเนินงานทางบ้านวัฒนธรรมที่ประสบผลสำเร็จ

วิธีดำเนินการ	คะแนนรวม	ค่าเฉลี่ย	อันดับที่
ดำเนินงานเป็นเอกเทศ	423	2.14	2
ร่วมมือกับสถาบันเอกชน องค์การและหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ	532	2.69	1
สนับสนุนให้หน่วยงานอื่นจัดทำ	232	1.17	3

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า วิธีดำเนินงานทางบ้านวัฒนธรรมที่วิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือปฏิบัติแล้วประสบผลสำเร็จที่สุดคือ การร่วมมือกับสถาบันเอกชน องค์การและหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ รองลงมาคือ การดำเนินงานเป็นเอกเทศ และอันดับสุดท้ายคือ การสนับสนุนให้หน่วยงานอื่นจัดทำ

ตอนที่ 3

การจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรมของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ ปีการศึกษา 2525

ในตอนที 3 นี้ผู้วิจัยได้แบ่งการจัดกิจกรรมรวมทั้งหมดเป็น 7 ลักษณะ ตามแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งจากการคำนวณค่าเฉลี่ยดังกล่าว ได้กำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	3.51 - 4.00	หมายความว่า มีการปฏิบัติกิจกรรมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	2.51 - 3.50	หมายความว่า มีการปฏิบัติกิจกรรมค่อนข้างมาก
ค่าเฉลี่ย	1.51 - 2.50	หมายความว่า มีการปฏิบัติกิจกรรมค่อนข้างน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.50	หมายความว่า มีการปฏิบัติกิจกรรมน้อยที่สุด

ผลจากการวิเคราะห์ ในตอนที่ 3 ได้แสดงไว้ในตารางที่ 4 - 11

ตารางที่ 4 การจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานได้ในลักษณะของการสอน

	รายการ	\bar{X}	S.D.
1	ส่งเสริมให้นักศึกษา เยาวชนและประชาชนมีทัศนคติทางศาสนาเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต	2.87	0.77
2	ส่งเสริมให้ประชาชนมีความสำนึกในการอนุรักษ์ ทำนุบำรุงมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ของชาติ	2.36	0.85
3	ส่งเสริมให้นักศึกษา เยาวชนและประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณี และเกิดคานิยมที่จะประพฤติปฏิบัติ	2.53	0.84
4	เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ารับการอบรม เพื่อประกอบอาชีพ	2.18	0.88

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.
5 จัดให้มีการเรียนทางศาสนาในสถาบันการศึกษา หรือจัดให้มีการทำหรือการเข้าโบสถ์เพื่อสวดอ้อนวอน พระเจ้า ค่ายการสอน อบรม และปฏิบัติจริง	2.08	0.97
รวม	2.40	0.86

จากตารางที่ 4 ปรากฏว่า ในค่านการสนนี้ กิจกรรมที่ปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างมากที่สุดคือการส่งเสริมให้นักศึกษา เยาวชน และประชาชนมีกิจกรรมทางศาสนา ($\bar{X} = 2.87$) กิจกรรมที่ปฏิบัติค่อนข้างมากรองลงมาคือ การส่งเสริมให้นักศึกษา เยาวชน และประชาชนมีความเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณี ($\bar{X} = 2.53$) ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ มีการปฏิบัติค่อนข้างน้อย ($\bar{X} =$ ต่ำกว่า 2.51) และกิจกรรมที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในค่านนี้ คือการจัดให้มีการเรียนทางศาสนาในสถาบันการศึกษา ($\bar{X} = 2.08$)

ตารางที่ 5 การจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานได้ในลักษณะของการจัดประกวดและจัดแข่งขัน

	รายการ	\bar{x}	S.D.
1	สนับสนุนการผลิตงานศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้านในรูปแบบหรือ โดยวิธีการต่าง ๆ	2.01	0.82
2	สนับสนุนให้มีการจัดตั้งชุมนุมหรือชมรมต่าง ๆ ขึ้นในวิทยาลัย เพื่อช่วยถ่ายทอดวัฒนธรรม	2.76	0.93
	รวม	2.38	0.88

จากตารางที่ 5 พบว่า การสนับสนุนให้มีการจัดตั้งชุมนุมหรือชมรมต่าง ๆ ขึ้นในวิทยาลัยเพื่อช่วยถ่ายทอดวัฒนธรรม ได้รับการปฏิบัติค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 2.76$) และมากกว่าการสนับสนุนการผลิตงานศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้านในรูปแบบหรือวิธีการต่าง ๆ ซึ่งปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.01$)

ตารางที่ 6 การจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานได้ในลักษณะของการวิจัย การศึกษา และ
รวบรวม

	รายการ	\bar{X}	S.D.
1	ส่งเสริมให้มีการค้นคว้า วิจัย และกระตุ้นให้นักศึกษา เยาวชน ร่วมกันทำนุบำรุงภาษาในท้องถิ่นและภาษาไทยเดิม	2.17	0.88
2	ส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้า และวิจัยเกี่ยวกับชนบทรรม- นิยมประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่วิทยาลัยของท่าน ตั้งอยู่ โดยการให้ทุนอุดหนุนการวิจัย	2.38	0.93
3	รวบรวม และจัดทำทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ในท้องถิ่นที่วิทยาลัยมีเขตรับผิดชอบ	2.21	0.94
4	จัดรวบรวมโบราณวัตถุ และวัสดุสำคัญทางวัฒนธรรมไว้ เป็นหมวดหมู่เพื่อให้นักศึกษา เยาวชน และประชาชนได้ มีโอกาสศึกษา ค้นคว้า	2.67	0.95
	รวม	2.36	0.93

จากตารางที่ 6 จะเห็นได้ว่า การจัดรวบรวมโบราณวัตถุและวัสดุสำคัญทางวัฒนธรรม
ได้เป็นหมวดหมู่เพื่อให้นักศึกษา เยาวชน และประชาชนได้มีโอกาสศึกษา ค้นคว้า เป็นกิจกรรม
ที่ปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 2.67$) ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ
ค่อนข้างน้อย (\bar{X} ต่ำกว่า 2.51) โดยเฉพาะการส่งเสริมให้มีการค้นคว้าวิจัย และกระตุ้น
ให้นักศึกษา เยาวชน ร่วมกันทำนุบำรุงภาษาในท้องถิ่นและภาษาไทยเดิม ($\bar{X} = 2.17$)

ตารางที่ 7 การจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานได้ในลักษณะของการประสานงานและติดต่อกับหน่วยงานอื่น

	รายการ	\bar{X}	S.D.
1	สนับสนุนให้สถาบันการศึกษาอื่น ๆ ได้ร่วมผลิตบุคลากรทาง ด้านวัฒนธรรมให้มากขึ้น โดยเฉพาะการผลิตครูนาฏศิลป์และ ช่างศิลป์	2.45	0.91
2	ประสานงานกันระหว่างวิทยาลัยกับสื่อมวลชนของท้องถิ่น เพื่อชักชวนให้ประชาชนปฏิบัติธรรมในวันสำคัญของศาสนา	2.47	0.86
	รวม	2.26	0.89

จากตารางที่ 7 ปรากฏว่า การสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาอื่นร่วมผลิตบุคลากรทาง
ด้านวัฒนธรรมให้มากขึ้น และการประสานงานกันระหว่างวิทยาลัยกับสื่อมวลชนของท้องถิ่น
เพื่อชักชวนให้ประชาชนปฏิบัติธรรมนั้น วิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้าง
น้อยทั้งสิ้น ($\bar{X} = 2.45$ และ 2.47 ตามลำดับ)

ตารางที่ 8 การจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานได้ในลักษณะของการไปทัศนศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเผยแพร่ซึ่งกันและกัน

รายการ	\bar{X}	S.D.
1 ฟื้นฟูส่งเสริมและเผยแพร่งานพระราชพิธี และโบราณราชประเพณีไท่ยก นักศึกษา เยาวชน และประชาชน	2.15	0.86
2 จัดให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทางชนบทธรรมเนียมประเพณีระหว่างท้องถิ่นหรือระหว่างภาค	2.39	0.93
รวม	2.27	0.90

จากตารางที่ 8 ปรากฏว่า กิจกรรมที่จัดในลักษณะของการไปทัศนศึกษา ดูงาน และแลกเปลี่ยนเผยแพร่ซึ่งกันและกัน มีการปฏิบัติค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 2.27$) และการจัดให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทางชนบทธรรมเนียมประเพณี ระหว่างท้องถิ่นหรือภาค ($\bar{X} = 2.39$) ก็ยังมีการปฏิบัติมากกว่าการฟื้นฟูส่งเสริม และเผยแพร่งานพระราชพิธี ไท่ยกนักศึกษา เยาวชน และประชาชน ($\bar{X} = 2.15$)

ตารางที่ 9 การจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานได้ในลักษณะของการประชาสัมพันธ์

	รายการ	\bar{X}	S.D.
1.	ส่งเสริมและพัฒนาให้บุคลากรศึกษาภาคบังคับแล้วสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง	2.12	0.89
2.	ใช้สื่อมวลชนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติทุกสาขาให้แก่นักศึกษา เยาวชน และประชาชน	2.25	0.88
3.	จัดรายการเสียงตามสายในบริเวณวิทยาลัย เพื่อปลูกฝังและจรรโลงไว้ถึงวัฒนธรรมของท้องถิ่น	2.16	0.93
	รวม	2.21	0.90

จากตารางที่ 9 พบว่า กิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการทำได้ในลักษณะของการประชาสัมพันธ์ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยทั้งสิ้น ($\bar{X} = 2.21$) แต่เมื่อเปรียบเทียบทั้ง 3 รายการในค่านี้นี้แล้วจะเห็นได้ว่า การใช้สื่อมวลชนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมวัฒนธรรมให้แก่นักศึกษา เยาวชน และประชาชน มีการปฏิบัติมากกว่ารายการอื่นๆ ($\bar{X} = 2.25$)

ตารางที่ 10 การจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานได้ในลักษณะที่เน้นด้านเทคนิคและวิธีการอื่น ๆ

	รายการ	\bar{X}	S.D.
1	ได้มีการนำเอากระบวนการต่าง ๆ เข้ามามีใช้ในการส่งเสริม เผยแพร่ ฟื้นฟู ปลุกฝัง และจรรโลงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชาติ	2.10	0.88
2	ใช้สถานที่สำคัญทางศาสนา เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่น	2.21	0.93
	รวม	2.15	0.91

จากตารางที่ 10 ปรากฏว่า การจัดกิจกรรมที่ดำเนินการได้ในลักษณะที่เน้นด้านเทคนิคและวิธีการอื่น ๆ มีการปฏิบัติในระดับค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 2.15$) แต่เมื่อเปรียบเทียบทั้ง 2 รายการแล้ว จะเห็นได้ว่า การใช้สถานที่สำคัญทางศาสนาเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.21$) มีการปฏิบัติมากกว่าการนำเอากระบวนการต่าง ๆ เข้ามามีในการส่งเสริม เผยแพร่ ฟื้นฟู และจรรโลงรักษาวัฒนธรรม ($\bar{X} = 2.10$)

การจัดกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ทั้ง 7 ลักษณะนั้น ผู้วิจัยได้นำ มาเปรียบเทียบและเสนอเป็นตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบการจัดกิจกรรมที่ดำเนินการในลักษณะต่าง ๆ

	รายการ	\bar{X}	S.D.
1	ลักษณะที่เป็นการสอน	2.40	0.86
2	ลักษณะที่เป็นการจัดประกวดและแข่งขัน	2.38	0.88
3	ลักษณะที่เป็นการวิจัย กีฬา และรวบรวม	2.36	0.93
4	ลักษณะที่เป็นการประสานงานติดต่อกับหน่วยงานอื่น	2.26	0.89
5	ลักษณะที่เป็นการทัศนศึกษา ศึกษานอกห้องเรียน แลกเปลี่ยนเผยแพร่ ซึ่งกันและกัน	2.27	0.90
6	ลักษณะที่เป็นการประชาสัมพันธ์	2.21	0.90
7	ลักษณะที่เป็นการใช้เทคนิคและวิธีการอื่น ๆ	2.15	0.91
	รวม	2.29	0.90

จากตารางที่ 11 จะเห็นว่า การจัดกิจกรรมที่ดำเนินการในลักษณะต่างๆ เพื่อส่งเสริม เผยแพร่ ฟื้นฟู ปลูกฝัง และจรรโลงวัฒนธรรมที่วิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ ทั้ง 8 แห่งปฏิบัตินั้น อยู่ในระดับค่อนข้างน้อยทั้งสิ้น ($\bar{X} = 2.29$) แต่เมื่อเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมทั้ง 7 ลักษณะแล้ว กิจกรรมที่ปฏิบัติในลักษณะที่เป็นการสอนมีการปฏิบัติมากกว่าลักษณะอื่น ๆ ($\bar{X} = 2.40$) รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมในลักษณะที่เป็นการจัดประกวดและจัดแข่งขัน ($\bar{X} = 2.38$) และกิจกรรมที่ปฏิบัติในลักษณะที่เป็นการวิจัย กีฬา และรวบรวม ($\bar{X} = 2.36$) ส่วนกิจกรรมที่ปฏิบัติในลักษณะที่เป็นการใช้เทคนิค และวิธีการอื่นมีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.15$)

ส่วนแบบสอบถามปลายเปิดที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทางศาสนาวัฒนธรรมซึ่งวิทยาลัยครูจัดให้นักศึกษา เยาวชน และประชาชน แล้วได้รับผลสำเร็จมากที่สุดนั้น มีผู้ตอบแบบสอบถามในตอนนี้ จำนวน 134 คน จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 198 คน และผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาจัดเป็นหมวดใหญ่ ๆ ได้ 6 หมวดคือ

1. การจัดงานประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่น
2. การจัดประกวดมารยาทของนักศึกษา
3. การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวัฒนธรรม
4. การอุปถัมภ์หมู่สามเณร
5. การให้การอบรมทางศาสนาวัฒนธรรมแก่ประชาชน
6. การจัดการแสดงและสาธิต

จากนั้น ผู้วิจัยแจกแจงความถี่ในแต่ละหมวด แล้วคูณด้วยค่าน้ำหนัก และนำไปหาค่าเฉลี่ย เพื่อจัดอันดับของการจัดกิจกรรมทางศาสนาวัฒนธรรมที่ได้รับผลสำเร็จมากที่สุด 3 อันดับ ผลปรากฏดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 การจัดกิจกรรมทางงานวัฒนธรรม ซึ่งวิทยาลัยครูจัดให้นักศึกษา เยาวชนและประชาชน แล้วได้รับผลสำเร็จมากที่สุด

การจัดกิจกรรมทางงานวัฒนธรรม	คะแนนรวม	ค่าเฉลี่ย	อันดับที่
การจัดงานประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่น	234	1.75	1
การจัดประกวดมารยาทของนักศึกษา	141	1.05	3
การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวัฒนธรรม	191	1.43	2
การอุปสมบทหมู่สามเณร	75	0.56	5
การให้การอบรมทางด้านวัฒนธรรมแก่ประชาชน	141	1.05	3
การจัดการแข่งขันและสาธิต	72	0.54	6

จากตารางที่ 12 ปรากฏว่า การจัดกิจกรรมทางงานวัฒนธรรมซึ่งวิทยาลัยครูจัดให้นักศึกษา เยาวชน และประชาชน แล้วได้รับผลสำเร็จมากที่สุดอันดับแรกคือ การจัดงานประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่น อันดับที่ 2 คือ การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวัฒนธรรม และอันดับที่ 3 คือ การจัดประกวดมารยาทของนักเรียนและการให้การอบรมทางด้านวัฒนธรรมแก่ประชาชน

ตอนที่ 4

ปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานตามวัฒนธรรมของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ
ปีการศึกษา 2525

ในตอนต้นที่ 4 นี้ผู้วิจัยได้แบ่งปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ออกเป็น 5 ด้าน ตามลักษณะแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งจากการคำนวณค่าเฉลี่ยดังกล่าว ได้กำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	3.51 - 4.00	หมายความว่า	มีปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	2.51 - 3.50	หมายความว่า	มีปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานค่อนข้างมาก
ค่าเฉลี่ย	1.51 - 2.50	หมายความว่า	มีปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานค่อนข้างน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.50	หมายความว่า	มีปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานน้อยที่สุด

ซึ่งผลการวิเคราะห์ในตอนต้นนี้ ได้แสดงไว้ในตารางที่ 13 - 18

ตารางที่ 13 ปัญหาหรืออุปสรรคด้านการดำเนินงานและวิธีการทำงาน

	รายการ	\bar{X}	S.D.
1	ปัญหาในเรื่องสถานที่ที่จะใช้ดำเนินงาน	2.16	1.02
2	ความคงทนและความพร้อมในกันอุปกรณ์	2.66	1.08
3	ปัญหาในการดำเนินงานติดต่อระหว่างผู้รับผิดชอบ โครงการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	2.17	0.87
4	ปัญหาในเรื่องการวางแผนการทำงานล่วงหน้า	2.13	0.89
5	ปัญหาในเรื่องระยะเวลาในการทำงานตามโครงการ และโครงการ	2.18	0.93
	รวม	2.26	1.08

จากตารางที่ 13 บ่งชี้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในเรื่องความต้องการและความพร้อมในด้านอุปกรณ์อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 2.66$) ส่วนปัญหาอื่น ๆ อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย (\bar{X} ต่ำกว่า 2.51) และปัญหาในเรื่องการวางแผนการทำงานตรงหน้าอยู่ในระดับน้อยกว่าปัญหาอื่น ๆ ทั้งหมดในขณะนี้ ($\bar{X} = 2.13$)

ตารางที่ 14 ปัญหาหรืออุปสรรคในด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่นทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัย

	รายการ	\bar{X}	S.D.
1	ปัญหาจากการที่หน่วยงานภายในระบบราชการ	2.21	0.85
2	การให้การสนับสนุนจากหน่วยงานในภายนอกวิทยาลัย ของสถาน	2.02	0.84
3	การให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภายในวิทยาลัยของ ท่าน บางหน่วยงานที่เกี่ยวของ	2.14	0.83
4	ปัญหาคันเกิดจากระบบการสื่อสารไม่ชัดเจน ทำให้ เกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน	2.03	0.88
5	ปัญหาคันเกิดจากการทำงาน โดยไม่มีการติดต่อ ประสานงานซึ่งกันและกัน	2.11	0.98
	รวม	2.10	0.88

จากตารางที่ 14 จะเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคในด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัยอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยทั้งสิ้น ($\bar{X} = 2.10$) แต่เมื่อเปรียบเทียบแล้วจะพบว่าในอันดับแล้วพบว่า ปัญหาจากการติดต่อประสานงานในระบบราชการอยู่ในระดับสูงกว่าปัญหาคันอื่น ๆ ($\bar{X} = 2.21$) และปัญหาการให้การสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นภายนอกวิทยาลัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.02$)

ตารางที่ 15 ปัญหาหรืออุปสรรคในร้านบุคคากุ

ร	รายการ	\bar{X}	S.D.
1	บุคคากุมีความรู้ความชำนาญไม่ตรงกับงานที่ปฏิบัติ	2.13	0.95
2	บุคคากุไม่เต็มใจที่จะปฏิบัติงาน	2.14	1.01
3	บุคคากุมีเวลาไม่เพียงพอที่จะอุทิศให้กับการปฏิบัติงาน งานด้านอื่น ๆ	2.72	1.00
4	บุคคากุได้รับความสนใจหรือช่วยเหลือไม่เพียงพอ	2.29	1.20
5	จำนวนบุคคากุในการปฏิบัติงานไม่พอเหมาะ	2.56	0.97
6	ความเข้าใจและความศรัทธาในงานของบุคคากุ	2.36	1.08
	รวม	2.37	1.04

จากตารางที่ 15 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ
 1. บุคคากุมีความรู้ความชำนาญไม่ตรงกับงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X} = 2.13$)
 2. บุคคากุไม่เต็มใจที่จะปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 2.14$)
 3. บุคคากุมีเวลาไม่เพียงพอที่จะอุทิศให้กับการปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ
 ($\bar{X} = 2.72$)
 4. บุคคากุได้รับความสนใจหรือช่วยเหลือไม่เพียงพอ ($\bar{X} = 2.29$)
 5. จำนวนบุคคากุในการปฏิบัติงานไม่พอเหมาะ ($\bar{X} = 2.56$) ส่วนปัญหาอื่น ๆ
 เป็นปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = ค่าจาก 2.36)

ตารางที่ 16 ปัญหาหรืออุปสรรคในชั้นวิชาการ

	รายการ	\bar{X}	S.D.
1	ภาระงานและการสัมมนา ความสนใจ ระหว่างการเรียน เรียนเพื่อความรู้ ทางด้านวิชาหรือตรงกับสาขาที่เรียนหรือไม่ และชีวิตประจำวัน ในปัจจุบัน	2.34	0.87
2	วิธีการและภาระงานในการวัดผลหรือการวัดความรู้ทางด้านอื่น ๆ ลงในวิชาหรือทาง ๆ	2.32	0.86
3	มีผลในการจัดกิจกรรมทางด้านวิชาหรือเรียนในวิทยาลัย ของท่านในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา (มีการศึกษา 2525)	2.24	0.65
4	ผู้สอนไม่เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมของชาติ	2.15	1.06
5	ปัญหาในการนำเอาผลงานวิจัยทางด้านวัฒนธรรมที่มีอยู่ มาดัดแปลงในงานวิจัยใหม่ ๆ	2.24	1.03
	รวม	2.26	0.89

จากตารางที่ 16 แสดงว่า ปัญหาหรืออุปสรรคในชั้นวิชาการอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 2.26$) แต่เมื่อเปรียบเทียบแต่ละปัญหาในถ้อยคำแล้วพบว่า ปัญหาด้านความเหมาะสมและการสัมมนาหรือระหว่างการเรียนเพื่อความรู้ทางด้านวิชาหรือตรงกับสาขาที่เรียนหรือไม่ และชีวิตประจำวันในระดับสูงกว่าปัญหาอื่น ๆ ($\bar{X} = 2.34$) และปัญหาเรื่องผู้สอนไม่เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมของชาติอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.15$)

ตารางที่ 17 ปัญหาหรืออุปสรรคทั่วไป

ลำดับ	รายการ	\bar{X}	S.D.
1	ความสนใจของอาจารย์เกี่ยวกับกิจกรรมค่าน้ำใจธรรม	2.48	0.95
2	ความตระหนักของนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดกิจกรรมค่าน้ำใจธรรม	2.41	0.84
3	ความสนใจของประธานเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือในกิจกรรมค่าน้ำใจธรรม	2.25	0.85
4	ความเหมาะสมของเวลา หรือช่วงระยะเวลาของการจัดกิจกรรมค่าน้ำใจธรรม	2.26	0.88
5	ปัญหาในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมค่าน้ำใจธรรม	2.33	0.94
	รวม	2.35	0.89

จากตารางที่ 17 พบว่า ปัญหาที่ ๑ ไม่อยู่ในระดับก่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 2.35$) แต่ปัญหาเรื่องความสนใจของอาจารย์เกี่ยวกับกิจกรรมค่าน้ำใจธรรมอยู่ในระดับที่มากกว่าปัญหาอื่น ๆ ($\bar{X} = 2.48$) ส่วนปัญหาความสนใจของประธานเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือในกิจกรรมค่าน้ำใจธรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุดในขณะนี้ ($\bar{X} = 2.25$)

จากการเปรียบเทียบปัญหาหรืออุปสรรคในแต่ละด้านแล้ว สามารถนำเสนอได้ใน ตารางที่ 18 ดังนี้

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบปัญหาหรืออุปสรรคในแต่ละด้าน

	รายการ	\bar{X}	S.D.
1	ปัญหาค่าเงินค่าเงินงานและวิธีการทำงาน	2.26	1.08
2	ปัญหาค่าเงินค่าประสานงานกับหน่วยงานอื่นทั้งภายใน และภายนอกวิทยาลัย	2.10	0.88
3	ปัญหาค่าเงินบุคลากร	2.37	1.04
4	ปัญหาค่าเงินวิชาการ	2.26	0.89
5	ปัญหาทั่วไป	2.35	0.89
	รวม	2.27	0.96

จากตารางที่ 18 จะเห็นได้ว่า ปัญหาหรืออุปสรรคทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 2.27$) แต่ปัญหาหรืออุปสรรคที่อยู่ในระดับมากกว่าปัญหาค่าเงินอื่น ๆ คือปัญหาค่าเงินบุคลากร ($\bar{X} = 2.37$) รองลงมาคือปัญหาทั่วไป ($\bar{X} = 2.35$) ส่วนปัญหาค่าเงินค่าเงินงานและวิธีการทำงานและปัญหาค่าเงินวิชาการอยู่ในระดับเท่ากัน ($\bar{X} = 2.26$) ปัญหาที่อยู่ในระดับน้อยกว่าปัญหาค่าเงินอื่น ๆ ทั้งหมดคือ ปัญหาค่าเงินค่าประสานงานกับหน่วยงานอื่นทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัย ($\bar{X} = 2.10$)

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ประธานศูนย์วิจัยธรรมและหัวหน้า
ฝ่ายกิจการนักศึกษาของวิทยาลัยครูที่ถือเป็นตัวแทนของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือตอนบนและ
ภาคเหนือตอนล่าง 4 แห่ง คือ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูลำปาง วิทยาลัยครู
อุตรดิตถ์ และวิทยาลัยครูพิษณุโลก (พิษณุโลก) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (แสดงไว้ในภาค
ผนวก) และผู้วิจัยได้เสนอเป็นลำดับดังนี้

ตอนที่ 1

สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการหาค่าร้อยละ และเสนอผลทั้งในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ในวิทยาลัยครูทั้ง 4 แห่ง จำแนกตามเพศ อายุ อายุราชการ
ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งทางการบริหาร และวุฒิการศึกษาก

	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
<u>เพศ</u>	ชาย	8	100.00
	หญิง	0	0
<u>อายุ</u>	31 - 40	5	62.50
	41 - 50	3	37.50
<u>อายุราชการ</u>	1 - 10	2	25.00
	11 - 20	3	37.50
	21 - 30	3	37.50
<u>ตำแหน่งทาง</u>	ศาสตราจารย์	0	0
	<u>วิชาการ</u>		
	รองศาสตราจารย์	1	12.50
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์	0	0
	อาจารย์	7	87.50

ตารางที่ 19 (ต่อ)

	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
กำกับหนทาง การบริหาร	ประธานศูนย์วัฒนธรรม	4	50.00
	ผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรม	0	0
	หัวหน้าฝ่ายกิจการนักศึกษา	4	50.00
	หัวหน้าแผนกแผนกงานทะเบียนผล	0	0
วุฒิการศึกษา	ปริญญาเอก	1	12.50
	ปริญญาโท	3	37.50
	ปริญญาตรี	4	50.00
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	0	0

จากตารางข้างบน แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด มีจำนวน 8 คน เป็นชายทั้งสิ้น มีอายุอยู่ระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.50 มีอายุราชการอยู่ระหว่าง 11 - 20 ปี และ 21 - 30 ปี จำนวนเท่ากันคือร้อยละ 37.50 มีตำแหน่งทางวิชาการส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ คือเป็นร้อยละ 27.50 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 12.50 มีตำแหน่งเป็นรองศาสตราจารย์ ในด้านตำแหน่งทางการบริหารนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์มีตำแหน่งประธานศูนย์วัฒนธรรมและหัวหน้าฝ่ายกิจการนักศึกษา จำนวนเท่ากันคือร้อยละ 50.00 และมีวุฒิทางการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือผู้มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโทคือ ร้อยละ 37.50 และผู้มีวุฒิปริญญาเอก ร้อยละ 12.50 ตามลำดับ

ตอนที่ 2

กิจกรรมค่านิยมธรรมที่วิทยาลัย ได้จัดให้มีขึ้นในรอบปีการศึกษา 2525

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายกิจการนักศึกษาและประธานศูนย์วัฒนธรรม สามารถนำเสนอเป็นความเรียงแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1. ในด้านโครงการศึกษาและฟื้นฟูกิจการทางค่านิยมธรรมและประเพณีนั้น วิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือทำการฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีด้วยการจัดฟ้อนรำต่าง ๆ ความแบบของภาคเหนือ เช่น ฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียน ฟ้อนสาวไหม รำม้งลละ เป็นต้น ในโอกาสต่างๆ นอกจากนั้นก็ยังได้จัดการประกวดมารยาท การละเล่น นิทรรศการ และประกวดการแต่งกายชุดพื้นเมือง นิทรรศการที่จัดขึ้นเป็นนิทรรศการเกี่ยวกับการแสดงชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวพื้นเมืองในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคเหนือ นิทรรศการศิลปะงานประดิษฐ์สิ่งของพื้นบ้าน โดยจัดการแสดงที่หอวัฒนธรรม และนิทรรศการดนตรี ส่วนการละเล่นนั้นเป็นการละเล่นเองพื้นบ้าน เช่น เพลงเขานางก๋ง เพลงเขามาเมศรี เพลงแหนาค เป็นต้น กิจกรรมที่จัดขึ้นทั้งหมดคนเคยมีไปประมาณ 10 ครั้ง

2. ด้านการจัดงานเทศกาลเฉพาะท้องถิ่น วิทยาลัยครูดำเนินงานร่วมกับจังหวัดและวัด เช่น เทศกาลພพระ เป็นต้น และวิทยาลัยครูบางแห่งจัดเทศกาลสงกรานต์โดยจัดให้มีการรดน้ำคำหัว การจัดกิจกรรมทางด้านนี้มีประมาณปีละ 2 ครั้ง

3. การจัดพิธีสำคัญทางศาสนา วิทยาลัยครูเห็นความสำคัญในการดำรงพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง จะเห็นได้ว่าวิทยาลัยครูทุกแห่งจัดพิธีทางศาสนาขึ้นทุกครั้งในวันสำคัญทางศาสนา อาทิเช่น มีการทำบุญอุทิศบาปในเวลาเช้า และเวียนเทียนในเวลาค่ำ ในวันมาฆบูชา วิสาขบูชา และอาสาฬหบูชา ส่วนวันเข้าพรรษา วิทยาลัยครูได้จัดขบวนแห่เทียนพรรษานอกจากนี้วิทยาลัยครูยังได้จัดให้มีการสังฆกรรมเทศนาในวันดังกล่าวอีกด้วย กิจกรรมด้านนี้จัดเคยมีไป 4 ครั้ง

4. การละเล่นพื้นบ้านในเทศกาลหรืองานต่าง ๆ นั้น วิทยาลัยครูได้จัดให้มีการละเล่นต่าง ๆ ขึ้นในเทศกาลวันสงกรานต์ โดยจัดการละเล่นแข่งชิงสุว วึ่งกระสับ ขี่ไม้ โกงเกว ซักตบแก้ว เป็นต้น ในเทศกาลงานພพระ มีการละเล่นเพลงต่าง ๆ เช่น

เล่นเพลงพิชฐาน เพลงเทพทอง เพลงรำไท่น และระบำกลองช้าง เป็นต้น และนอกจากนี้บางวิทยาลัยก็ได้จัดให้มีการละเล่นบางอย่างขึ้นในวันอื่น ๆ ที่มีในวันเทศกาลประจำชาติหรือประจำท้องถิ่น เช่น วันชาวหอพัก หรือสัปดาห์วัฒนธรรมแห่งชาติ โดยจัดให้มีการเล่นที่จับ การเล่นหุ่นกระบอกคน เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้คิดเฉลี่ยปีละ 6 ครั้ง

5. การจัดนิทรรศการทางวัฒนธรรมในค่านต่าง ๆ ของวิทยาลัยคุณนั้น วิทยาลัยครูส่วนใหญ่จะจัดนิทรรศการเฉลี่ยปีละ 5 ครั้ง ซึ่งเป็นนิทรรศการเกี่ยวกับวันเทศกาลประจำปี เช่น นิทรรศการวันสงกรานต์ นิทรรศการวันลอยกระทง นิทรรศการวันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีนิทรรศการวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และนิทรรศการเพื่อระลึกถึงบุคคลสำคัญของชาติ เช่น นิทรรศการวันปิยมหาราช นิทรรศการวันสุนทรภู่ ในถ้านวัฒนธรรมทางกานภาษา ได้จัดให้มีนิทรรศการพระหมี นิทรรศการอักษรภาษาไทย และนิทรรศการ 700 ปีลายสือไทย นอกจากนิทรรศการดังกล่าวแล้ว วิทยาลัยครูบางแห่งได้จัดให้มีนิทรรศการประจำวิทยาลัยขึ้น เช่น นิทรรศการวันพร ของวิทยาลัยครูเชียงใหม่ หรือนิทรรศการพิบูลย์ศิษย์ของวิทยาลัยครูพิบูลสงคราม ซึ่งเป็นนิทรรศการค่านส่งเสริมศิลปะอีกด้วย

6. การฝึกและประกวดมารยาทไทย วิทยาลัยครูแต่ละแห่งได้จัดให้มีการฝึกและประกวดมารยาทขึ้นทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัย โดยรวมเผื่อกับหน่วยงานทางการศึกษาเช่น โรงเรียนต่าง ๆ และจังหวัด โดยการส่งวิทยากรไปให้การอบรม และทำการฝึกมารยาทให้แก่ักเรียน นอกจากนี้ยังให้การอบรมและฝึกมารยาทแก่ชาวบ้านในอำเภอต่าง ๆ รวมทั้งกลุ่มแม่บ้านหรือกลุ่มผู้สนใจ กิจกรรมค่านนี้คิดเป็นจำนวนเฉลี่ยปีละ 4 ครั้ง

7. ในค่านการส่งเสริมและจัดแข่งขันกีฬาพื้นบ้านนั้น วิทยาลัยครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ชาวบ้านและจังหวัดได้จัดกันอยู่แล้ว วิทยาลัยครูจึงไม่ได้ดำเนินการในค่านนี้มากนัก มีบางวิทยาลัยที่จัดแข่งขันกีฬาพื้นบ้านขึ้นในบางโอกาส เช่น แข่งขันตะกร้อลอบบ่วง ปีนเสาน้ำมัน แยกชิงรุ และมวยทะเล กิจกรรมค่านนี้จัดเฉลี่ยปีละ 1 ครั้ง

8. ค่านการจัดวันธรรมสัจจร วิทยาลัยครูยังไม่ได้ดำเนินการมากเท่าที่ควร เนื่องจากประสบปัญหาหลายค่านเช่น ขาดบุคลากร งบประมาณไม่เพียงพอ เวลาไม่

อำนวยความสะดวก เป็นต้น แต่บางวิทยาลัยก็ได้พยายามจัดวัฒนธรรมสัจจธรรมท่ามกลางนาฏศิลป์ ศิลปะ และการแต่งกายประจำท้องถิ่น ยิ่งถ้าแตกต่าง ๆ หรือในจังหวัดใดก็แต่เพียง กิจกรรม ด้านนี้จัดเฉลี่ยปีละ 1 ครั้ง

9. การชักนำให้การสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านวัฒนธรรม วิทยาลัยครูส่วนใหญ่ดำเนินการภายในวิทยาลัย โดยมีการสัมมนากันระหว่างนักศึกษา และเป็นการสัมมนาเรื่องการพัฒนากิจกรรมด้านวัฒนธรรมเกี่ยวกับการแต่งกาย การทำความสะอาดพมารยาท และประเพณีต่าง ๆ กิจกรรมด้านนี้จัดเฉลี่ยปีละ 1 ครั้ง

10. การเผยแพร่วัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยการจัดพิมพ์หนังสือหรือเอกสารนั้น วิทยาลัยครูแต่ละแห่งได้จัดพิมพ์หนังสือและเอกสารเป็นจำนวนมาก หนังสือและเอกสารที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นเรื่องเกี่ยวกับอาหารพื้นเมือง วิถีชนาการเครื่องดนตรีของภาคเหนือ และวัฒนธรรมประจำหมู่บ้าน เป็นต้น ส่วนหนังสือและเอกสารที่วิทยาลัยได้พิมพ์เผยแพร่เป็นจำนวนมากนั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับการแนะนำศูนย์วัฒนธรรมประจำวิทยาลัยครู รวมบทความทางวัฒนธรรมต่าง ๆ เอกสารงานนิทรรศการวัฒนธรรมแห่งชาติ และบางวิทยาลัยมีการพิมพ์วารสารวัฒนธรรมประจำศูนย์ของวิทยาลัย โดยมีชื่อว่า วัฒนธรรมสาร ออกเผยแพร่อีกด้วย การจัดพิมพ์หนังสือหรือเอกสารเฉลี่ยปีละ 50 ฉบับ

11. ด้านการเชิญวิทยากรมาบรรยายความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน วิทยาลัยครูหลายแห่งยังมีได้ดำเนินการทางด้านนี้ เนื่องจากครูทางด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านอย่างแท้จริงหาได้ยาก อย่างไรก็ตาม วิทยาลัยบางแห่งได้เชิญผู้นำอนุรักษ์เพลงไทยใหญ่มาสอนและสาธิตการร้องเพลงประกอบการเล่นมอญเซ็ง (ซอญเซ็ง) และการฟ้อนสาวไหม นอกจากนี้ยังได้เชิญวิทยากรมาบรรยายเรื่องเกี่ยวกับการเทศน์ของภาคเหนือซึ่งเรียกว่า เทศน์ตุ้เจ้า อีกด้วย กิจกรรมด้านนี้จัดเฉลี่ยปีละ 1 ครั้ง

12. ในด้านกีฬาและนันทนาการ วิทยาลัยครูแต่ละวิทยาลัยจะมีกีฬาประเภทหนึ่งของวิทยาลัย เช่น กีฬาสี กีฬาระหว่างรุ่นพี่และรุ่นน้อง และกีฬาระหว่างนักกีฬาวิชาเอก นอกจากนี้วิทยาลัยครูยังได้จัดแข่งขันกีฬาระหว่างวิทยาลัยครูกับสภามันอื่น ๆ อีก เช่น ระหว่างวิทยาลัยครูด้วยกัน วิทยาลัยพลศึกษา วิทยาลัยสาธารณสุข เป็นต้น

กีฬาที่จัดให้มีขึ้นโดยนัก ฟุตบอล บาสเกตบอล วอลเลย์บอล แอสน์บอล และตะกร้อ ซึ่งกีฬาเหล่านี้ได้รับความนิยมจากนักกีฬาและประชาชนเป็นนัยบ้างก็ กิจกรรมก้านนี้จัด เฉลี่ยปีละ 5 ครั้ง

13. ในด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมทางด้านวรรณกรรมไทย วิทยาลัยครูได้จัดประกวดหาความร้อยกรอง เป็นส่วนใหญ่ และบทความร้อยกรองที่จัดขึ้นนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับราชสุคติเพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระราชวงศ์ในโอกาสต่าง ๆ หรือประกวดร้อยกรองเกี่ยวกับพระคุณแม่ พระคุณครู แต่กิจกรรมที่จัดทุกวิทยาลัย คือ กิจกรรมในวันสุนทรภู่ โดยจัดให้มีการประกวดบทร้อยกรองในหัวข้อต่าง ๆ แข่งขัน โดกฉอนสด แข่งขันอ่านทำนองเสนาะ เป็นต้น กิจกรรมก้านนี้จัดเฉลี่ยปีละ 1 ครั้ง

14. ด้านการพัฒนาและตกแต่งโบราณสถานของท้องถิ่น วิทยาลัยครูแต่ละแห่งได้จัดให้มีการพัฒนาสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากเป็นการพัฒนาวัด ปีละ 2 ครั้ง นอกจากนั้นบางวิทยาลัยได้มีการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวประจำจังหวัด หรือพัฒนาสถานที่รกร้างหรือโบราณวัตถุซึ่งชำรุดทรุดโทรมด้วยการทำความสะอาด ในการพัฒนาดังกล่าว วิทยาลัยครูได้ให้นักศึกษาเป็นผู้ทำการพัฒนา โดยดำเนินการในรูปแบบการอาสาสมัคร และกระทำกิจกรรมในวันสำคัญ ๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา หรือระหว่างสัปดาห์สาธารณสุข

15. ในการจัดให้บุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานด้านวัฒนธรรมของวิทยาลัย ไปปฏิบัติงานหรือทัศนศึกษานอกท้องถิ่นของตนนั้น วิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือได้ส่งบุคลากรดังกล่าวไปปฏิบัติงานการจัดทิวทัศน์ธรรมชาติและจัดกิจกรรมวัฒนธรรมของภาคใต้ในจังหวัดภาคใต้เป็นจำนวน 1 ครั้ง เพื่อนำมาเป็นแนวคิดในการจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรมในเขตของตน

16. การกระทำกิจกรรมทางศาสนาของวิทยาลัยครูมีเป็นประจำทุกวิทยาลัย โดยเจ้าพนักงานวัดหนึ่งวัดสภากัมมัฏฐาน และจัดอบรมจริยธรรมและคุณธรรมขึ้นในวิทยาลัย ให้แก่นักศึกษา และร่วมมือกับวัดในการจัดอบรมดังกล่าวให้แก่ประชาชนโดยจัดที่วัดอีกด้วย นอกจากนี้วิทยาลัยครูได้จัดให้มีการอุปสมบทหมู่แก่นักศึกษาระดับ เยาวชน ทอกลีลา และทอดผ้าป่าตามวัดที่วิทยาลัยเห็นว่าเหมาะสม อีกทั้งจัดให้มีการทำบุญตักบาตรในเทศกาล

หรือวันสำคัญ ๆ เช่น เทศกาลวันขึ้นปีใหม่ เทศกาลสงกรานต์ วันสถาปนาวิทยาลัย
วันไหว้ครู เป็นต้น กิจกรรมภายในจัดเฉลี่ยปีละ 10 ครั้ง

17. ในคำบการร่วมปีกับหน่วยงานของรัฐและเอกชน เนื่องในโอกาสพิเศษ
เพื่อในผู้เผยแพร่ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมนั้น วิทยาลัยครูได้ร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยจัดกิจกรรมตามคำเชิญชวนด้วยการจัดงาน
เทอดพระเกียรติในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ
เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา จักงานรำลึกถึงพระปิยมหาราช ฯลฯ และวิทยาลัยครู
แต่ละแห่งได้จัดงานสภากวีวีรบุรุษประจำท้องถิ่นของตน ร่วมกับจังหวัด เช่น จักงานสภากวี
พระยาพิชัยดาบหัก (จังหวัดอุดรธานี) จักงานสภากวีสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (จังหวัด
พิษณุโลก) เป็นต้น กิจกรรมภายในจัดเฉลี่ยปีละ 5 ครั้ง

18. คำบการให้บริการชุมชนทางด้านวัฒนธรรมโดยได้การอบรมหลักสูตรระยะ
สั้น วิทยาลัยครูมักให้การอบรมทางด้านการรักษาวินัยวัฒนธรรมพื้นบ้านไว้ เช่น อบรมและแนะ
นำการพ่อนพื้นเมืองได้แก่กลุ่มคนหนุ่มคนสาว หรืออบรมหลักสูตรพื้นบ้าน เช่น อบรม
การทำไม้กวาดของชาวฉะเชิงเทรา เป็นต้น นอกจากนี้วิทยาลัยครูยังได้ให้บริการชุมชนด้วยการ
ฝึกอบรมกานิยมพื้นฐาน 5 ประการ และฝึกอบรมการพัฒนาท้องถิ่นให้น่าอยู่ น่าอาศัยอีก
ด้วย กิจกรรมภายในจัดเฉลี่ยปีละ 2 ครั้ง

19. การสนับสนุนหรือจัดให้มีโครงการจัดทำหนังสืออ่านประกอบที่เกี่ยวกับ
วัฒนธรรมท้องถิ่นสำหรับเด็กในวัยเรียนนั้น วิทยาลัยครูยังมีได้ดำเนินการในคำบนี้ เนื่อง
จากมีกิจกรรมภายในที่ค่อนข้างมากแล้ว นอกจากนั้นการจัดทำหนังสืออ่านประกอบเป็น
โครงการใหญ่และต้องใช้ทุนมาก แต่วิทยาลัยได้รับทุนทางด้านวัฒนธรรมน้อย

20. คำบการจักประกวดผลงานทางด้านวัฒนธรรมในสาขาก่าง ๆ นั้น วิทยาลัย
ครูได้จัดให้มีการประกวดพระเครื่องประจำจังหวัดโดยร่วมมือกับชมรมพระเครื่องของจังหวัด
เป็นประจำปีละ 1 ครั้ง นอกจากนี้มีการจัดประกวดพระเครื่องพื้นเมืองประกวดภาพวาดใน
โอกาสต่าง ๆ เช่น ประกวดภาพส่งกานิยมพื้นฐาน 5 ประการในระหว่างสัปดาห์วัฒนธรรม

ประกวดภาพวาดของตัวละครในวรรณคดีในวันสุนทรภู่รำลึก เป็นต้น แต่การประกวดผลงานทางบ้านวัฒนธรรมในสาขาต่าง ๆ นี้ วิทยาลัยครูค่าเนินเกรงไค่น้อยครั้ง เนื่องจากปัญหาบางประการ เช่น ปัญหาต้นทุนงบประมาณ ปัญหาต้นทุนเวลา และปัญหาค่ามนุษย์รับผิดชอบในการจัดงาน จึงเฉลี่ยการจัดกิจกรรมทางบ้านนี้ได้ปีละ 1 ครั้ง

จากผลการสัมภาษณ์จะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมทางบ้านวัฒนธรรมของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือส่วนใหญ่จะเป็นการจัดกิจกรรมทางบ้านประเพณี กิจกรรมทางบ้านศาสนา กิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านในเทศกาลหรืองานต่าง ๆ การจัดนิทรรศการทางวัฒนธรรม และการจัดกีฬาและนันทนาการ ส่วนกิจกรรมบ้านอื่น ๆ มีการปฏิบัติเพียงปีละ 1-2 ครั้งเท่านั้น และบางกิจกรรมไม่มีการปฏิบัติเลย เช่น การจัดหาหนังสืออ่านประกอบเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นสำหรับเด็กในวัยเรียน

ตอนที่ 3

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานทางค่านิยมธรรมของวิทยาลัยครู
ในเขตภาคเหนือ

ผลจากการสัมภาษณ์ สามารถนำเสนอเป็นความเรียงได้ดังต่อไปนี้

วิทยาลัยครูทุกแห่งมีนโยบายเกี่ยวกับการค่านิยมธรรมของวิทยาลัยครูมุ่งส่งเสริม ชื่นชู ปลูกฝังความประพฤติดีของนักศึกษาด้วยการสนับสนุนส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางค่านิยมธรรม นอกจากนี้วิทยาลัยครูยังมีนโยบายในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีประจำท้องถิ่นรวมทั้งโบราณวัตถุ รวมทั้งเผยแพร่วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นแก่ปัญหาที่วิทยาลัยครูประสบในค่านิยมคือ วิทยาลัยครูไม่ทราบเป้าหมายที่แน่นอนในการดำเนินงานทางค่านิยมธรรม เพราะกรรมการฝึกหัดครูไม่ได้กำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานค่านิยมธรรมให้แก่ชั้นในแต่ละปีการศึกษา เพียงแต่กำหนดนโยบายไว้กว้าง ๆ ทำให้แต่ละวิทยาลัยครูต่างก็ดำเนินงานของตนเองในลักษณะของการส่งเสริมวัฒนธรรมทั่วไป ไม่ได้เห็นค่านิยมใดค่านึงโดยเฉพาะ จึงไม่เห็นผลสำเร็จชัดเจน ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามนโยบายเท่าที่ควร

วิทยาลัยครูมีวิธีการดำเนินงานตามนโยบายด้วยการจัดทำโครงการเพื่อจัดกิจกรรมและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในการจัดกิจกรรมค่านิยมธรรม แต่มีปัญหาคือ การจัดกิจกรรมมีน้อยไป เนื่องจากปัญหาค่านิยมดำเนินการงบประมาณ และระยะเวลา อีกทั้งคณะกรรมการศูนย์วัฒนธรรมประสานงานกันไม่ได้เต็มที่ เนื่องจากมีเวลาว่างไม่ตรงกัน จึงมักไม่ค่อยได้รวมประชุมด้วยกันหรือปรึกษากันได้ไม่ทั่วถึง

ปัญหาและอุปสรรคด้านงบประมาณเกี่ยวกับการดำเนินงานค่านิยมธรรมวิทยาลัยครูเกือบทุกแห่งประสบปัญหาในด้านนี้มาก แม้ว่าวิทยาลัยครูจะใช้งบประมาณค่านี้จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และงบประมาณประเภทเงินบำรุงการศึกษาจากวิทยาลัยเองแต่ก็ดูยาก แต่เป็นงบประมาณที่อยู่ในวงเงินจำกัด และผู้บริหารงบประมาณด้านนี้มีความรับผิดชอบหลายด้าน ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะวางแผนดำเนินการให้รัดกุม ทำให้งบประมาณไม่ได้นำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือบางครั้งงบประมาณยังคง

ถูกแบ่ง เพราะมีโครงการที่ต้องดำเนินการหลายโครงการ ทำให้การดำเนินงานไม่สะดวก และไม่กว้างขวางเท่าที่ควร นอกจากนั้นไม่มีงบประมาณในการจัดซื้อครุภัณฑ์ซึ่งครุภัณฑ์บางชิ้นจำเป็นมาก เช่น ตู้เก็บวัสดุและเอกสารของศูนย์วัฒนธรรม ทำให้ผู้ดำเนินงานเกิดความอึดอัดและเบียดเบียนในการดำเนินงาน

ในแผนการดำเนินงานตามโครงการ ที่ได้ตั้งไว้ มีปัญหาและอุปสรรคมากพอสมควร กล่าวคือ อาจารย์ผู้ซึ่งไม่มีหน้าที่ดำเนินงานวัฒนธรรมไม่มีใครให้ความสนใจร่วมกิจกรรมนัก สำหรับนักศึกษาที่ค่อนข้างกิจกรรมหลายอย่างในเวลาเดียวกัน เนื่องจากวิทยาลัยครูมิได้มีเฉพาะกิจกรรมด้านวัฒนธรรมแต่เพียงด้านเดียว ทำให้เด็กก็มักต้องถูกแบ่งออกไปทำกิจกรรมต่าง ๆ กัน ไม่สามารถร่วมงานกิจกรรมวัฒนธรรมได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง นอกจากนี้ยังมีปัญหาค่าใช้จ่ายระยะเวลาไม่อำนวย กล่าวคือ ถ้าเป็นโครงการที่เกี่ยวกับเทศกาล จะถูกบึงกับควยเวลาของเทศกาล ทำให้ต้องเสียเวลาในการเรียนการสอนแล้วเตรียมจัดงาน ขณะเดียวกันต้องถือการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ทำให้ปฏิบัติงานไม่เต็มที่

ส่วนปัญหาและอุปสรรคทางด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่นนั้น จะมีปัญหาเฉพาะหน่วยงานภายในวิทยาลัยคือ หน่วยงานภายในวิทยาลัยให้ความสนใจในงานด้านวัฒนธรรมน้อย เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญในเรื่องนี้มากนัก ส่วนปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานภายนอกวิทยาลัยนั้นไม่มีเลย เพราะหน่วยงานภายนอกให้ความร่วมมือและสนับสนุนเป็นอย่างดี

ปัญหาและอุปสรรคด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรมมีมาก คือบุคลากรที่ดำเนินงานด้านนี้มีหน้าที่ประจำอยู่แล้วคือ งามสอน จึงไม่สามารถอุทิศตนและเวลาเพื่อปฏิบัติงานวัฒนธรรมได้เต็มที่ และบุคลากรยังไม่เข้าใจขอบข่ายของวัฒนธรรมดีพอ ถิ่นอาจจะเนื่องจากไม่ทราบเป้าหมายที่แน่ชัดในการดำเนินงาน นอกจากนี้ จำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์วัฒนธรรมมีไม่เพียงพอ

ปัญหาค้นวิชาการเป็น วิทยาลัยครูส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในเรื่องของแหล่งค้นคว้าข้อมูลเพื่อสนับสนุนตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม แต่มีปัญหาค้นการขาดบุคลากรที่เกี่ยวข้องทางด้านวัฒนธรรม

ในกานทัศน์คติและความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษา และประชาชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมค่านิยมธรรมของวิทยาลัยครูนั้นอาจารย์และนักศึกษาด่วนใหญ่สนใจกิจกรรมทางด้านนี้ แต่เป็นไปในลักษณะของการชมมากกว่าที่จะกระทำด้วยตนเอง และอาจารย์บางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องวัฒนธรรม จึงมีทัศนคติที่ไม่สู้ดีต่อการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เห็นว่าการจัดกิจกรรมค่านิยมนี้ทำให้นักศึกษาเสียเวลาในการเรียน และเป็นภาระเพิ่มเฟ้อโดยใช่เหตุ ส่วนประชาชนมีทัศนคติที่ดีมากในการจัดกิจกรรมค่านิยมธรรมของวิทยาลัยครู มีความคิดเห็นว่าสิ่งที่วิทยาลัยครูกระทำเป็นสิ่งดีงาม ช่วยจรรโลงรักษาวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติไว้มิให้สูญหาย

จะเห็นได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการดำเนินงานค่านิยมธรรมของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนืออันได้แก่ ปัญหาค่านิยมประมาณ ปัญหาการทำงานตามโครงการที่ตั้งไว้ไม่บรรลุผลเท่าที่ควร และปัญหาค่านิยมบุคลากร ส่วนปัญหาค่านิยมอื่น ๆ มีไม่มากนัก

ข้อค้นพบที่ได้จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในค่านิยมธรรมการจัดกิจกรรมทางค่านิยมธรรมของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นตรงกันว่า กิจกรรมบางลักษณะมีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างมาก และกิจกรรมบางลักษณะมีการปฏิบัติในระดับค่อนข้างน้อย ดังนี้คือ

กิจกรรมที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างมาก คือ การฟื้นฟูกิจกรรมทางด้านประเพณี ควบคู่การจัดฟ้อนรำต่างๆ ตามแบบของภาคเหนือขึ้นในโอกาสต่าง ๆ และจัดนิทรรศการเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีของภาคเหนือ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษา เยาวชนและประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีและเกิดค่านิยมที่จะประพฤติปฏิบัติ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมทางด้านศาสนา กล่าวคือ มีการจัดพิธีสำคัญทางศาสนาขึ้นทุกครั้งในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และอาสาฬหบูชา โดยให้มีการทำบุญตักบาตร และเวียนเทียน และจัดชบวนแห่เทียนพรรษาในวันเข้าพรรษาอีกด้วย นอกจากการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาดังกล่าว วิทยาลัยครูทุกแห่งยังได้จัดให้นักศึกษานั่งวิไลนาก็มีฐานจัดอบรมจริยธรรมและคุณธรรมให้แก่ นักศึกษาและประชาชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษา เยาวชน และประชาชนมีขอปฏิบัติทางศาสนาเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือจะมุ่งเน้นการประกอบ

พิธีและจัดกิจกรรมทางศาสนาเป็นอย่างมาก แต่การจัดใหม่การเรียนทางศาสนาในสถาบัน การศึกษายังมีการปฏิบัติในระดับค่อนข้างน้อย

กิจกรรมที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย คือ การให้บริการชุมชนโดยให้การอบรม ทั้งด้านวัฒนธรรมและการประกอบอาชีพ ก็ยังเห็นได้ว่าวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือให้การอบรม หลักสูตรระยะสั้นเกี่ยวกับการรักษาวัฒนธรรมพื้นบ้านหรือหัตถกรรมกึ่งเฉลี่ยปีละ 2 ครั้งเท่านั้น และการสนับสนุนการผลิตงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านในรูปแบบหรือโดยวิธีการอื่นๆ เช่น การจัดประกวดผลงานทางด้านวัฒนธรรมในสาขาต่างๆ ก็มีการปฏิบัติในระดับค่อนข้างน้อยเช่นเดียวกัน คือ มีการจัดประกวดปีละ 1 ครั้ง นอกจากนี้การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทางชนบทธรรมดาเนียม ประเพณีระหว่างท้องถิ่น หรือระหว่างภาคโดยการจัดวัฒนธรรมสัญจร ยังไม่ได้รับการดำเนินการมากเท่าที่ควร มีการปฏิบัติกิจกรรมทางด้านนี้เพียงปีละ 1 ครั้งเท่านั้น

ในค่านิยมหรืออุปสรรคในการดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรมนั้น เมื่อพิจารณาจาก ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แล้ว จะเห็นได้ว่าปัญหาค่านิยมค่านิยมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก กล่าวคือ บุคลากรมีเวลาไม่เพียงพอที่จะอุทิศตนให้กับการปฏิบัติงานด้าน วัฒนธรรม และจำนวนบุคลากรในการปฏิบัติงานไม่พอเหมาะ ส่วนปัญหาทางด้านวิชาการนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ที่ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นตรงกันว่า ปัญหาทางด้านวิชาการอยู่ในระดับ ค่อนข้างน้อยหรือเกือบจะไม่มีปัญหาเลย เพราะวิทยาลัยครูส่วนใหญ่สามารถหาแหล่งคนควา ข้อมูลเพื่อสนับสนุนตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมได้ ทางด้านผู้สอนก็เล็งเห็นความ สำคัญของวัฒนธรรมโดยพยายามสอดแทรกความรู้ด้านวัฒนธรรมลงในวิชาการต่างๆ ด้วย นอกจากนี้ ปัญหาในด้านความสนใจของประชาชนเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือในกิจกรรมด้านวัฒนธรรมก็อยู่ใน ระดับค่อนข้างน้อยเช่นเดียวกัน คือ ประชาชนเล็งเห็นว่ากิจกรรมที่วิทยาลัยครูจัดขึ้นเป็นสิ่งที่ดี งาม แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ปัญหาความสนใจของอาจารย์เกี่ยวกับกิจกรรมด้านวัฒนธรรมอยู่ใน ระดับเกือบจะค่อนข้างมาก และจากผลของการสัมภาษณ์ปรากฏว่า อาจารย์ผู้ซึ่งไม่มีหน้าที่ดำเนินงาน วัฒนธรรมไม่มีใครให้ความสนใจร่วมกิจกรรมเช่นเดียวกัน

ส่วนปัญหาหรืออุปสรรคในด้านการทำงานกับหน่วยงานอื่นภายนอกวิทยาลัยอยู่ใน ระดับค่อนข้างน้อย ซึ่งตรงกันกับข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์ แต่ปัญหาการทำงานกับหน่วย งานภายในวิทยาลัยครูนั้น ผลจากการสอบถามแตกต่างจากผลจากการสัมภาษณ์ กล่าวคือ ผลจากการสอบถามปัญหาในค่านิยมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย แต่ผลจากการสัมภาษณ์ปรากฏว่า

ปัญหาในค่านิยมมาก กล่าวคือ หน่วยงานภายในวิทยาลัยครูให้ความสนใจงานด้านวัฒนธรรมน้อย เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญในเรื่องนี้มากนัก จึงไม่มีใครให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน

ข้อค้นพบที่ได้จากการสอบถามและการสัมภาษณ์ทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันนั้น เป็นสิ่งซึ่งผู้ที่ดำเนินงานด้านวัฒนธรรมควรจะได้ตระหนักถึงและจัดการสนับสนุนหรือแก้ไขในแต่ละส่วน เพื่อที่การดำเนินงานของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือที่มีต่อการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติ จะได้รับผลสำเร็จโดยสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง บทบาทของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือที่มีต่อการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษามหาชนภาพการทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรมของภาคของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ
2. เพื่อศึกษาถึงวิธีดำเนินการส่งเสริมทำนุบำรุงวัฒนธรรมท้องถิ่นในเขตที่วิทยาลัยแต่ละแห่งรับผิดชอบ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในด้านการดำเนินการทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และคณะกรรมการประจำศูนย์วัฒนธรรมของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือทั้ง 8 แห่ง ซึ่งเป็นผู้ที่กำลังปฏิบัติราชการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2525

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารนั้น ได้แก่ หัวหน้าคณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หัวหน้าคณะวิชาครูศาสตร์ หัวหน้าคณะวิชาวิทยาศาสตร์ รองอธิการฝ่ายวิชาการ รองอธิการฝ่ายบริหาร รองอธิการฝ่ายกิจการนักศึกษาและอธิการ โดยใช้ประชากรทั้งหมด รวมจำนวน 56 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ผู้สอน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากอาจารย์ผู้ซึ่งทำการสอนอยู่ในสาขาวิชาศิลปะ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาช่างฝีมือ สาขากีฬาและนันทนาการ และสาขาคหกรรมศิลป์ เป็นจำนวน 120 คน และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการศูนย์ ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายวัฒนธรรมสัมพันธ์ หัวหน้าฝ่าย

หอวัฒนธรรม หอหน้าฝ่ายฝึกอบรม หอหน้าฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ หอหน้าฝ่ายวิจัยและพัฒนา
 โครงการศูนย์วัฒนธรรม รองประธานศูนย์วัฒนธรรม และประธานศูนย์วัฒนธรรม โดยได้
 ประชากรทั้งหมด จำนวน 64 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 240 คน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจาก
 กลุ่มตัวอย่างได้ 198 คน คิดเป็นร้อยละ 82.50

นอกจากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ข้อมูลโดยวิธีแบบสอบถามแล้ว ยังมีกลุ่มตัวอย่างจาก
 การสัมภาษณ์อีกจำนวน 8 คน ได้แก่ ประธานศูนย์วัฒนธรรมและหัวหน้าฝ่ายกิจการนักศึกษา
 ของวิทยาลัยครู 4 แห่ง ที่ถือเป็นตัวแทนกลุ่มวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือตอนบนและเขตภาค
 เหนือตอนล่าง คือ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูลำปาง วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ และ
 วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม (พิษณุโลก)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม 1 ชุด และแบบสัมภาษณ์ 1 ชุด ซึ่ง
 ผู้วิจัยสร้างขึ้น ในแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอนคือ ตอนที่หนึ่ง เป็นสถานภาพส่วนตัวของ
 ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่สอง เป็นการจักอันดัปลักษณะงานและวิธีดำเนินการในการจักกิจกรรม
 ทางค่านิยมธรรม ตอนที่สามและตอนที่สี่ เป็นแบบประเมินความคิดเห็นในการจักกิจกรรมทาง
 ค่านิยมธรรม และปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานทางค่านิยมธรรม ส่วนแบบสัมภาษณ์
 แบ่งเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่หนึ่ง เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่สอง
 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมทางค่านิยมธรรมที่วิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือจักใหม่ขึ้น และตอน
 ที่สาม เป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานทางค่านิยมธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล แยกวิเคราะห์เป็น 2 ตอน ความลักษณะของเครื่องมือคือ

ข้อมูลที่เป็นแบบสอบถาม ตอนที่หนึ่ง วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่แล้วหาค่า
 ร้อยละ ตอนที่สอง วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่แล้วคูณด้วยค่าน้ำหนัก หาค่าเฉลี่ย
 แล้วจักอันดัปล ตอนที่สาม ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลที่ เป็นแบบ
 สัมภาษณ์ในตอนท้ายของตอนที่สามนั้น ใช้วิธีแจกแจงความถี่ คูณด้วยค่าน้ำหนัก หาค่าเฉลี่ย
 แล้วจักอันดัปล ส่วนตอนที่สี่ ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ข้อมูลที่เป็นแบบสัมภาษณ์ ตอนที่หนึ่ง วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่แล้วหาค่าร้อยละ ตอนที่สอง ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ยของจำนวนครั้งที่จัดกิจกรรม ส่วนตอนที่สาม ไม่มีการใช้วิธีการทางสถิติ เนื่องจากเป็นการสัมภาษณ์ปัญหาหรืออุปสรรคในท่านต่าง ๆ

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลที่เป็นแบบสอบถาม ผลปรากฏดังนี้

1. สถานภาพส่วนตัว จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คือร้อยละ 67.17 ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.99 และผู้ที่มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คือร้อยละ 5.05 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุราชการระหว่าง 11 - 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.98 ผู้มีอายุราชการระหว่าง 31 - 40 ปี มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 1.52 ส่วนตำแหน่งทางวิชาการนั้น ปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ คิดเป็นร้อยละ 94.95 และอีกร้อยละ 5.05 เป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ ในตำแหน่งทางการบริหาร ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 28.28 เป็นหัวหน้าภาค สำหรับวุฒิการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 50.00 มีวุฒิปริญญาตรี ร้อยละ 48.99 มีวุฒิปริญญาโท ผู้ที่มีวุฒิกว่าปริญญาตรีมีจำนวนน้อยที่สุด คือร้อยละ 1.01

2. ลักษณะงานและวิธีดำเนินงานในการจัดกิจกรรมค่านิยมธรรม ผลปรากฏว่า วิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือจัดงานประเพณีมากเป็นอันดับ 1 ($\bar{x} = 11.73$) รองลงมาคือ การจัดนิทรรศการ ($\bar{x} = 10.48$) และการจัดพิพิธภัณฑ์หรือหอวัฒนธรรม ($\bar{x} = 10.38$) ตามลำดับ และการจัดกิจกรรมและกลุ่มผู้สนใจอยู่ในอันดับสุดท้าย ($\bar{x} = 5.58$)

ส่วนวิธีดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จมากที่สุดคือ การร่วมมือกับสถาบันเอกชน องค์กร และหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ ($\bar{x} = 2.69$) รองลงมาคือ การดำเนินงานเป็นเอกเทศ ($\bar{x} = 2.14$) และอันดับสุดท้ายคือ การสนับสนุนให้หน่วยงานอื่นจัดทำ ($\bar{x} = 1.17$)

3. การจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรม ปรากฏว่า การจัดกิจกรรมที่ดำเนินงานในลักษณะของการสอนนั้น การส่งเสริมให้นักศึกษา เยาวชน และประชาชนมีกิจปฏิบัติทางศาสนา มีการปฏิบัติค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 2.87$) และกิจกรรมที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในค่านี้อีกคือ การจัดให้มีการเรียนทางศาสนาในสถาบันการศึกษา ($\bar{X} = 2.06$)

การจัดกิจกรรมที่ดำเนินงานในลักษณะของการจัดประกวดและจัดแข่งขันนั้น การสนับสนุนให้มีการจัดตั้งชุมนุมหรือชมรมต่าง ๆ ขึ้นในวิทยาลัยเพื่อช่วยถ่ายทอดวัฒนธรรม มีการปฏิบัติค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 2.76$) ส่วนการสนับสนุนการผลิตงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านในรูปแบบหรือวิธีการต่าง ๆ มีการปฏิบัติค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 2.01$)

การจัดกิจกรรมที่ดำเนินงานในลักษณะของการวิจัย การศึกษาและรวบรวมผล ปรากฏว่า การจัดรวบรวมโบราณวัตถุสำคัญทางวัฒนธรรมไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อให้นักศึกษา เยาวชน และประชาชนมีโอกาสศึกษาค้นคว้า มีการปฏิบัติในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 2.67$) ส่วนกิจกรรมที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดในค่านี้อีกคือ การส่งเสริมให้นักศึกษาค้นคว้าวิจัยและกระตุ้นให้นักศึกษา เยาวชน ร่วมกันทำนุบำรุงภาษาท้องถิ่นและภาษาไทยเดิม ($\bar{X} = 2.17$)

การจัดกิจกรรมที่ดำเนินงานในลักษณะของการประสานงานและติดต่อกับหน่วยงานอื่นด้วยการสนับสนุนให้สถาบันต่าง ๆ รวมผลิตบุคลากรทางวัฒนธรรมและการประสานงานกันระหว่างวิทยาลัยกับสมาคมของท้องถิ่น ชักชวนให้ประชาชนปฏิบัติธรรมในวันสำคัญของศาสนา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 2.45$ และ 2.47)

การจัดกิจกรรมในลักษณะการไปทัศนศึกษา กุฎาน และแลกเปลี่ยนเผยแพร่ วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ลักษณะของการประชาสัมพันธ์และการใช้วิธีการอื่น ๆ ผลปรากฏว่า วิทยาลัยควรปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยทั้งสิ้น ($\bar{X} = 2.27, 2.21$ และ 2.15 ตามลำดับ)

การจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ทั้ง 7 ด้าน มีการปฏิบัติค่อนข้างน้อย แต่เมื่อเปรียบเทียบทุกลักษณะปรากฏว่า การจัดกิจกรรมในลักษณะของการสอน มีการปฏิบัติมากกว่าลักษณะอื่น ๆ ($\bar{X} = 2.40$) และการจัดกิจกรรมในลักษณะของการใช้วิธีการอื่น ๆ มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.01$)

สำหรับกิจกรรมซึ่งวิทยาลัยจัดให้นักศึกษา เยาวชน และประชาชนแล้วได้รับผลสำเร็จมากที่สุดเป็นอันดับ 1 คือ การจัดงานประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.75$)

กิจกรรมที่ได้รับผลสำเร็จมากเป็นอันดับที่ 3 คือ การจัดประกวดมารยาทของนักศึกษาและการ
 ใ้หาการยอมรับจากวัฒนธรรมแก่ประชาชน ($\bar{x} = 1.05$)

4. ปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรม ผลปรากฏว่า ปัญหาใน
 การดำเนินงานด้านความคองการและความพร้อมในค่านิยมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 2.66$)
 และปัญหาเรื่องการวางแผนการทำงานล่วงหน้าอยู่ในระดับน้อยกว่าค่านิยม ๆ ($\bar{x} = 2.13$)

ปัญหาหรืออุปสรรคในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นทั้งภายในและภาย
 นอกวิทยาลัยอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.10$)

ปัญหาหรืออุปสรรคในค่านิยมบุคลากรปรากฏว่า ปัญหาบุคลากรมีเวลาไม่เพียงพอ
 ที่จะอุทิศให้กับการปฏิบัติงานทางด้านวัฒนธรรม และจำนวนบุคลากรในการปฏิบัติงานไม่พอเหมาะ
 อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 2.72$ และ 2.56 ตามลำดับ) ส่วนปัญหาบุคลากรมีความรู้
 ความชำนาญไม่ตรงกับงานที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุดในปัญหาค่านิยม ($\bar{x} = 2.13$)

ปัญหาหรืออุปสรรคในด้านวิชาการและปัญหาทั่วไปอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
 ($\bar{x} = 2.26$ และ 2.35 ตามลำดับ)

เมื่อเปรียบเทียบปัญหาหรืออุปสรรคทั้ง 5 ด้านแล้ว ปรากฏว่า ปัญหาที่อยู่ใน
 ระดับสูงกว่าปัญหาค่านิยมอื่น ๆ คือ ปัญหาค่านิยมบุคลากร ($\bar{x} = 2.37$) ส่วนปัญหาค่านิยมการประ-
 สานงานกับหน่วยงานอื่น ทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัย อยู่ในระดับต่ำที่สุด ($\bar{x} = 2.10$)

ข้อมูลที่เป็นแบบสัมภาษณ์ ปรากฏผลดังนี้

1. สถานภาพส่วนตัว ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 8 คน เป็นเพศชายทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ
 100.00 มีอายุอยู่ระหว่าง 31 - 40 ปี เป็นส่วนใหญ่ คือร้อยละ 62.50 และมีอายุราชการ
 อยู่ระหว่าง 11 - 20 ปี และ 21 - 30 ปี จำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 37.50 ส่วน
 ตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ คิดเป็นร้อยละ 87.50 และเป็นรอง
 ศาสตราจารย์อีกร้อยละ 12.50 ในด้านตำแหน่งทางการบริหาร ผู้ให้สัมภาษณ์มีตำแหน่งประธาน
 ศูนย์วัฒนธรรมและหัวหน้าฝ่ายกิจการนักศึกษาจำนวนเท่ากันคือร้อยละ 50.00 และมีวุฒิปริญญา
 ครีร้อยละ 50.00 วุฒิปริญญาโท ร้อยละ 37.50 และวุฒิปริญญาเอก ร้อยละ 12.00

2. กิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมที่วิทยาลัยได้จัดให้มีขึ้นในรอบปีการศึกษา 2525 มีดังนี้ คือ กิจกรรมในตำราโครงการศึกษาและฟื้นฟูกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมและประเพณี และกิจกรรมทางด้านศาสนา มีการปฏิบัติมากเฝ้า ๆ กันคือ เณรเดี่ยวปีละ 10 ครั้ง กิจกรรมที่มีการปฏิบัติมากรองลงมาคือ การละเล่นพื้นบ้านในเทศกาลหรืองานต่าง ๆ อีกเณรเดี่ยวปีละ 6 ครั้ง ส่วนกิจกรรมด้านการจัดนิทรรศการทางวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมด้านกีฬาและนันทนาการ และด้านการรวมมือหน่วยงานของรัฐและเอกชน สืบค้นข้อมูล เผยแพร่ความรู้ทางวัฒนธรรม มีการปฏิบัติในระดับต่าง ๆ กัน คือ เณรเดี่ยวปีละ 5 ครั้ง และกิจกรรมที่วิทยาลัยครูไม่ได้ปฏิบัติเลยคือ การสนับสนุนหรือจัดให้มีโครงการจัดทำหนังสืออ่านประกอบที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นสำหรับเด็กในวัยเรียน

3. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรมของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ ในรอบปีการศึกษา 2525 มีดังนี้

ในค่านโยบายและวิธีการดำเนินงานตามนโยบายการท่าศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรมนั้น วิทยาลัยครูมีนโยบายที่แนบชัดในแต่ละวิทยาลัย แต่เป็นนโยบายกว้าง ๆ เนื่องจากกรมการฝึกหัดครูไม่ได้กำหนดเป็นเป้าหมายที่แน่นอนในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมให้แก่วิทยาลัยครู นอกจากนั้น ทัศนคติของวัฒนธรรมท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไป มีการสนใจและนิยมวัฒนธรรมต่างชาติมากขึ้น ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามนโยบายที่วิทยาลัยครูกำหนดไว้ การจัดกิจกรรมมีน้อย และคณะกรรมการศูนย์วัฒนธรรมประสานงานกันไม่ได้เต็มที่ ส่วนการหางานตามโครงการที่ทำไว้มีปัญหาคือ อาจารย์บางส่วนไม่ให้ความสนใจร่วมกิจกรรม นักเรียนต้องทำกิจกรรมหลายชนิดในเวลาเดียวกัน และระยะเวลาในการจัดกิจกรรมไม่อำนวย

สิ่งซึ่งเป็นปัญหามากคือ งบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม กล่าวคือ ในค่านงบประมาณนั้น วิทยาลัยครูและศูนย์วัฒนธรรมได้รับงบประมาณน้อย และผู้ที่ทำหน้าที่ในการบริหารค่านนี้ไม่ได้ว่างงบประมาณมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนในค่านบุคลากร ปรากฏว่า บุคลากรมีงานประจำมาก บุคลากรไม่เข้าใจขอบข่ายของการดำเนินงาน จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานในศูนย์วัฒนธรรม และขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม

ส่วนการประสานงานกับหน่วยงานอื่นมีปัญหาเล็กน้อย คือ มีปัญหาเฉพาะกับหน่วยงานภายในวิทยาลัยครู แต่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานภายนอกวิทยาลัย. เพราะหน่วยงานภายนอกวิทยาลัยให้ความสำคัญและการสนับสนุนดี

สิ่งซึ่งไม่เป็นปัญหาเลย คือ ทศนคติและความคิดเห็นของประชาชน อาจารย์ และนักศึกษาส่วนใหญ่ที่มีต่อการจัดกิจกรรมของวิทยาลัยครู กล่าวคือ ประชาชนเห็นว่าการจัดกิจกรรมที่วิทยาลัยครูขึ้นเป็นสิ่งที่ดีงาม ช่วยรักษาวินัยธรรมท้องถิ่นไว้ ส่วนนักศึกษาและอาจารย์ส่วนใหญ่สนใจชมกิจกรรม มีอาจารย์เป็นบางส่วนเท่านั้นที่ไม่เห็นความสำคัญของวัฒนธรรม นอกจากนั้นในด้านวิมล ทวาร. วิทยาลัยครูส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาด้านแหล่งในการค้นคว้าข้อมูลเช่นกัน

ขอค้นพบที่ได้จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในค่านลักษณะการจัดกิจกรรมทางค่านวัฒนธรรมของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นตรงกันว่า กิจกรรมบางลักษณะมีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เช่น การฟื้นฟูกิจกรรมทางค่านประเพณี การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี และกิจกรรมทางค่านศาสนา และกิจกรรมบางลักษณะมีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย เช่น การให้บริการชุมชนโดยให้การอบรมทางค่านวัฒนธรรมและการประกอบอาชีพ การสนับสนุนการผลิตงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน การจัดวัฒนธรรมสัญจร

ในค่านปัญหาหรืออุปสรรคที่อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ซึ่งค้นพบจากแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ คือ ปัญหาด้านบุคลากร ส่วนปัญหาทางค่านวิชาการ และปัญหาความสนใจของประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมค่านวัฒนธรรมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ข้อที่น่าสังเกต คือ ปัญหาด้านความสนใจของอาจารย์เกี่ยวกับกิจกรรม

ทางคานวณธรรมอยู่ในระดับเกือบค่อนข้างมาก ส่วนชอกนพที่เป็นการขัดแย้งกัน คือ ปัญหาการประสานงานกับหน่วยงานภายในวิทยาลัยครู กล่าวคือ ผลจากการสอบถามนี้ ปัญหาในด้านนี้อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย แต่ผลจากการสัมภาษณ์พบว่า มีปัญหาในด้านนี้มาก เพราะหน่วยงานภายในวิทยาลัยครูไม่มีใครให้ความร่วมมือ

อภิปรายผล

อภิปรายผลจากการวิจัย ดังนี้

1. ลักษณะงานของกิจกรรมมหาวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือได้จัดขึ้น และมีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง คือ การจัดงานประเพณี และจากผลของการสัมภาษณ์เห็นได้ว่า กิจกรรมทางด้านประเพณีและกิจกรรมทางด้านศาสนา มีการปฏิบัติในระดับเท่า ๆ กัน แสดงว่าวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือพยายามที่จะจัดกิจกรรมให้สัมพันธ์กันกับการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นซึ่งมีศรัทธาต่อพุทธศาสนาอย่างยิ่ง ดังที่สงวน โชติสุขรัตน์¹ กล่าวไว้ว่า "คนในท้องถิ่นภาคเหนือมักจัดงานประเพณีต่างๆ ที่ลึกลับและเกี่ยวข้องกับศาสนาอย่างใกล้ชิด เช่น ประเพณีสงกรานต์ ก็จะต้องมีการทำบุญทางศาสนาในวัน "พญาวัน" นอกเหนือไปจากการละเล่นของหนุ่มสาวและการร่อนน้ำคำหัว" นอกจากนี้วิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือยังได้พยายามส่งเสริม ฟันฟุ และจรรโลงวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ไม่ให้สูญหายด้วยการจัดนิทรรศการและการละเล่นพื้นเมืองในวันเทศกาลต่างๆ จึงจะเห็นได้ว่าลักษณะงานที่วิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือใช้ในการจัดกิจกรรมเป็นอันดับรองลงมาก็คือการจัดนิทรรศการ และผลของการสัมภาษณ์เห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมด้วยการละเล่นพื้นบ้านมีอัตราเฉลี่ย

¹ สงวน โชติสุขรัตน์, ประเพณีไทยภาคเหนือ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเคียนส์โตร์, 2515), หน้า 5.

การจัดปีละ 6 ครั้ง ซึ่งถือใ้เรามีการปฏิบัติในอัตราที่ค่อนข้างสูงคือ คิดเฉลี่ย 2 เดือนต่อ 1 ครั้ง ทั้งนี้ถ้าจะนับเพราะวิทยาลัยครูถือเป็นหน้าที่ในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมท้องถิ่น ถึงที่ เดียว ประสิทธิ์¹ กล่าวไว้ว่า "วิทยาลัยครูทั่วประเทศถือเป็นหน่วยประเคราะห์ศูนย์ชุมนุมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย มีหน้าที่บำรุงวัฒนธรรมไทยลูกหลาน" ทั้งนี้ แม้ว่าวิทยาลัยครูจะมีภาระหน้าที่ในการสอน บัณฑิตครู พยาบาลวิจัย และให้บริการชุมชนแล้วก็ตาม หน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การทำนุบำรุงวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 มาตรา 5 ซึ่งกำหนดไว้ว่า² "ในวิทยาลัยครูเป็นสถานศึกษาที่เพาะและการวิจัย บัณฑิตครู ประสงค์ให้การศึกษาศึกษาการเพาะผลิตครูทั้งระดับปริญญาตรี คำการวิจัยส่งเสริมวิชาชีพ และวิชาฐานของครู อาจารย์ และเวาหน้าที่ผู้บริหารการศึกษา ทำนุบำรุงวัฒนธรรมและได้มีบริการทางวิชาการแก่สังคม" ส่วนการวิจัยพิพิธภัณฑหรือหอวัฒนธรรม วิทยาลัยครูได้ให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกรมการฝึกหัดครู³ ที่ให้จัดศูนย์วัฒนธรรมขึ้นในวิทยาลัยครู ทำหน้าที่ส่งเสริมประสานงานวัฒนธรรม มุ่งเน้นการศึกษาค้นคว้า วิจัยวัฒนธรรมสาขาต่าง ๆ ในชุมชน และจัดตั้งหอวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งการวิจัยพิพิธภัณฑหรือหอวัฒนธรรมท้องถิ่นนี้เป็นการแสดงผลงานวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คนคิดและประชาชนมีโอกาสเข้าชม ค้นคว้า และหาความรู้เพิ่มเติม และทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจและประทับใจในวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน ลักษณะกิจกรรมที่วิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 4 คือ การจัดการแสดงและสาธิต ที่เห็นเช่นนี้เพราะการจัดการแสดงและสาธิตจะดึงดูดอาศัยผู้เชี่ยวชาญทางบ้านวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมจึงจะได้รับความสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย แต่เนื่องจากกรณีศึกษาปรากฏว่า วิทยาลัยครูยังขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ

¹ เดียว ประสิทธิ์, "พิธีวัฒนธรรมท้องถิ่น," วารสารวัฒนธรรมไทย 19 (กุมภาพันธ์ 2523) : 55.

² การฝึกหัดครู, กรม, ฝ่ายประชาสัมพันธ์ สำนักงานเขต สภากรรมการฝึกหัดครู, ปีพิมพ์ฉบับที่ 1 สถาบันการฝึกหัดครู (กรุงเทพฯ นคร : โรงพิมพ์เน็คทราว, 2524), หน้า 62.

³ เคมเดียวกัน, หน้า 13.

ทางด้านวัฒนธรรมเป็นอย่างดี ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการแสดงและสาธิต แต่อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า วิทยาลัยครูได้เห็นความสำคัญในการจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ จึงได้จัดไว้ในชั้นปีที่ 4 เพราะการจัดกิจกรรมดังกล่าวและสาธิตนั้น บูมตามวงเวียนในรัชสมัยของวัฒนธรรมไทยสายการเดินและการตั้งเมืองของตนเอง คือ กระทำตามวัฒนธรรมสุโขทัยที่สำคัญ ส่วนการจัดกิจกรรมในลักษณะของการฝึกสอนและอบรมนั้น วิทยาลัยครูได้ให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 5 แสดงว่า ผู้สอนยังมีความรับผิดชอบในตนเอง และครูผู้สอนก็ยังมีเหตุผลทางด้านวิชาการเพียงด้านเดียว หากยังคำนึงถึงความสำคัญของการให้การอบรมทางด้านวัฒนธรรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรมในแก่นักศึกษาและประชาชนอีกด้วย ลักษณะงานที่วิทยาลัยครูจัดทำเป็นอันดับสุดท้ายคือ การจัดกิจกรรมและกลุ่มชุมชนในชั้นปีแสดงว่า การจัดกิจกรรมในลักษณะนี้กระทำโดยยาก เพราะวิทยาลัยครูจะทางโรงเรียนประมาณและบุคลากรเป็นจำนวนมาก เนื่องจากต้องสำรวจความสนใจของนักศึกษาและประชาชนที่ปศวัฒนธรรมในทุก ๆ สาขา และในแต่ละสาขาก็ยังมีสาขาย่อย ๆ อีกมาก แต่วิทยาลัยครูไม่มีงบประมาณและบุคลากรทางด้านนี้เพียงพอ จึงยังมิอาจทำกิจกรรมในลักษณะนี้ได้เต็มที่

สำหรับวิธีดำเนินการของการจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรมนี้ การร่วมมือกับสถาบันเอกชน องค์กร และหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ เป็นวิธีการที่กระทำเป็นผลสำเร็จมากที่สุดเป็นอันดับแรก ซึ่งแสดงว่า งานส่งเสริม เผยแพร่ ฟื้นฟู ปลูกฝังและจรรโลงวัฒนธรรมนี้ เป็นงานสำคัญและเรื่องงานใหญ่ซึ่งจะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายจึงจะได้รับการสำเร็จมากกว่าการดำเนินการเป็นเอกเทศหรือสนับสนุนให้หน่วยงานอื่นจัดทำ เพราะการดำเนินการด้านนี้จะต้องประกอบด้วยผู้เกี่ยวข้องจากสถานวัฒนธรรม งบประมาณ บุคลากร และสถานที่ ซึ่งวิทยาลัยครูยังมีองค์ประกอบดังกล่าวไม่เพียงพอ

2. การจัดกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมนี้ ปรากฏว่า วิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือได้ดำเนินการจัดกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับความสำเร็จถึง 7 ด้าน เนื่องจากประสบปัญหาบางประการ สิ่งในเบื้องต้นของการจัดกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมอยู่ที่ คณะกรรมการวางแผนบูรณาการเพื่อปฏิรูปการศึกษา ได้แสดงความคิดเห็นว่า สาเหตุที่สถาบันอุดมศึกษาทั้งหลาย

1 คณะกรรมการวางแผนบูรณาการเพื่อปฏิรูปการศึกษา, การปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 156.

ทางด้านการค้ามาทำธุรกิจและต้องเสริมวิสัยทัศน์รวมขอบข่ายเนื่องจาก ขาดบุคลากร อุปกรณ์
อาคารสถานที่ และการสนับสนุนทางงบประมาณ เวลาที่จำเป็นอยู่มักจะกระทำในรูปแบบ
กิจกรรมเสริมหลักสูตรของนิสิตนักศึกษาของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับศิษย์และวัฒนธรรมบาง
งานเท่านั้น ซึ่งตัวจริงแล้ว วิทยาลัยครูเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่กระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประ-
เทศและมีศูนย์วัฒนธรรมอยู่ในวิทยาลัยครูทุกแห่ง การจะดำเนินงานเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม
ของถิ่นใดอย่างทั่วถึง นอกจากนั้น วิทยาลัยครูเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ดำเนินหน้าที่ผลิตครูโดยตรง
ซึ่งหลักสูตรการฝึกหลักสูตรของสภาการฝึกหัดครู พ.ศ.2519¹ ได้กำหนดไว้ว่า มุ่งผลิตครูที่เป็น
ผู้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติในด้านที่จะเข้าเรียนมหาวิทยาลัยของตน เขาใจ
สภาพสิ่งแวดล้อมและสังคม และสามารถนำความรู้ความสามารถและความเข้าใจ ในบทบาท
หน้าที่ของตนมาพัฒนาการศึกษา เพื่อชีวิตและสังคมให้เป็นอย่างดี และในการที่จะให้ครูมีลูก-
สัมพันธ์กับชาว วิทยาลัยครูควรจะได้ปลูกฝังทัศนคติที่ต่างจากงานวัฒนธรรมในแกครูด้วย เพราะ
เมื่อครูเป็นผู้มีวัฒนธรรมแล้ว ครูย่อมปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างถูกต้อง นอกจากนั้นครูเป็นบุคคลที่
คนทั่วไปให้ความเคารพเชื่อถือ แม้ในปัจจุบันนี้สภาพ เศรษฐกิจและสังคมจะทำให้ความเป็นผู้ที่มี
คุณธรรมของครูลดลง แต่ประการหนึ่งคนทั้งยังมีทัศนคติที่ต่างครูอยู่อย่างมาก สิ่งซึ่งครูปฏิบัติ
เป็นสิ่งที่พวกเขายอมรับและเชื่อถือ ทั้งนี้วิทยาลัยครูจึงควรเร่งปลูกฝังวัฒนธรรมให้แกครูที่
วิทยาลัยครูเป็นผู้ผลิต เพื่อจะได้ให้ครูเหล่านั้นเป็นผู้นำทางด้านวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าวิทยาลัยครูในเขตรากหญ้าเถาเฝ้าโลกดำเนินกิจกรรมทางด้าน
วัฒนธรรมโดยส่วนรวมอยู่ในระดับชั้นขางน้อย แต่กิจกรรมที่ดำเนินงานได้ในลักษณะของการ
ส่งเสริมยังได้รับการปฏิบัติมากกว่าลักษณะอื่น ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมที่ดำเนินงานได้ใน
ลักษณะดังกล่าว สามารถกระทำได้ง่ายกว่ากิจกรรมในลักษณะอื่น ซึ่งโดยปรกติวิทยาลัยครู
ก็มีความสนใจในการดำเนินงานในลักษณะนี้อยู่แล้ว เพราะวิทยาลัยครูเป็นสถาบันการศึกษา
ซึ่งมีภารกิจสำคัญประการหนึ่งคือ การสอน นอกจากนั้น กิจกรรมที่เป็นการปฏิบัติค่อนข้างมาก
ได้แก่ การส่งเสริมให้นักศึกษา เยาวชน และประชาชนมีกิจปฏิบัติทางศาสนา การสนับสนุน

¹หลักสูตรการฝึกหัดครู, สภาการฝึกหัดครู พ.ศ.2519. อ้างจาก บุญเลิศ กลางใจ,
"การศึกษาสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในภาคเหนือ," (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 62.

ไว้ให้มีการจัดกิจกรรมหรืออบรมต่างๆ ๑) จัดในวิทยาลัย เพื่อช่วยศึกษาแนวคิดนิเวศธรรม และการจัด
อบรม รวมถึงรางวัลพิเศษสำหรับทางสำนักวัฒนธรรมไว้เป็นหน่วยชุมชนเพื่อได้แก่กลุ่มคน เขียวสน และ
ปวงประชาชนมีโอกาสนำมาชมนิทรรศการให้ดูเห็นว่า วิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือก็มีได้ทั้งนอน
ใจในการจัดกิจกรรมทางสำนักวัฒนธรรมเสียเลยที่เดียว เนื่องมาจากเป็นกรณีที่ไม่ทั่วถึง ซึ่ง
อาจเนื่องมาจาก การขาดบุคลากร อุปกรณ์ ขาดการสนับสนุนที่ จะสามารถสนับสนุนทางด้าน
งบประมาณตามที่คณะกรรมการวางแผนไว้ เพื่อมีรูปการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่เห็นได้ชัดเป็นได้

3. มีบทบาทและอุปสรรคในการก้าวเป็นงานทางด้านวัฒนธรรมของวิทยาลัยครูในเขต
ภาคเหนือโดยส่วนรวมแล้วมีข้อ แต่สิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญก็คือ มีบุคลากรบุคลากรและงบประมาณ
กล่าวคือ จำนวนบุคลากรมีไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน บุคลากรไม่เข้าใจขอบข่ายการดำเนินงาน
และบุคลากรไม่สามารถอุทิศตนเพื่อการทำงานทางด้านวัฒนธรรมได้เต็มที่ ที่เห็นเช่นนี้
เพราะบุคลากรเหล่านี้มักต้องหารายได้ในวิทยาลัยครูซึ่งต้องปฏิบัติงานที่อื่นต่าง ๆ มากมายหลายด้าน
ตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2518 และอาจารย์
ส่วนใหญ่เห็นว่า การบริการทางด้านการศึกษาหรือวิชาชีพอื่นที่มีความสำคัญมากเป็นอันดับแรก ก็จะมี
เพิ่มไปจากการวิจัยของ วิจัย ศาสตร์¹ และ สวัสดิ์² ซึ่งพบว่า บุคลากร
และอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคกลางและวิทยาลัยครูภาคใต้ให้ความสำคัญรองลงมาของการสอน
เป็นอันดับหนึ่ง และมีการปฏิบัติงานมากเป็นอันดับหนึ่งเช่นกัน ดังนั้นอาจารย์ส่วนใหญ่จึงอุทิศตน
เพื่อการสอนแต่เพียงอย่างเดียว แม้ว่าจะเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมแต่ก็ไม่อาจปฏิบัติงาน
ทางด้านวัฒนธรรมควบคู่กันไปได้ด้วย ส่วนอาจารย์ที่ยอมปฏิบัติงานทางด้านวัฒนธรรมก็ไม่สามารถอุทิศ
เวลาให้ทางด้านวัฒนธรรมได้เต็มที่ด้วยเหตุผลเดียวกัน และเมื่อเริ่มถึงขั้น จึงไม่เข้าใจขอบข่าย

¹ วิจัย ศาสตร์, "บทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์ในวิทยาลัยครูใน
ภาคกลาง," (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 138.

² สวัสดิ์ อุกฤษ, "บทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคใต้,"
(วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 107.

การดำเนินงานด้วยเช่นเดียวกัน ส่วนปัญหาค่างบประมาณไม่เพียงพอ นั้น อาจจะเป็นจาก วิทยาลัยครู ใ้รับงบประมาณเพื่อการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมจากกรมการฝึกหัดครูและสำนักงาน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นจำนวนไม่มากนัก เพราะสำนักงานดังกล่าวจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณให้ศูนย์วัฒนธรรมอื่นๆ ด้วย ทำให้เกิดการกระจายงบประมาณ ขณะเดียวกันวิทยาลัยครูก็มีโครงการด้านวัฒนธรรมหลายโครงการที่จะต้องปฏิบัติ จึงเกิดการ ไม่สัมพันธ์กันระหว่างงบประมาณและการจัดทำโครงการ และสิ่งที่ควรวินิจฉัยยกเหนือไป จากนั้นก็วิทยาลัยครูได้มีการกำหนดแผนงานเพื่อแบ่งสรรงบประมาณในการดำเนินงานด้าน วัฒนธรรมในแต่ละสถานไว้อย่างพอเพียงใด หรือไม่

นอกจากปัญหาดังกล่าวมาแล้ว ยังมีปัญหาที่นำตั้งเกตุอีกประการหนึ่ง คือ ปัญหา การประสานงานกับหน่วยงานภายในวิทยาลัยครู อันเนื่องจากหน่วยงานภายในวิทยาลัย ครู ไม่เห็นความสำคัญในด้านการวัฒนธรรมมากนัก ทั้งที่ถึงเป็นเพราะหน่วยงานต่างๆ ไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์ในการสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมของวิทยาลัย ครู หรือผู้บริหารไม่ได้ชี้แจงถึงบทบาทของศูนย์วัฒนธรรมให้หน่วยงานทุกหน่วยภายในวิทยาลัยครู ตระหนัก ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น เพราะถ้าหน่วยงานต่างๆ มีความเข้าใจอันดีถึงบทบาท และหน้าที่ของศูนย์วัฒนธรรม ย่อมจะต้องให้ความร่วมมือกับศูนย์วัฒนธรรมในการดำเนินงาน

4. แนวทางในการทำหน้าที่ของวัฒนธรรมในเขตภาคเหนืออันสมควรเริ่มที่การทำให้ ประชาชนในท้องถิ่นมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์และบำรุงวัฒนธรรม ท้องถิ่นของตนไว้ อีกทั้งเกิดความรัก อาบอึ้ง และประทับใจในวัฒนธรรมของตนด้วย ทั้งนี้ วิทยาลัยครูควรประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ อาทิเช่น ใช้สื่อมวลชนประเภทวิทยุ และโทรทัศน์ แฉกแพร่ ฟื้นฟู วัฒนธรรมด้วยการจัดส่งบทความด้านวัฒนธรรมไปยังสถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ และจัดรายการเกี่ยวกับวัฒนธรรมหรือประเพณี การละเล่น ของท้องถิ่น เพื่อแสดงทางโทรทัศน์ ด้วยการขอความร่วมมือหรือเช่าชั่วโมงจากสถานีโทรทัศน์ เพราะสื่อมวลชนทั้งสองประเภทนั้น เป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงและเป็นที่นิยมของประชาชนทุกระดับ นอกจากนี้ควรมีการทำปฏิทินวัฒนธรรมและประเพณี เพื่อจะได้ทราบว่าในแต่ละเดือนนั้นจะต้อง จัดกิจกรรมในสถานใดให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและประเพณีประจำเดือนนั้นๆ ต่อจากนั้นวิทยาลัย ครู จึงจัดกิจกรรมนำไปแสดงให้ประชาชนที่ศาลาประชาคมประจำจังหวัด เพื่อที่ประชาชนจะได้

ทราบและ เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน ส่วนศูนย์วัฒนธรรมนั้นควรจะมีพิพิธภัณฑ์ หนังสือเผยแพร่วัฒนธรรม หรือวารสารวัฒนธรรมประจำศูนย์ ทำการเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น ไปยัง หองสมุดต่างๆ ในจังหวัดของตน และจังหวัดใกล้เคียง หรือมีการแลกเปลี่ยนวารสาร วัฒนธรรมระหว่างศูนย์วัฒนธรรมในเขตภาคเหนือ

ในการเผยแพร่ฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีนั้น วิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือควรจะ ศึกษาว่า วัฒนธรรมและประเพณีในด้านใดที่สูญหายไปหรือไม่ได้รับความสนใจจากประชาชน เท่าที่ควร ควรจะมีการรื้อฟื้นโดยการหาคนแบบมาฝึกให้แก่ นักศึกษาวิชา เอกนาฏศิลป์ หรือ นักศึกษาที่เฝ้ามองความสนใจ เพื่อเผยแพร่ต่อไปยังประชาชน

แนวทางในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมที่สำคัญอีกแนวหนึ่ง คือ ผู้บริหารวิทยาลัยครู ควรจะก่อให้เกิดความร่วมมือในค่าน้อย่างเต็มที่ โดยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริหารระดับ จังหวัด ร่วมมือกันในการจัดกิจกรรม รวมทั้งการสนับสนุนทางค่านงบประมาณอีกด้วย ผู้บริหารวิทยาลัยครูจำเป็นต้องวางแผนร่วมกับผู้บริหารระดับจังหวัดในการจัดกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างวิทยาลัยครูกับจังหวัด เพราะผู้บริหารวิทยาลัยครูก็คือประชาชนศูนย์วัฒนธรรม และผู้บริหารระดับจังหวัดก็คือประธานกรรมการวัฒนธรรมประจำจังหวัด เมื่อทั้งสองฝ่ายมีความ เข้าใจที่สอดคล้อง การดำเนินงานในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมก็จะได้รับความสำเร็จ นอกจากนี้ ผู้บริหารทางวิทยาลัยครูสามารถกำหนดให้ศูนย์วัฒนธรรม เป็นหน่วยงานหนึ่งของวิทยาลัยครู ซึ่งบุคลากรปฏิบัติงานในศูนย์ฯ ควรจะได้รับปริมาณงานจากการทำงานด้านวัฒนธรรมน้อย ด้วย เพื่อไม่ให้บุคลากรเกิดความรู้สึกท้อถอยในการทำงานด้านนี้ ทั้งยังเป็นความช่วยเหลือให้บุคคล ในวิทยาลัยครูยอมรับว่าศูนย์วัฒนธรรมเป็นเสมือนหนึ่งศูนย์ของวิทยาลัยครูเอง ไม่ใช่ศูนย์ วัฒนธรรมซึ่งสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติขอฝากไว้ในวิทยาลัยครู เพราะเมื่อ บุคคลในวิทยาลัยครูเกิดความรู้สึกกังวลแล้วก็จะยอมเกิดความรู้สึกท้อถอยในการกิจของวิทยาลัยครู ในด้านารทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรม ผลประโยชน์ที่วิทยาลัยครูจะได้รับคือ ความร่วมมือ จากทุกคนในวิทยาลัยครู ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์ไปถึงการให้การศึกษาแก่เยาวชน อีกด้วย กล่าวคือ อาจารย์ผู้ทำหน้าที่ทางด้านการจัดหลักสูตร สามารถจัดทำชุดการเรียน การสอนเพื่อใช้ในระดับต่างๆ นับตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับอุดมศึกษา เป็นการปลูกฝัง วัฒนธรรมซึ่งเห็นผลสัมฤทธิ์มากกว่าวิธีการใด เพราะตามทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget) ถือว่าการปลูกฝัง เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก

ส่วนนักศึกษาและประชาชนนั้นก็สามารถช่วยทำนุบำรุงวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือได้ โดยการจัดตั้งชมรมหรือกลุ่มผู้สนใจด้านวัฒนธรรมในแต่ละสาขา รวบรวมผู้ที่มีใจรักในวัฒนธรรมอย่างแท้จริงและแบ่งหน้าที่กันดำเนินงาน ขณะเดียวกันชมรมหรือกลุ่มผู้สนใจของนักศึกษาและประชาชน ก็จะต้องร่วมมือและประสานงานกันตามสาขาและระหว่างสาขาวัฒนธรรมนั้นด้วย แต่ในการจัดตั้งชมรมหรือกลุ่มผู้สนใจนั้นจำเป็นต้องมีงบประมาณในการดำเนินงาน นักศึกษาและประชาชนอาจจะขอความร่วมมือจากผู้บริหารระดับจังหวัด องค์กร เอกชน และจัดหางบประมาณเองด้วยการจัดการแสดงหรือขายสินค้าหรือให้บริการอื่นๆ เพื่อให้ชมรมของตนดำรงอยู่ได้ วิธีการนี้จะช่วยในการถ่ายทอดและเผยแพร่วัฒนธรรมไปได้อย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้ การใช้ประโยชน์จากพระสงฆ์เพื่อให้เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่วัฒนธรรมก็ควรพิจารณา เพราะคนในภาคเหนือมีศรัทธาต่อบุคคล่างน่าอย่างมากอยู่แล้ว การเผยแพร่วัฒนธรรมโดยการชักนำจากพระสงฆ์ย่อมดำเนินการได้ง่ายที่จะโน้มน้าวจิตใจของประชาชนใหม่ ความรู้สึกหรือความเชื่อคล้อยตาม นอกจากพระสงฆ์แล้ว ผู้ใหญ่ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของคนรุ่นหลังหลังก็ควรที่จะประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านวัฒนธรรม และสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมและประเพณีแก่เด็กที่ทำงานได้แก่ลูกหลานและคนรุ่นหลังได้ก็ควรด้วย เพราะคนในภาคเหนือนี้เคารพนับถือผู้ใหญ่ผู้แก่กันโดยทั่วไปอยู่แล้ว เมื่อใดเห็นแบบอย่างจากคนรุ่น—ก่อนที่ตนเคารพพร้อมที่จะปฏิบัติตาม

แนวทางต่างๆ ที่ได้นำเสนอแฉ่วนนี้เชื่อว่าจะช่วยทำให้วัฒนธรรมในเขตภาคเหนือดำรงอยู่ได้ชั่วกาลนาน

ขอเสนอแนะ

ผลจากการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. กรมการฝึกหัดครูและสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติควรกำหนดนโยบายและเป้าหมายที่ชัดเจนในการส่งเสริมวัฒนธรรมในแต่ละปีการศึกษาให้วิทยาลัยครูและศูนย์วัฒนธรรมเป็นศูนย์กลาง พร้อมทั้งมีการติดตามผลงานด้วย
2. ทิวหาสถานศึกษาในแต่ละวิทยาลัยครู ควรให้ความสนับสนุนด้านการเงินเพื่อการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมโดยใช้งบประมาณจากเงินบำรุงการศึกษา นอกจากนั้นควรกำหนดให้ทุกหน่วยงานในวิทยาลัยให้ความร่วมมือกับศูนย์วัฒนธรรม

3. วิทยาลัยครูควรปลูกฝังและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น ไปยังกลุ่มเยาวชนด้วย นอกเหนือไปจากกลุ่มนักศึกษา และประชาชนโดยการจัดทำหนังสืออ่านประกอบที่เกี่ยวกับ วัฒนธรรมท้องถิ่นสำหรับเด็กในวัยเรียนด้วยการขอความร่วมมือจากกรมวิชาการและองค์การ ภาของคุรุสภาเพื่อการผลิตหนังสือในต้นทุนต่ำ

4. วิทยาลัยครูควรร่วมมือกับจังหวัดและเอกชนเพื่อการสนับสนุนทางการเงิน ในการทำเนิงานทางด้านวัฒนธรรมด้วยการจัดกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรม เช่น จัดการแสดง การละเล่นพื้นเมืองของภาคต่างๆ จัดทัศนศึกษาตามสถานที่ที่น่าสนใจ ให้แก่คนในภาคอื่น หรือ ชาวต่างประเทศโดยมีมีคฤหบดี เป็นคน

5. ศูนย์วัฒนธรรมควรทำการศึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อเป็นต้นแบบ และให้การอบรมแก่บุคลากรที่ดำเนินการงานด้านวัฒนธรรม ซึ่งบุคลากรดังกล่าวจะต้องได้รับการ เลือกสรรจากผู้ที่มีใจรักและมีความสนใจในเรื่องวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

6. ควรจะให้บุคลากรที่ดำเนินงานด้านวัฒนธรรมได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ด้วยการ ลดหรือไม่มีตัวโง่งสอน และพิจารณาความดีความชอบจากผลงานด้านวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยด้านวัฒนธรรมครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการศึกษา กลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบความคิดเห็นของคนหลายๆ กลุ่ม เช่น ข้าราชการ ประชาชน และ นักธุรกิจ ที่มีต่อการดำเนินบทบาทในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติของวิทยาลัยครูในเขต ภาคเหนือ และศึกษาบทบาทในด้านนี้ของสถาบันอื่นๆ เช่น มหาวิทยาลัย สถาบันเอกชน เป็นต้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

การฝึกหัดครู, กรม. ข้อสังเกตในการศึกษานากรมการฝึกหัดครู. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์เม็คทราย, 2524.

กานพงเพชร, วิทยาสัยครู. นิทรรศการวัฒนธรรม "ถจีน กระทบ." 13-15
พฤศจิกายน 2521. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2521.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การจัดบริการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน.
2520.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. วารสารวัฒนธรรมไทย. 2(กุมภาพันธ์
2513).

_____. เอกสารการประชุมแนวนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ ณ เมืองศรีนครินทร์ จังหวัด
กาญจนบุรี 13-15 กรกฎาคม 2521. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรม
การศาสนา, 2521.

_____. เอกสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ ชาววัฒนธรรม. 11(1-3 พฤษภาคม 2523).

คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา. การปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร :
วัฒนาพานิช, 2518.

จรัญ พรหมอยู่. สังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์,
2522.

ชนิดา วัลลูณีเกียรติ. "การชนงของการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กวัยรุน
ในจังหวัดเชียงใหม่." ปริทัศน์วัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ
ประสานมิตร, 2524.

ศันดา นาคบุณลา. โลกของวัยรุน. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์แสงศิสม์, 2513.

- น. ต. ป๋าน้ำ (นามแฝง). ประเพณีไทยอย่าง ๗. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
ไอเคียนลโกร, 2521.
- นิพนธ์ สุขสวัสดิ์. วรรณคดีไทยเกี่ยวกับขนบประเพณี. พิษณุโลก : แผนกเอกสาร
และการพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2520.
- บุญธรรม กิจปริศนาวิสุทธิ. ระเบียบวิธีการศึกษาทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพ-
มหานคร : ทางหูส่วนงานกิจการพิเศษธรรม, 2524.
- บุญเลิศ กลางใจ. "การศึกษาศาสนาและจิตวิทยาด้วยกรณีศึกษาในเขตภาคเหนือ."
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จากวิชาเอกศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย,
2523.
- บำรุง สุขทรัพย์. "บทบาทและผลการปฏิบัติงานของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม
ในการเผยแพร่ฟื้นฟู พัฒนาทางศิลป จิตใจ และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น
ต่อประชาชนในชนบท." คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2525.
- ประสิทธิ์ ภาพกมล. แบบเรียนวิชาภาษาไทย ท.๐31 "ภาษาถิ่นวัฒนธรรม".
กรุงเทพมหานคร : โอภาสวัฒนา, 2512.
- ประสิทธิ์ จำปา. "การศึกษาศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรม." เอกสารฉบับพิเศษ. เนื่องใน
งานนิทรรศการวัฒนธรรมพื้นเมืองภาคใต้ 4-6 สิงหาคม 2520.
- ประจักษ์ อภิรมย์ภักดี. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.
- ฝ่ายวิชาการงานวัฒนธรรม 4 ภาค. เอกสารประกอบนิทรรศการของวัฒนธรรม
สำนักที่ 4 ภาค, 2525.
- พูนพิศมัย กิษกุศล, ม.จ. สารคดีข่าว. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์นาคาสสาสน์,
2518.

เพชรบูรณ์, วิทยาลัยครู. วัฒนธรรมไทยวิทยาลัยครูเพชรบูรณ์. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์กรมการศึกษานานาชาติ, 2521.

เลี้ยว ประสิทธิ์. "ศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่น." วารสารวัฒนธรรมไทย. 19
(กุมภาพันธ์ 2523).

วิมล คำศรี. "การสอนกลอนวิชาไม่วิทยาลัยครูภาคใต้." วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหา
วิทยาลัย, 2522.

กิตติภาพกร, กรม. บรรณกิจวัฒนธรรมบนแผ่นดินไทยยุคสมเด็จพระศรีนครินทร์ 19.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศึกษานานาชาติ, 2513.

สงวน โชคดีสุรัตน์. ประเพณีงานงานลานนาไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
โอเคียนส์โตร์, 2515.

_____. ประเพณีไทยภาคเหนือ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเคียนส์โตร์,
2512.

_____. อุ้มอ้งและนาเดี่ยวเชียงใหม่ - ลำพูน. กรุงเทพมหานคร :
มิตรนราการพิมพ์, 2517.

สมจิตต์ สิริไชย. "ภารกิจของมหาวิทยาลัยท่าอากาศยานบำรุงและสร้างสรรค์ศิลป
วัฒนธรรม." ภารกิจของมหาวิทยาลัยที่สังคมไทยมุ่งหวัง. โครงการพัฒนา
มหาวิทยาลัย, 2517.

สนิท สัมภกรการ (บรรณาธิการ). สังคมและวัฒนธรรมภาคเหนือประเทศไทย.
เอกสารวิชาการของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย. กรุงเทพ-
มหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอรวมศาสตร์, 2521.

สวัสดิ์ สุกนธ์. "บทความและความรับผิดชอบของอาจารย์ในวิทยาลัยครูในภาคใต้."
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

- สุพิศรา สุภาพ. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2514.
- _____. สังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2518.
- บุกรณี ศรีนิเวศ. "บทบาทของสถาบันเผ่าหัตถกรรมที่จะรับใช้สังคม." การประชุมทางวิชาการการเผ่าหัตถกรรมกับการรับใช้สังคม. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทยการพิมพ์, 2518.
- บุกรณีศรีวราภว อิมมะเนาว์. การละเล่นของเด็กลานนาไทยในอดีต. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทยการพิมพ์, 2520.
- หน่วยประเคราะห์ศูนย์กลางวัฒนธรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย วิชาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. เอกสารเผยแพร่วัฒนธรรมไทย, นพค. นปป.
- อภุชย์ ตันประยูร. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2520.
- อนุมานราชธรม, พระยา. "ความรู้เรื่องวัฒนธรรม." ใน งานวัฒนธรรมของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กรุงเทพฯ, 2515.
- _____. ชาติ ศาสนา วัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดสื่อการคา, 2515.
- _____. วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของคนไทย. โดย เสรีเกียรติยศ (นามแฝง) กรุงเทพมหานคร : กิ่งวิทยา, 2514.
- อานนท์ อากาภิรม. มนุษย์กับสังคม : สังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ, 2515.
- _____. สังคมวัฒนธรรมและประเพณีไทย. กรุงเทพมหานคร : เพชรพิทยา, 2519.

อุบลวรรณ ภวกันันท์. "การทดลองการถ่ายทอคมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็ก
วัยรุ่นในจังหวัดนครราชสีมา." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.

ภาษาอังกฤษ

Kaufmann, Harry. Social Psychology : The Study of Human
Interaction. New York : Holt, Rinehart and
Winston Inc., 1973.

Kelman, Herbert C. "Process of Opinions Change." Communica-
tions and Public Opinion. New York : Praeger
Publisher, Inc., 1975.

Kluckhohn, Clyde. Mirror for Man : The Relation of Anthrope
logy to Modern Life. New York : McGraw-Hill, 1947.

Morris, William. (editor). The American Heritage Dictionary
of the English Language. Houghton Mifflin Company
Boston, 1979.

The Holt Intermediate Dictionary of American English. Holt,
Rinehart and William, Inc., New York, 1966.

Webster's New Collegiate Dictionary. Massachusetts, G & C.
Merrian Company, 1977.

ภาคผนวก ก.

นโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ

ที่ สร.0203/ว.256

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

27 พฤศจิกายน 2524

เรื่อง นโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ

เรียน รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ในเรื่องนี้

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาเห็นสมควรกำหนดแนวนโยบายวัฒนธรรมของชาติไว้ให้เป็นที่แน่นอน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งประชาชนได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายร่วมกัน และให้ประกาศใช้ทันทีในวาระเฉลิมฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ครบรอบ 200 ปีด้วย จึงขอเสนอร่างประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง นโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ มาเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2524 ลงมติเห็นชอบด้วย และให้ดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้นำเสนอท่านนายกรัฐมนตรีพิจารณาลงนามในประกาศแล้ว จึงสำเนาที่ได้ลงมาพร้อมนี้

จึงเรียนยืนยันมา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงนาม)

ปลัด มีจุล

(นายปลัด มีจุล)

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองนิติธรรม

โทร. 2823606

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
เรื่อง นโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ

.....

วัฒนธรรมไทยเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นชาติได้ เป็นรากฐานของการสร้าง
สรค์ความสามัคคีและความมีแรงของชาติ เป็นสิ่งที่แสดงถึงวิถีชีวิต เกียรติภูมิ และ
ความภาคภูมิใจร่วมกันของคนไทย เป็นมรดกอันล้ำค่าในชาติไทยประเพณีปฏิบัติในทางที่ดีงาม
มีคุณธรรมเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคมและประเทศชาติ สนับสนุนการศึกษาและส่งเสริม
วัฒนธรรมไทยอย่างจริงจังและกว้างขวางเป็นปึกแผ่น ตามนัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทยที่ระบุไว้ว่า "รัฐพึงส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชาติ"

ฉะนั้น คณะรัฐมนตรีจึงกำหนดนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อเป็นหลักให้
หน่วยงานของรัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชน ร่วมกันรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมอย่าง
มีเป้าหมายตรงกัน และประสานสอดคล้องของกันดังนี้

1. ส่งเสริมการบำรุงรักษาวัฒนธรรมไทยทุกด้านไว้เจริญรุ่งเรืองที่มั่นคง ถิ่น
วิจัย พัฒนา และพัฒนาวัฒนธรรมไทย ให้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือนำสู่การพัฒนา
การดำเนินชีวิต การพัฒนาประชาชน สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการป้องกัน
ประเทศ ป้องกันการทำลายวัฒนธรรมและศาสนา และหาจุดร่วมศาสนาให้วิเศษเพื่อ
เป็นหลักในการพัฒนาจิตใจประชาชน

2. แสวงหาวัฒนธรรมไทยทุกด้าน นำไปสู่ประชาชน ถึงขั้นปฏิบัติให้แพร่หลาย
ยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมที่สืบทอด
ลักษณะ วิถีชีวิต ความสามัคคี และความมีแรงของชาติ ตลอดจนเกิดความเข้าใจซึ่งกัน
และกัน ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

3. ส่งเสริมวัฒนธรรมที่มั่นคงและวัฒนธรรมของกลุ่มชนในท้องถิ่น เพื่อให้
ประชาชนมีความเข้าใจ เห็นคุณค่าและยอมรับวัฒนธรรมของท้องถิ่นซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิด
เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุขในชาติ และ
มีความรักหวงแหนวัฒนธรรมไทยยิ่งขึ้น

4. สัมมัตถุนส่งเสริมให้มีการยกเลิกเปลี่ยนวันธรรมกับต่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างชาติ รวมทั้งรู้จักศึกษาวรรณกรรมของต่างชาติ ที่เผยแพร่เข้ามาในประเทศไทย หรือออกจากดินแดนเปลี่ยนวันธรรม โดยนำมากลั่นกรอง ปรับปรุงคัดแปลงให้เหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยและความมั่นคงปลอดภัยของชาติ

5. สัมมัตถุนส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐและของเอกชนที่ดำเนินงานด้านวัฒนธรรมได้ประสานงานกันอย่างใกล้ชิด โดยการระดมสรรพกำลัง ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมให้มั่นคง เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตของประชาชน ตลอดจนร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม เพื่อให้วัฒนธรรมมีบทบาทสนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง

ประกาศ ณ วันที่ 23 ตุลาคม 2524

(ลงนาม) พลเอก เปรม ติณสูลานนท์
นายกรัฐมนตรี

การจัดงานวันวิสาขบูชา 2525

กวนที่สุก

ที่ สร.0114/7126

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

28 เมษายน 2525

เรื่อง ขอความร่วมมือสนับสนุนการจัดงานวันวิสาขบูชา 2525

เรียน รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. สำเนาหนังสือกรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กวนมาก ที่ น.78/2525
 2. สำเนาหนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ.1303/10547 ลงวันที่ 22 เมษายน 2524

ด้วยกรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้มีหนังสือกราบบังคมทูล นายกรัฐมนตรี ขอความร่วมมือและสนับสนุนจากรัฐบาลในการจัดงานวันวิสาขบูชา ปี 2525 รวม 5 ประการ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้ส่งใ้กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาเสนอความคิดเห็น ประกอบการพิจารณาของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีแล้ว

บัดนี้ กระทรวงศึกษาธิการรายงานว่า ขอเสนอข้อกล่าวเป็นข้อเสนอสอดคล้องและเหมาะสม ควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามกิจกรรมที่เสนอทั้ง 5 ประการ ทั้งรายละเอียดแนบมาพร้อม

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้นำเสนอ ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรี (พลตรี ประมวล อภิเษกสาร) รักษาการเลขาธิการ นายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้ว มีบัญชาให้ดำเนินการดังนี้

1. ให้หน่วยงานของรัฐทุกฝ่ายให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูความสำคัญของวันวิสาขบูชา และให้ส่งเสริมการส่งบัตรอวยพร ประกอบถวายขอความขรรจรณะ ตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

2. ให้กระทรวงศึกษาธิการและกรมประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับความสำคัญของวันวิสาขบูชา ทางสื่อมวลชน ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ทุกสถานี รวมทั้งหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ เพื่อโน้มน้าวให้ประชาชนประศุกศุกรวมอบางกวางขวางโดยเร็วต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดดำเนินการตามบัญชาต่อไป และกรุณาให้ส่วนราชการในสังกัดได้ให้ความสนับสนุนต่อไปด้วย

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงนาม) พระเรือตรี ประกอบ วัฒนศัพท์
(ประกอบ วัฒนศัพท์)

รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง
รักษาการเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

กันเท่านั้น บาน คือ จนถึง ภาษา โดยสรุปก็คือ มุ่งให้เกิดการศึกษาปฏิบัติศาสนา
 อย่างจริงจัง สม่่าเสมอจนถึงขั้นมีผลในทางตั้งความศอกพศกกรรมต่าง ๆ ในสังคมไทยปัจจุบัน
 แนวทางการจัดงานวิสาขบูชาในปีที่เลวมาจะมีสำเร็จนั้นขึ้นม แต่ก็เป็นที่แน่นอน
 จากทุกกรมวาระแห่งวิสาขบูชา ควรจะได้มีการจัดงานเช่นกันอีก ทั้งนี้เพื่อรักษาคุณความดี
 ที่เกิดขึ้นแล้ว และส่งเสริมให้ชุมชนนั้น ๆ ใต้ออกงามใหญ่โดยยิ่งขึ้นต่อไป

ซึ่ง เนื่องจากในปี พ.ศ. 2525 นี้ เป็นวาระสำคัญแห่งการเฉลิมฉลองกรุง
 รัตนโกสินทร์ 200 ปี จึงยิ่งเป็นเหตุสมควรแก่ความสมควรที่จะก้องจัดงานวิสาขบูชา
 2525 ให้มีความสำคัญสอดคล้องส่งเสริมกันด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างตน กระผมจึงขอประธานกรรมการเรียนเรียนขอเสนอ
 และขอ รพณา นายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้ารัฐบาลดังต่อไปนี้

1. ขอให้รัฐบาลกำหนดนโยบายจัดงานวิสาขบูชา 2525 ซึ่งถึงวาระใน
 วันที่ 7 พฤษภาคม นี้ เป็นงานระดับชาติ สอดคล้องกับงานเฉลิมฉลองกรุงรัตนโกสินทร์
 200 ปี และมีหน่วยงานรับผิดชอบทั่วประเทศ โดยให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเตรียม
 จัดงาน ประสานงานกันและกัน และประสานงานให้ความร่วมมือหน่วยงานเอกชนในการ
 จัดงานวิสาขบูชาอีกด้วย ทั้งนี้ขอแจ้งข้อมอบหมายให้มีคณะกรรมการในระดับชาติดำเนินงาน
 งานโดยด่วน

2. ในระยะก่อนถึงวันงานวิสาขบูชา ขอให้รัฐบาลสั่งมอบลตชนของรัฐจัด
 การเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพุทธศาสนา และความสำคัญของวันคริสต์
 ของพระพุทธเจ้า ชักจูงให้ประชาชนทั่วไปเกิดสำนึกที่จะปฏิบัติตนในทางตั้งงาม หำบุญให้
 ทาน รักษาชีวิต และเจริญสมาธิตามวัฒนธรรมประเพณี เชื้อชวนให้รวมกันและร่วมกับ
 รัฐจัดงานเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาให้เต็มที่ ดังเช่นที่ เริ่มต้นในปีที่แล้ว

3. ในช่วงสัปดาห์แห่งวิสาขบูชาหรืออย่างน้อยในวันวิสาขบูชา ชักจูง
 ประชาชนให้ละเว้นการเบียดเบียนสัตว์ดิรัจฉาน และเว้นการฆ่าสัตว์ต่าง ๆ เป็นต้นว่า
 เสดลสิ่งมีชีวิตและการพนัน รวมถึงการเที่ยวเตร่ตามสถานเริงรมย์มั่วยาจะ ฯลฯ และ
 ชักจูงให้ประชาชนงดการดื่มต่าง ๆ เป็นต้นว่า ให้ทานแบ่งปันช่วยเหลือยากไร้ คนพิการ และ
 เด็กกำพร้า รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น ทำความสะอาดบ้านเมือง เป็นต้น

4. ในช่วงเดือนวิสาขบูชา คือเดือน 6 ทั้งเดือน ก่อตั้งแต่วันที่ 23 เมษายน ถึงวันที่ 22 พฤษภาคม ให้มีการแสดงจิต เมตตา กรุณา มุทิตา ต่อกัน ให้เกื้อหนุนกัน และประสานรอยร้าวของความสัมพันธ์ในทุกวงการและทุกระดับ สร้างเสริมมิตรภาพและความสามัคคีให้มากยิ่งขึ้น

5. รัฐบาลสนับสนุนให้มีการส่งบัตรถวายพร ระบอบการปกครองระบอบใหม่ และกัน เสริมสร้างประเพณี ซึ่งได้เริ่มขึ้นตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ. 2524 ความพระราชดำริของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งในครั้งนั้นได้รับความสนับสนุนจาก ศึกษานิเทศก์ฝ่ายรัฐบาลและประชาชนอย่างดียิ่ง

หลักการและแนวทางในการจัดงานวิสาขบูชา 2525 นี้ ส่วนใหญ่อาจเป็นไป ตามที่กำหนดและดำเนินการ ไปโดยมีความสำเร็จในบางส่วนที่ในพิธีเปิด โดยการแก้ไข ส่วนบกพร่องและปรับปรุงให้เหมาะสมแก่สภาพปัจจุบันยิ่งขึ้น กระผมมีความเชื่อมั่นว่า การจัดงานวิสาขบูชา 2525 นี้ จะเป็นการดีที่ทุกท่านมุ่งพระพุทธรักษาในกรุง เรื่อง ยิ่งขึ้นในโอกาสวาระ 200 ปี ของกรุงรัตนโกสินทร์ จะช่วยแก้ไขปัญหาค่าความเสื่อมโทรม ที่ธรรม วัตถุประสงค์ความขัดแย้งรุนแรงและทุกข์เข็ญต่าง ๆ ในสังคมปัจจุบัน และจะส่งเสริม สันติสุขอันถาวรให้เกิดขึ้นในสังคมไทยตลอดไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงนาม) ระวี ภาวิไล
(นายระวี ภาวิไล)
ผู้อำนวยการชมรมสถานศึกษาจังหวัดมหาวิทาลัย

ชมรมสถานศึกษา
โทร. 2526032

(สำเนา)

ที่ ศธ.103/10547

กระทรวงศึกษาธิการ

22 เมษายน 2525

เรื่อง ขอเสนอเพื่อจัดงานนิทรรศการ ประจำปี 2525

เรียน เลขาธิการทบวงมหาวิทยาลัย

อ้างถึง หนังสือ ศธ.0114/5543 ลงวันที่ 29 มีนาคม 2525

ตามหนังสืออ้างถึง สำนักเลขาธิการทบวงมหาวิทยาลัยได้ส่งเรื่อง ขอเสนอ
เพื่อจัดงานนิทรรศการ ประจำปี 2525 ของ นายระวี ภาวิไล ผู้อำนวยการธรรม
สถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อพิจารณาเสนอความเห็นประกอบกรพิจารณาของ
ทบวงมหาวิทยาลัย ความละเอียดและแจ้งแล้วนั้น

กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเสนอของผู้ช่วยราชการธรรมสถาน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เกี่ยวกับวาระแห่งนิทรรศการ เป็นข้อเสนอที่ดีและเหมาะสม ควร
ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามกิจกรรมที่เสนอขอ 5 ประการ ดังนี้เพื่อเป็น
การเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวัฒนธรรมซึ่งยังมีไม่กว้างขวางอย่าง
กว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประเพณีปฏิบัติที่คนตามแนวทางแห่งวัฒนธรรมของ
ศาสนา และวาทะถ้อยคำเป็นแรงผลักดันที่จะส่งเสริม สนับสนุนให้ข้าราชการดำเนินงานดังกล่าว
เป็นประจำทุกปีได้ ก็จะเป็นการเหมาะสมยิ่ง นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการเห็นว่า
โดยที่ปัจจุบันรัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมและวินัยแห่งชาติขึ้นแล้ว ถ้าจะ
มอบหมายโครงการนี้ให้คณะกรรมการดังกล่าวรับผิดชอบดำเนินการอีกทางหนึ่งด้วย เชื่อว่า

จะได้รับผลเป็นที่น่าพอใจยิ่ง สำหรับกระทรวงศึกษาธิการ โดยเนาะสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จะ ได้มีหนังสือแจ้งศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดทั่วประเทศให้ดำเนินการตามโครงการนี้ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(ลงนาม) บรรจง ชูสกุลชาติ

(นายบรรจง ชูสกุลชาติ)

รองปลัดกระทรวง วัฒนธรรม

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

โทร. 2140079

ภาคผนวก ข.

แบบสำรวจข้อมูลงานวิจัย

เรื่อง

บทบาทของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือที่มีต่อการทำนุบำรุง
วัฒนธรรมของชาติ

15 เมษายน 2526

เรื่อง ขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

เรียน อาจารย์ที่เคารพ

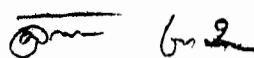
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเรื่อง "บทบาทของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือที่มีต่อการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติ"

ด้วยข้าพเจ้ากำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาทของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือที่มีต่อการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติ" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลงานของการวิจัยนี้จะทำให้ทราบถึงบทบาท วิธีดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการทำนุบำรุง ส่งเสริม รักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ และจะได้เป็นแนวทางในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือต่อไป

จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านซึ่งมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติ ได้โปรดให้ความคิดเห็นตอบแบบสอบถามตามที่แนบมาโดยครบถ้วน ข้าพเจ้าขอรับรองว่าจะใช้ผลการตอบแบบสอบถามนี้เพื่อการวิจัยเท่านั้น และรายงานนี้จะถือเป็นความลับโดยรายงานเป็นภาพรวม ไม่กระทบกระเทือนต่อท่านหรือสถาบันของท่านแต่อย่างใด

ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณในความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางลักขณา เรชาอุดม)

ผู้ทำการวิจัย

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ตอบแบบสอบถาม และโปรดระบุข้อมูลที่เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ลงในช่องว่างบางข้อ เพื่อให้ข้อมูลนั้นสมบูรณ์

เพศ ชาย หญิง

อายุ.....ปี (โปรดระบุ) อายุราชการ.....ปี (โปรดระบุ)

ตำแหน่งทางวิชาการ

- ศาสตราจารย์
- รองศาสตราจารย์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์
- อาจารย์

ตำแหน่งทางการบริหาร

- อธิการ
- รองอธิการ
- หัวหน้าคณะ
- รองหัวหน้าคณะ
- หัวหน้าภาค
- รองหัวหน้าภาค
- หัวหน้าสำนักอธิการ
- รองหัวหน้าสำนักงานอธิการ
- หัวหน้าแผนก
- ประธานศูนย์วัฒนธรรม
- รองประธานศูนย์วัฒนธรรม
- เลขานุการศูนย์วัฒนธรรม
- เจ้าหน้าที่อื่น ๆ(โปรดระบุ)

- วุฒิการศึกษา ปริญญาเอก
 ปริญญาโท
 ปริญญาตรี
 ทำกว่าปริญญาตรี

วิทยาลัยครูที่ท่านปฏิบัติงานประจำอยู่.....(ไปทระบุ)

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับความคิดเห็นในค่านักขณะงานและวิธีดำเนินการในการจัดกิจกรรมทาง
 ค่านักขณะของวิทยาลัยของท่านในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา (ปีการศึกษา 2525)

คำชี้แจง โปรดจัดลำดับความสำคัญของข้อความต่อไปนี้โดยใส่หมายเลข 1, 2, 3 จนถึง
 ลำดับสุดท้าย ลงใน หน้าข้อความลำดับ 1 โดยให้หมายเลข 1 มีค่าลำดับ
 ความสำคัญมากที่สุด และ 2, 3, รองลงไปจนถึงลำดับสุดท้าย และในกรณีที่มี
 ลำดับความสำคัญเท่ากัน ให้ใส่หมายเลขเดียวกัน

1. ลักษณะงานทางค่านักขณะที่วิทยาลัยของท่านได้จัดให้มีขึ้นในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา
 (ปีการศึกษา 2525)

- จัดการแสดงและสาธิต
 จัดนิทรรศการ
 จัดอภิปรายและปาฐกถา
 จัดประชุมและสัมมนา
 เปิดสอนและอบรม
 จัดการแข่งขัน
 จัดการประกวด
 จัดงานประเพณี
 พิมพ์เอกสารออกเผยแพร่
 จัดรายการวิทยุและเสียงตามสาย

- จัดพิพิธภัณฑ์หรือหอวัฒนธรรม
- จัดตั้งชมรมและกลุ่มผู้สนใจ
- วางโครงการศึกษาและวิจัย
- จัดทำทะเบียนและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน

2. วิธีดำเนินการที่ท่านเห็นว่า วิทยาลัยของท่านได้กระทำ เป็นผลสำเร็จในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา (ปีการศึกษา 2525)

- การดำเนินงานเป็นเอกเทศ
- ร่วมมือกับสถาบันเอกชน องค์กรและหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ
- สนับสนุนให้หน่วยงานอื่นจัดทำ
- อื่น ๆ (โปรดระบุ)

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรมของวิทยาลัยครูของท่านใน
รอบปีการศึกษาที่ผ่านมา (ปีการศึกษา 2525)

คำชี้แจง ให้ท่านแสดงความคิดเห็นว่าในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา (ปีการศึกษา 2525)
วิทยาลัยของท่านได้ปฏิบัติหรือดำเนินการทางด้านทำนุบำรุง รักษาวัฒนธรรม
ของชาติตามแนวต่อไปนี้เพียงใด โดยให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน

4	3	2	1	ช่องใดช่องหนึ่งทางขวามือของข้อความ

- 4 แสดงว่า ท่านเห็นว่าวิทยาลัยของท่านได้ปฏิบัติและดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมนั้นมากที่สุด
- 3 แสดงว่า ท่านเห็นว่าวิทยาลัยของท่านได้ปฏิบัติและดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมนั้นค่อนข้างมาก
- 2 แสดงว่า ท่านเห็นว่าวิทยาลัยของท่านได้ปฏิบัติและดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมนั้นค่อนข้างน้อย
- 1 แสดงว่า ท่านเห็นว่าวิทยาลัยของท่านได้ปฏิบัติและดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมนั้นน้อยที่สุด
หรือแทบไม่ได้ปฏิบัติเลย

ข้อ 1 - 5 เป็นข้อความของกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้ในลักษณะที่เน้นในด้านการสอน

1. ส่งเสริมให้นักศึกษา เยาวชนและประชาชนมีข้อปฏิบัติทางศาสนาเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต เช่นรู้จักให้หรือทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนาด้วยการสวด อบรม และให้ปฏิบัติจริงในวันสำคัญทางศาสนาโดยจัดเป็นกิจกรรมกลุ่มขึ้น

4	3	2	1

2. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความสำคัญในการอนุรักษ์ ทำนุบำรุงมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ของชาติ เช่น ไม่ขีดเขียน ทำลายหรือทำให้เสียสภาพของโบราณสถาน หรือโบราณวัตถุ ด้วยการสวด อบรม ชี้แจง และประชาสัมพันธ์ด้วยการโปสเตอร์ชักชวนขอความร่วมมือ

4	3	2	1

3. ส่งเสริมให้นักศึกษา เยาวชนและประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณี และเกิดค่านิยมที่จะประพฤติปฏิบัติ เช่นการจัดประเพณีวชนาคโดยประหยัดไม่ฟุ้งเฟ้อ อาทิ มหรสม เป็นต้น ด้วยการสวด อบรม ชี้แจง และประชาสัมพันธ์ด้วยโปสเตอร์ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการของไทย

4	3	2	1

4. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ารับการอบรมเพื่อประกอบอาชีพ เช่น การตั้งกลุ่มผู้สนใจแล้วจัดสอน จัดอบรมอาชีพ หรือวิชาการอื่น ๆ หรือฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ

4	3	2	1

5. จัดให้มีการเรียนทางศาสนาในสถาบันการศึกษาเช่น จัดให้เรียนพุทธศาสนาในวันอาทิตย์ จัดให้มีการทำหรือการเข้าโบสถ์เพื่อสวด อ้อนวอนพระเจ้า ด้วยการสวด อบรมและปฏิบัติจริง

4	3	2	1

ข้อ 6 - 7 เป็นข้อความของกิจกรรมที่สามารถดำเนินพบทำได้ในลักษณะที่เป็นการจัดประกวดหรือจัดแข่งขัน

6. สนับสนุนการผลิตงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านในรูปแบบหรือโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น ให้นำทุนไปจัดทำ จัดประกวด จัดอบรม หรือจัดหาแหล่งจำหน่ายให้

4	3	2	1

7. สนับสนุนให้มีการจัดตั้งชุมนุมหรือชมรมต่าง ๆ ขึ้นในวิทยาลัย เพื่อช่วย
 ภายทอควัฒนธรรม เช่น ชุมนุมภาษา ชุมนุมดนตรี ฯลฯ ขึ้น เพื่อให้
 มีการจัดการแสดง การแข่งขัน การประกวด เพื่อเป็นการเผยแพร่
 งานคานวฒนธรรม

4	3	2	1

ข้อ 8 - 11 เป็นข้อความของกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้ในลักษณะที่เป็นคานการวิจัย
 การศึกษาและรวบรวม

8. ส่งเสริมให้มีการค้นคว้า วิจัย และกระตุ้นให้นักศึกษา เยาวชน ร่วม
 กันทำนุบำรุงภาษาในท้องถิ่นและภาษาไทยเดิม โดยการจัดรวบรวม
 ภาษาถิ่นให้เป็นหมวดหมู่ หรือจัดตั้งชมรมภาษาถิ่นขึ้นในวิทยาลัย
 หรือจัดรายการวิทยุ เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางคานภาษา

4	3	2	1

9. ส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้า และวิจัยเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม
 ประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่วิทยาลัยของท่านตั้งอยู่ โดยการ
 ให้นำทุนอุดหนุนการวิจัย

4	3	2	1

10. รวบรวม และจัดทำทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรมของชาติภายในท้องถิ่น
 ที่วิทยาลัยมีเขตรับผิดชอบ เช่น จัดทำทะเบียนโบราณสถาน และ
 โบราณวัตถุ ทั้งของเอกชนและของรัฐ

4	3	2	1

11. จัดรวบรวมโบราณวัตถุ และวัสดุสำคัญทางวัฒนธรรมไว้เป็น
 หมวดหมู่เพื่อให้นักศึกษา เยาวชน และประชาชน ใ้มีโอกาส
 ศึกษาค้นคว้า เช่น การจัดตั้งหอวัฒนธรรม

4	3	2	1

ข้อ 12 - 13 เป็นข้อความของกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้ในลักษณะที่เน้นในด้านการ
ประสานงาน ทิศข้อ

12. สนับสนุนให้สถาบันการศึกษาอื่น ๆ ใ้ร่วมผลิตบุคลากรทางด้านวัฒนธรรม
ให้มากขึ้นโดยเฉพาะการผลิตครูนาฏศิลป์ คนตรี และช่างศิลป์ เช่น
การจัดหาทุนเพื่อส่งนักศึกษาเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดย
การประสานงานกันระหว่างหน่วยงาน และคัดเลือกนักศึกษา เพื่อ
ส่งเข้าเรียนต่อในสถาบันเฉพาะทางต่าง ๆ

4	3	2	1

13. ประสานงานกันระหว่างวิทยาลัยกับสื่อมวลชนของท้องถิ่น เพื่อชักชวน
ให้ประชาชน ปฏิบัติธรรมในวันสำคัญของศาสนา เช่น ประกาศเชิญ
ชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมในทางพุทธศาสนาหรือเทศกาลในศาสนาอื่น

4	3	2	1

ข้อ 14 - 15 เป็นข้อความของกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้ในลักษณะ
ที่เน้นในด้านทัศนศึกษา ภูเขาและแลกเปลี่ยนเผยแพร่ซึ่งกันและกัน

14. ฟื้นฟูส่งเสริม และเผยแพร่งานพระราชพิธี และโบราณราชประเพณี
ให้แก่ นักศึกษา เยาวชน และประชาชน เช่น จัดทัศนศึกษาชมพระราช
พิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ หรือจัดฉายภาพยนตร์พระราชพิธีต่างๆ
และภาพยนตร์ส่วนพระองค์

4	3	2	1

15. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทางขนบธรรมเนียมประเพณีระหว่าง
ท้องถิ่นหรือระหว่างภาค เช่น จัดทำโครงการวัฒนธรรมสัญจรเพื่อ
เผยแพร่ศิลปการคนตรีฟ้อนรำ และการละเล่นพื้นบ้าน

4	3	2	1

ข้อ 16 - 18 เป็นข้อความของกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้ในลักษณะที่เน้นในด้านการ
ประชาสัมพันธ์

16. ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้นำโรงเรียนศึกษาระดับมัธยมศึกษา สามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง เช่น การจัดที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน โปสเตอร์ ใ้ขาวสาร จัดการแข่งขัน และประกวดเขียนเรียงความสำหรับประชาชน

4	3	2	1
☐	☐	☐	☐

17. ใช้สื่อมวลชนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติทุกสาขา ให้แก่นักศึกษา เยาวชนและประชาชน เช่น การใช้โปสเตอร์ บทความ การออกอากาศในรายการต่าง ๆ หรือจัดพิมพ์เอกสาร แผ่นลิวดูเผยแพร่

4	3	2	1
☐	☐	☐	☐

18. จัดรายการเสียงตามสายในบริเวณวิทยาลัย เพื่อปลูกฝังและจรรโลงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่น จัดชั่วโมงดนตรีประจำถิ่น หรือช่วงเวลาของวรรณกรรมท้องถิ่น เป็นต้น

4	3	2	1
☐	☐	☐	☐

ข้อ 19 - 20 เป็นข้อความของกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้ในลักษณะที่เน้นทางด้านเทคนิคและวิธีการอื่น ๆ

19. ใ้มีผู้นำเอากระบวนการต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการส่งเสริม เผยแพร่ฟื้นฟู ปลูกฝัง และจรรโลงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชาติ เช่นการนำเอากระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ในการฝึกอบรมแม่บ้าน ใช้กระบวนการของลูกเสือมาใช้ในการฝึกอบรม เพื่อสร้างสรรคงานศิลปหัตถกรรม และใช้กระบวนการเรียนการสอนสำหรับการฝึกฝนอาชีพอื่น ๆ

4	3	2	1
☐	☐	☐	☐

20. ใช้สถานที่สำคัญทางศาสนาเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่น การใช้วัด สุเหร่า โบสถ์ เป็นที่ฝึกอบรมสั่งสอนประชาชน เกี่ยวกับคำนิยามพื้นฐาน 5 ประการของคนไทย

4	3	2	1
☐	☐	☐	☐

ในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา (ปีการศึกษา 2525) ท่านคิดว่ากิจกรรมที่วิทยาลัยของท่านจัดให้กับนักศึกษา เยาวชน ประชาชน และ ฯลฯ แล้วได้รับความสนใจและความสำเร็จมากที่สุด คือ (โปรดระบุตามลำดับความสำคัญ โดยให้ข้อ 1 เป็นกิจกรรมที่ได้รับผลสำเร็จมากที่สุด และ 2, 3, รองลงไปตามลำดับ)

1. _____
2. _____
3. _____

ตอนที่ 4 เกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรมของวิทยาลัยของท่าน ในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา (ปีการศึกษา 2525)

คำชี้แจง ให้แสดงความคิดเห็นว่า ในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา (ปีการศึกษา 2525) วิทยาลัยของท่านประสบปัญหาหรืออุปสรรคทางด้านทุนบำรุงรักษาวัฒนธรรมของชาติตามหัวข้อต่อไปนี้เพียงใด โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน

--	--	--	--	--

 ชนิดใดช่องหนึ่งทางขวามือของข้อความ

- 4 แสดงว่า ท่านเห็นว่าวิทยาลัยของท่านประสบปัญหาหรืออุปสรรคมากที่สุด
- 3 แสดงว่า ท่านเห็นว่าวิทยาลัยของท่านประสบปัญหาหรืออุปสรรคค่อนข้างมาก
- 2 แสดงว่า ท่านเห็นว่าวิทยาลัยของท่านประสบปัญหาหรืออุปสรรคค่อนข้างน้อย
- 1 แสดงว่า ท่านเห็นว่าวิทยาลัยของท่านประสบปัญหาหรืออุปสรรคน้อยที่สุด หรือไม่เคยประสบปัญหาหรือไม่มีอุปสรรคใด ๆ เลย
- 0 แสดงว่า ท่านไม่ทราบข้อเท็จจริง

1. ด้านการดำเนินงานและวิธีการทำงาน

- 1.1 ปัญหาในเรื่องสถานที่ที่จะใช้ดำเนินงาน
- 1.2 ความต้องการและความพร้อมในด้านอุปกรณ์
- 1.3 ปัญหาในการดำเนินงานติดขัดระหว่างผู้รับผิดชอบโครงการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 1.4 ปัญหาในเรื่องการวางแผนการทำงานล่วงหน้า
- 1.5 ปัญหาในเรื่องระยะเวลาในการทำงานตามโครงการแต่ละโครงการ
- 1.6 อื่น ๆ (โปรดระบุ)

4	3	2	1	0

2. ด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัยของท่าน

- 2.1 ปัญหาจากการติดต่อประสานงานในระบบราชการ
- 2.2 การให้การสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นภายนอกวิทยาลัยของท่าน
- 2.3 การให้การสนับสนุนจากหน่วยงานภายในวิทยาลัยของท่าน บางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 2.4 ปัญหาอันเกิดจากระบบการสื่อสารไม่ชัดเจน ทำให้เกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน
- 2.5 ปัญหาอันเกิดจากการที่งาน โดยไม่มีการติดต่อประสานงานซึ่งกันและกัน
- 2.6 อื่น ๆ (โปรดระบุ)

4	3	2	1	0

3. ด้านบุคลากรผู้ทำงานหรือผู้ร่วมงาน

- 3.1 บุคลากรมีความรู้ความชำนาญไม่ตรงกับงานที่ปฏิบัติ
- 3.2 บุคลากรไม่เต็มใจที่จะปฏิบัติงาน

4	3	2	1	0

แบบสัมภาษณ์ข้อมูลงานวิจัย

เรื่อง

บทบาทของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือที่มีต่อการทำนุบำรุงวัฒนธรรม
ของชาติ

ตอนที่ ๑ เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

เพศ ชาย หญิง

อายุปี

อายุราชการ.....ปี

ตำแหน่งทางวิชาการ

- ศาสตราจารย์
- รองศาสตราจารย์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์
- อาจารย์

ตำแหน่งทางก้านบริหาร

- ประธานศูนย์วัฒนธรรม
- เลขานุการศูนย์วัฒนธรรม
- หัวหน้าฝ่ายกิจการนักศึกษา
- หัวหน้าแผนกแผนงานและประเมินผล
- อื่น ๆ.....

รูปการศึกษา

- ปริญญาเอก
- ปริญญาโท
- ปริญญาตรี
- ต่ำกว่าปริญญาตรี

วิทยาลัยครูที่ปฏิบัติงานประจำอยู่คือ วิทยาลัยครู.....

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับกิจกรรมค่านิยมที่วิทยาลัยของท่านได้จัดให้มีขึ้นในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา (ปีการศึกษา 2525)

1. จัดให้มีโครงการศึกษาและฟื้นฟูกิจกรรมทางค่านิยมขึ้น อาทิ จัดนิทรรศการพ้องความแบบของประเพณีไทยภาคเหนือ จัดการแสดงการแต่งกายชุดไทยสมัยต่าง ๆ และเครื่องแต่งกายของชนพื้นเมืองประจำภาคเหนือ เหล่านี้เป็นต้น (ระบุจำนวนครั้งที่จัด)

กิจกรรมที่จัดได้แก่

1.1		จำนวน		ครั้ง
1.2		จำนวน		ครั้ง
1.3		จำนวน		ครั้ง
1.4		จำนวน		ครั้ง

2. จัดให้มีงานเทศกาลเฉพาะท้องถิ่นขึ้นเช่น ประเพณีชนทราญเข้าวัด ประเพณีคานกวยสลาก และประเพณีก่อพระทราย เป็นต้น (ระบุจำนวนครั้งที่จัด)
- เทศกาลที่จัดได้แก่งานดังต่อไปนี้

2.1	
2.2	
2.3	
2.4	

3. จัดให้มีการทำบุญหรือพิธีสำคัญทางศาสนาขึ้นในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษาหรือวันสำคัญทางศาสนาอื่น เช่น มีพิธีสวดในวันสำคัญทางศาสนาคริสต์ เป็นต้น (ระบุจำนวนครั้งที่จัด)
- วันสำคัญที่จัดให้มีพิธีต่าง ๆ ได้แก่

3.1		จัดให้มี
3.2		จัดให้มี
3.3		จัดให้มี
3.4		จัดให้มี

4. จัดให้มีการละเล่นพื้นบ้านในเทศกาลหรืองานต่าง ๆ เช่น ได้จัดให้มีการสละบ้า
 พ้อนเล็บ พ้อนเทียน เล่นแย้ชิงรุ ตีจับ นางสุม นางคัง เหล่านี้ขึ้นในงานที่
 วิทยาลัยจักไหมขึ้นในวันสำคัญหรือเทศกาลต่าง ๆ (ระบุจำนวนครั้งที่จัด)
 การละเล่นที่จัดไหม ไค้แก

4.1 เทศกาล/วัน การละเล่นที่จัดไหม ไค้แก

4.1.1

4.1.2

4.1.3

4.1.4

4.2 เทศกาล/วัน การละเล่นที่จัดไหม ไค้แก

4.2.1

4.2.2

4.2.3

4.2.4

4.3 เทศกาล/วัน การละเล่นที่จัดไหม ไค้แก

4.3.1

4.3.2

4.3.3

4.3.4

5. จัดนิทรรศการทางวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ เช่น ภาษา ศิลปะ ขนบธรรมเนียม

ประเพณี ฯลฯ (ระบุจำนวนครั้งที่จัด)

ชื่อนิทรรศการที่จัดขึ้นแต่ละครั้งคือ

5.1

5.2

5.3

5.4

6. จัดให้มีการฝึกและประกวดมารยาทไทยทั้งในและนอกวิทยาลัย(ระบุจำนวนครั้งที่จัด)
ชื่อสถานที่ที่ได้ไปจัดคือ

6.1

6.2

6.3

6.4

7. ส่งเสริมและจัดแข่งขันกีฬาพื้นบ้านขึ้นในโอกาสต่าง ๆ เช่น กีฬาตะกร้อลูกบ่วง
กีฬาคาน้ำหนก แข่งสะบ้าหัวเข่า เหล่านี้เป็นต้น (ระบุจำนวนครั้งที่จัด)
กีฬาพื้นบ้านที่จัด ได้แก่

7.1

7.2

7.3

7.4

8. จัดให้มีโครงการวัฒนธรรมสัญจรเพื่อเผยแพร่กิจกรรมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น
ที่วิทยาลัยของท่านตั้งอยู่ (ให้ระบุจำนวนครั้งที่ออกทำการแสดง เผยแพร่)
สถานที่ที่จัดแสดง คือ

8.1

8.2

8.3

8.4

9. จัดให้มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ทางค่านิยมวัฒนธรรมขึ้นเพื่อศึกษาและเผยแพร่
กิจกรรมทางค่านิยมวัฒนธรรมของวิทยาลัยของท่าน(ระบุจำนวนครั้งที่จัดสัมมนาทั้ง
ในและนอกวิทยาลัย)
ชื่อรายการสัมมนาที่จัดขึ้นในวิทยาลัยของท่านหรือโดยวิทยาลัยของท่านแต่จัดในที่อื่น

9.1 จัดที่

9.2 จัดที่

9.3 จัดที่

9.4 จัดที่

10. จัดพิมพ์หนังสือหรือเอกสารเกี่ยวกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นนอกเผยแพร่ (ระบุจำนวนเล่มหรือชุดของหนังสือหรือเอกสารที่จัดพิมพ์เสร็จสมบูรณ์แล้ว)
ชื่อหนังสือและเอกสารที่จัดพิมพ์ คือ

10.1 _____

10.2 _____

10.3 _____

10.4 _____

10.5 _____

11. เชิญวิทยากรมาบรรยายหรืออภิปรายความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมในโอกาสต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากการจัดสัมมนา เช่น บรรยายเรื่อง การแก้ครัวทาน เป็นต้น (ระบุจำนวนครั้งที่จัด)
ชื่อหัวข้อที่จัดบรรยายหรืออภิปรายแต่ละครั้ง คือ

11.1 _____

11.2 _____

11.3 _____

11.4 _____

11.5 _____

12. จัดให้มีการแข่งขันกีฬา (กิจกรรมกีฬาและนันทนาการที่เป็นสากล เช่น ฟุตบอล บาสเกตบอล เหล่านี้เป็นต้น) ทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัยของท่าน (ระบุจำนวนครั้งที่จัด)

ชื่อเกมกีฬาที่ใช้ในการแข่งขันและชื่อคู่แข่งชั้นคือ

12.1 ชื่อกีฬา _____ ระหว่าง _____ กับ _____

12.2 ชื่อกีฬา _____ ระหว่าง _____ กับ _____

12.3 ชื่อกีฬา _____ ระหว่าง _____ กับ _____

12.4 ชื่อกีฬา _____ ระหว่าง _____ กับ _____

13. จัดให้มีการส่งเสริมวัฒนธรรมทางด้านวรรณกรรมไทยโดยจัดประกวดบทความ
 ด้อยแก้วและร้อยกรอง ระดับนักเรียน นักศึกษาและประชาชน (ระบุจำนวน
 ครั้งที่จัด)

ชื่อหัวข้อวรรณกรรมที่ใช้ในการจัดประกวดหรือแข่งขันในแต่ละครั้งได้แก่

13.1 _____

13.2 _____

13.3 _____

13.4 _____

14. จัดให้มีการร่วมกันพัฒนาและตกแต่งบริเวณโบราณสถานของท้องถิ่นเช่น พัฒนา
 บริเวณวัดเจ็ดยักษ์ของจังหวัดลำปาง หรือพัฒนาทางขึ้นพระธาตุดอยสุเทพ
 ของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น (ระบุจำนวนครั้งที่จัดทำ)

ชื่อสถานที่ที่ทำกิจกรรมดังกล่าว คือ

14.1 _____

14.2 _____

14.3 _____

14.4 _____

15. จัดให้บุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานด้านวัฒนธรรมของวิทยาลัยไปปฏิบัติงานหรือ
 ทัศนศึกษาเพิ่มเติมนอกท้องถิ่นของตน เพื่อให้มีประสบการณ์และแนวความคิด
 กว้างขวางขึ้น (ระบุจำนวนครั้งที่จัด)

ชื่อสถานที่ที่ไปทัศนศึกษาและปฏิบัติงาน คือ

15.1 _____

15.2 _____

15.3 _____

15.4 _____

16. จัดให้มีการกระทำกิจกรรมทางศาสนาเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมขึ้นใน
ลักษณะการปฏิบัติภารกิจจริง เช่น จัดอุปสมบทหมู่ จัดบรรพชาสามเณร จัดสัปดาห์
วิปัสณากรรมมัฏฐาน จัดถวายสลากภัตตร จัดทอดกฐิน ทอดผ้าป่า เป็นต้น
(ระบุจำนวนครั้งที่จัด)
- กิจกรรมที่ปฏิบัติและสถานที่ที่ปฏิบัติ คือ
- 16.1 ที่
- 16.2 ที่
- 16.3 ที่
- 16.4 ที่
17. ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและเอกชนเนื่องในโอกาสพิเศษต่าง ๆ เพื่อฟื้นฟู
เผยแพร่ความรู้ทางค่านิยมธรรม เช่น จัดงานสกุติหรือเทอดพระเกียรติวีรกรรมวีร
วีรบุรุษ วีรสตรี ของท้องถิ่นหรือของประเทศชาติ เป็นต้น (ระบุจำนวนครั้งที่จัด)
- ชื่องานที่จัด คือ
- 17.1
- 17.2
- 17.3
- 17.4
18. ให้บริการชุมชนทางค่านิยมธรรม เช่น ให้การอบรมหลักสูตรระยะสั้นในสาขา
ต่างๆ เช่น อบรมการทอดผ้าพื้นเมือง ทอเสื่อ การแกะสลักไม้สัก การประดิษฐ์
เครื่องเงิน เป็นต้น (ระบุจำนวนครั้งที่จัด)
- ชื่อหลักสูตรหรือกิจกรรมที่จัดอบรม ได้แก่
- 18.1
- 18.2
- 18.3
- 18.4

19. สนับสนุนหรือจัดให้มีโครงการจัดทำหนังสืออ่านประกอบที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของท้องถิ่น สำหรับเด็กในวัยเรียน อาทิ หนังสือเกี่ยวกับประเพณีการเลี้ยงชันโคก หรือหนังสือเกี่ยวกับความเป็นมาของการฟ้อน เป็นต้น (ระบุจำนวนเล่มที่จัดทำตามโครงการ)

รายชื่อหนังสือที่จัดทำตามโครงการ ได้แก่

- 19.1 _____
- 19.2 _____
- 19.3 _____
- 19.4 _____
- 19.5 _____

20. จัดให้มีการประกวดเกี่ยวกับผลงานทางด้านวัฒนธรรมในสาขาต่าง ๆ ขึ้นในโอกาสต่าง ๆ เช่น ประกวดดนตรีพื้นเมือง ประกวดภาพเขียน ประกวดอาหารคาว/หวาน เครื่องตกแต่งบ้านเรือน ประกวดสิ่งประดิษฐ์ทางด้านวัฒนธรรมต่าง ๆ อันได้แก่ ผลงานทางด้านหัตถกรรม เช่น พระพิมพ์ เครื่องประดับ เหล่านี้เป็นต้น (ระบุจำนวนครั้งที่จัดประกวด)

ชื่อรายการสิ่งของทางด้านวัฒนธรรมที่จัดให้มีการประกวด ได้แก่

- 20.1 _____
- 20.2 _____
- 20.3 _____
- 20.4 _____
- 20.5 _____

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานทางค้ำวฒนธรรมของ
 3.1 วิทยาลัยของท่าน ที่ได้ประสบในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา (ปีการศึกษา
 2525)

1. วิทยาลัยครูของท่านมีแนวนโยบายเกี่ยวกับการทำนุบำรุงรักษาวัฒนธรรมของชาติ
 อย่างไร (ทั้งนโยบายทางค้ำนการบริหาร วิชาการและกิจการนักศึกษา ในแง่
 ของการส่งเสริม เผยแพร่ ฟื้นฟู ปลูกฝัง และจรรโลงรักษา)

2. วิทยาลัยของท่านมีวิธีการดำเนินงานตามนโยบายค้ำกล่าวอ่ขงไร
 (ลักษณะการค้ำเนินการและแนวทางในการปฏิบัติ)

3. ปัญหาและอุปสรรคทางค้ำงานงบประมาณเกี่ยวกับการค้ำเนินงานค้ำวฒนธรรม

4. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการทำงานตามโครงการที่ค้ำตั้งไว้

5. ทางค้ำนการประสานงานกับหน่วยงานอื่ น ทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัยของ
 ท่าน มีอุปสรรคและปัญหาอย่างไร

6. ปัญหาและอุปสรรคทางค่านิยมคณากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทางค่านิยมธรรม

7. ปัญหาและอุปสรรคทางค่านิยมวิชาการ

(แหล่งคนคว่าข้อมูลเพื่อมาสับสนุน คำรับตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม หรือปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เชี่ยวชาญทางค่านิยมธรรม)

8. ทศนคติและความคึกเห็นของอาจารย์ นักศึกษา และประชาชน ที่มีต่อการจัดกิจกรรมค่านิยมธรรมของวิทยาลัยของท่าน ที่จัดตั้งภายในและภายนอกวิทยาลัยเป็นอย่างไร

ประวัติผู้เขียน

ลักขณา เรชาศิลา เกิดเมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ.2493 ณ ตำบล
วัดบวรนิเวศน์ เขตพระนคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนเบญจมราชาลัย และสำเร็จการศึกษาปริญญา
อักษรศาสตรบัณฑิต จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ.2514 ขณะนี้รับ
ราชการ ณ วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ในตำแหน่งอาจารย์ 2
ระดับ 5